

Analýza vybraných částí vysílání Českého rozhlasu do zahraničí

Vypracováno v rámci projektu Technologické agentury ČR **Soubor operativních analýz pro prioritní oblasti české zahraniční politiky TB940MZV003**, který provádí Ústav mezinárodních vztahů pro Ministerstvo zahraničních věcí.

Autorský kolektiv:

Mgr. Roman Hájek, Mgr. Aneta Hubinová, PhDr. Veronika Mistrová, PhDr. Václav Štětka, Ph.D., Mgr. Jan Švelch, PhDr. Lenka Vochocová, Ph.D.

Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova

Obsah

1. Úvod – kontext analýzy	5
2. Teoretický kontext analýzy	7
3. Metodologie	9
4. Výsledky analýzy	11
4.1 Tematická analýza zpravodajství z rubriky přinášející denní zpravodajský souhrn	11
4.1.1 Výzkumný vzorek	11
4.1.2 Teritoriální zaměření zpráv	11
4.1.3 Tematická agenda zpráv	12
4.1.4 Aktéři	13
4.1.5 Valence	16
4.2 Analýza tematických sekcí/rubrik Domácí politika, Zahraniční politika a Evropská unie	17
4.2.1 Výzkumný vzorek	17
4.2.2 Teritoriální zaměření zpráv	17
4.2.3 Obsahová agenda zpráv	18
4.2.4 Aktéři	19
4.2.5 Valence	22
4.3 Případová studie: Krize na Ukrajině	24
4.3.1 Kvantitativní frekvenční a obsahová analýza (RJ, AJ) pokrytí krize na Ukrajině na reprezentativním vzorku za období 2013–2016	24
4.3.2 Kvalitativní analýza – Rámcování krize na Ukrajině (vysílání v angličtině)	33
4.3.3 Kvalitativní analýza – Rámcování krize na Ukrajině (vysílání v ruštině)	48
4.3.4 Komparace výsledků kvalitativní analýzy rámcování ukrajinského konfliktu v anglickém a ruském vysílání	63
4.4 Případová studie: Migrační krize	65
4.4.1 Kvantitativní frekvenční a obsahová analýza (NJ, AJ) pokrytí migrační krize na reprezentativním vzorku za období 2015–2016	65
4.4.2 Kvalitativní analýza – Rámcování migrační krize (vysílání v angličtině)	76
4.4.3 Kvalitativní analýza – Rámcování migrační krize (vysílání v němčině)	91
4.4.4 Komparace výsledků kvalitativní analýzy rámcování Migrační krize v anglickém a německém vysílání	103
4.5 Analýza uživatelského komfortu návštěvníka webu anglického vysílání Českého rozhlasu do zahraničí	104
4.5.1 Úvod	104
4.5.2 Abstrakt	105

4.5.3	Použitelnost a uživatelský komfort	105
4.5.4	Závěr k analýze uživatelského komfortu webu	115
4.5.5	Praktická doporučení pro zlepšení uživatelského komfortu.....	116
5.	Závěry a doporučení	117
6.	Seznam použité literatury	125
7.	Přílohy	128
7.1	Příloha č. 1: Kódovací kniha Daily News Summary + tematické sekce	128
7.2	Příloha č. 2: Kódovací kniha – migrace	133
7.3	Příloha č. 3: Kódovací kniha – Ukrajina	137

1. Úvod – kontext analýzy

Předložená Analýza vybraných částí vysílání Českého rozhlasu do zahraničí vychází ze zadání Ústavu mezinárodních vztahů motivovaného potřebou analyzovat, jakým způsobem vysílání Českého rozhlasu – Radia Praha plní Smlouvu o zajištění a provozování rozhlasového vysílání Českého rozhlasu do zahraničí uzavřenou mezi Ministerstvem zahraničních věcí a Českým rozhlasem (dále jen „Smlouva“)¹. Zadavatel stanovil jako hlavní kritérium k posouzení zejména to, jakým způsobem vysílání naplňuje požadavek v odst. 3, čl. I. Smlouvy, který stanovuje závazek Českého rozhlasu zajišťovat „vysílání do zahraničí, jehož obsahem jsou aktuální, kvalifikované a vyvážené informace o politickém, ekonomickém, kulturním a celospolečenském vývoji České republiky v souladu s koncepcí zahraniční politiky ČR“. Zadavatel specifikoval požadavek zahrnout do analýzy tři jazykové verze vysílání, konkrétně vysílání v angličtině, němčině a ruštině, a zaměřit se zejména na tematickou skladbu zpravodajství z rubriky denního zpravodajského souhrnu, na obsah a aktuálnost jednotlivých tematických sekcí na příkladu podsekcí Zahraniční politika, Domácí politika a Evropská unie, na zhodnocení uživatelského komfortu návštěvníka webu anglického vysílání Českého rozhlasu do zahraničí především z hlediska přehlednosti, aktuálnosti či možnosti vyhledávání, a dále realizovat případovou studii věnující se rozboru mediální konstrukce dvou klíčových zahraničně-politických témat – krize na Ukrajině a migrační krize.

V souladu se zadáním se ve své analýze zaměřujeme na obsahovou skladbu výše zmíněných rubrik na základě několika dílčích kvantitativních obsahových analýz a na kvalitativní analýzu rámcování vybraných klíčových událostí ve sledovaném období. V kvantitativní obsahové analýze klademe důraz zejména na identifikaci dominantních témat/událostí, aktérů a zemí, kterým vysílání věnuje pozornost, a také na valenci, tedy celkové emocionální vyznění textů, a to s ohledem na priority české zahraniční politiky, které má vysílání reflektovat. Kvantitativní analýzu uplatňujeme také k postižení klíčových aktérů a témat ve dvou případových studiích zaměřujících se na to, jakým způsobem redakce Českého rozhlasu – Radia Praha konstruovala dvě zahraničně-politické události, krizi na Ukrajině a migrační krizi. Těmto dvěma tématům se věnujeme také v kvalitativních analýzách, jejichž cílem je identifikovat dominantní rámcování událostí, tedy v podstatě sledovat, jakými

¹ Dokument je dostupný ke stažení zde: <https://www.vhodne-uvarejneni.cz/index.php?m=xenorders&h=order&a=detaildocumentsandimages&rwr=zajisteni-a-provozovani-rozhlasoveho-vysilani-ceskeho-rozhlasu-do-zahranici>

způsoby médium konstruuje a definuje tato politická témata, které jejich aspekty redakce akcentuje a jak tyto konkrétní rámce vztahuje k sobě navzájem.

Cílem našeho výzkumu, tedy všech částí analýzy, je především identifikovat a popsat četnost a kvality výše zmíněných atributů sledovaných mediálních obsahů. Náš přístup je tedy deskriptivní a jeho cílem je poskytnout podklady ke komparaci s konkrétními cíli a prioritami české zahraniční politiky a ke zhodnocení, do jaké míry rozhlasová stanice naplňuje podmínky smlouvy, které s ní Ministerstvo zahraničních věcí uzavřelo. Priority české zahraniční politiky i aspekty Smlouvy jsme zohlednili při konstrukci výzkumných podkladů, především kódovacích knih dílčích analýz, a v tomto smyslu náš výzkum s výše zmíněnými dokumenty pracuje a vyvozuje závěry týkající se například toho, do jaké míry jsou ve vysílání zastoupeny oblasti považované českou zahraniční politikou za prioritní (tedy jak vysílání reflektuje tyto priority ve svých obsazích). V dílčích závěrech se věnujeme také otázkám vyváženosti a plurality analyzovaného vysílání, které spadají do našich odborných kompetencí, stejně jako atributům webových stránek rozhlasové stanice z uživatelského hlediska. Detailní závěry týkající se toho, jak vysílání Českého rozhlasu – Radia Praha odpovídá prioritním oblastem české zahraniční politiky nebo jak rozhlasové vysílání naplňuje podmínky smlouvy, stojí mimo náš odborný rámec. Jsme však přesvědčeni, že k zodpovězení takových otázek kompetentními osobami poskytujeme v předložené analýze dostatek vodítek.

2. Teoretický kontext analýzy

V předložené analýze a jejím předmětu zájmu se prolínají minimálně dvě oborové perspektivy – přístup mediálních studií a politologie. Z hlediska mediálních studií, respektive politické komunikace, oboru, který je naším výzkumným kontextem, je možné přistupovat k výše nastíněným otázkám z různých úhlů pohledu. Média můžeme vnímat jako zprostředkovatele informací o politice a politickém dění (McCombs, Shaw 1972), které by jinak publikům nebyly dostupné, protože překračují žitou zkušenost jednotlivců tím, že se odehrávají v geograficky vzdálených oblastech a/nebo v prostředí institucionální politiky, do níž nemají jednotlivci přístup. Média přitom v tomto zprostředkujícím procesu aktivně selektují události, které překročí práh jejich pozornosti a kterým bude věnována pozornost, a to na základě rutinních a typizovaných procesů, které by měly probíhat na vědomé úrovni na základě profesní socializace a profesních rutin (McCombs 2009; Shoemaker 1989; Shoemaker, Reese 1996).

S ohledem na jejich zprostředkovatelskou roli můžeme média v duchu klasických teorií veřejné sféry, jejichž klíčovým představitelem je Jürgen Habermas, vnímat jako určitou mediálně zprostředkovanou veřejnou sféru, tedy prostor pro sdílení postojů individuálních i institucionálních aktérů, prosazování jejich zájmů a dojednávání opatření či řešení. V duchu výše zmíněné selektivní role vstupují média do tohoto procesu, v němž se setkávají či střetávají zájmy individuálních i institucionálních aktérů (zejména politických uskupení či jednotlivých politiků, zájmových a nátlakových skupin či aktérů občanské společnosti), vybírají hlasy i témata a nově je kontextualizují a přetvářejí (Habermas 2006).

Kontextem našeho výzkumu je konstruktivistický přístup ke studiu médií (Crossley, Roberts 2004), který rezignuje na klasické objektivistické teorie i jejich pojetí objektivitu jako věrného zaznamenání (či přímo zrcadlení) objektů a událostí v reálném světě, které existují nezávisle na mediálních organizacích. Namísto posuzování, do jaké míry se médiím daří reflektovat „realitu“, se tedy zaměřujeme na to, jakými způsoby média (nebo novinářky a novináři) vytvářejí, spíše než odrážejí skutečnost (Tuchman 1978). Nezaměřujeme se na důvody či mechanismy mediální selekce politických událostí, ale zajímá nás, jak redakce Českého rozhlasu – Radia Praha „nastoluje agendu“, jak zahraničně-politické události kontextualizuje a které jejich aspekty akcentuje. Ústřední myšlenkou konceptu nastolování agendy (agenda-setting) přitom je, že média mohou formovat postoje veřejnosti tím, že určují prioritu témat, a mohou tak ovlivňovat, která témata veřejnost považuje za důležitá (McCombs 2009; Shoemaker 1989; Shoemaker, Reese 1996; Gerbner et al. 2002). Média

však neakcentují jen témata, ale vymezují také významové rámce (tedy určité diskurzivní pole), skrze něž nabízejí na témata nahlížet. Analýza rámců (frame analysis), která je jedním z klíčových přístupů, jež aplikujeme v dílčích kvalitativních analýzách v této studii, se proto zaměřuje na identifikaci těch aspektů událostí, které média ve svém informování vybírají a zdůrazňují. Analýza rámců může odhalit, které aktéry (individuální i institucionální) média u jednotlivých událostí akcentují jako klíčové, jaké role aktérům přisuzují, zda zdůrazňují například aspekty konfliktu, či naopak spolupráce, jak konstruují vztahy mezi jednotlivými aktéry, ale také vztahy mezi dílčími tématy. Může také poukázat na to, jak média aktualizují v souvislosti s analyzovanými tématy témata zdánlivě nesouvisející, čímž opět vymezují pole významů spojovaných s tématem a upřednostňují určité narativy před jinými (de Vreese 2005; Entman 2004; Johnson-Cartee 2005; Reese, Gandy, Grant 2001).

V souladu s těmito teoretickými východisky a s požadavky zadavatele v této analýze postihujeme, jak Český rozhlas – Radio Česko, tedy vysílání Českého rozhlasu do zahraničí, utváří oblast zahraniční politiky skrze výběr témat a aktérů, prostřednictvím citového zabarvení příspěvků věnovaných konkrétním událostem, skrze důraz na konkrétní aspekty událostí a konstrukci vztahů a dynamik mezi aktéry, a v neposlední řadě prostřednictvím aktualizace určitých (nezřídka historických) narativů, příběhů odkazujících k rozdělení sfér vlivu v mezinárodním politickém kontextu a pozici jednotlivých politických aktérů, ať už konkrétních států, státních uskupení nebo jednotlivců. K tomu nám slouží nejen přehled o četnosti výskytu témat a aktérů a o převažujícím emočním zabarvení příspěvků získaný prostřednictvím série kvantitativních obsahových analýz, ale i detailnější představa o způsobech, jakými analyzovaná rozhlasová stanice konstruuje významy spojené se dvěma klíčovými zahraničně-politickými událostmi – s krizí na Ukrajině a migrační krizí, získaná díky kombinaci kvantitativních a kvalitativních analytických postupů ve dvou případových studiích.

3. Metodologie

Kvantitativní část projektu využívá metodu obsahové analýzy (Krippendorff 2004a). Její nezbytnou součástí je testování interkodérské reliability (Feng 2013a; Feng 2013b; Lombard, Snyder-Duch, and Bracken 2002; Krippendorff 2004b) – tedy shody mezi jednotlivými kodéry na jednotlivých obsahových proměnných. Reliabilitu jsme kódovali individuálně na všech třech jazykových variantách na vzorku 10 % (nebo 50 jednotek, pokud 10 % korpusu nedosahovalo této minimální doporučené velikosti testovacího souboru), se všemi opakovanými testy tedy na více než 650 jednotkách. Konkrétní jednotky pro testy interkodérské reliability byly vybírány pomocí náhodného generátoru čísel, aby byla zajištěna co největší míra reprezentativity vzorku vůči celému korpusu.

Celkově jsme tímto způsobem otestovali 91 proměnných: 18 pro část tematických sekcí a Daily News Summary, 40 pro případovou studii krize na Ukrajině a 33 pro případovou studii migrační krize. Pro testování jsme využívali obecně uznávaný index reliability Krippendorffovo alpha (Krippendorff 2004b; Feng 2013b; Lombard, Snyder-Duch, and Bracken 2002). V případě nízkých hodnot byl test opakován, v případě německého části migrační krize šlo dokonce o čtyři následné testy a nezbytný doplňkový trénink kodérů. Jako minimální akceptovatelnou hodnotu jsme brali $\alpha = 0,67$ (Lombard, Snyder-Duch, and Bracken 2002). V případě výrazně nerovnoměrných distribucí hodnot proměnných jsme na doporučení Fenga (2013a) místo α používali index Gwetovo AC1 v kombinaci s procentuální shodou (minimální akceptovatelná hodnota 90 %). Ke kalkulacím jsme využívali software ReCal (Freelon 2010; Freelon 2013) a Agreestat 2015.6.

U dvou případových studií, krize na Ukrajině a migrační krize, jsme usilovali o hlubší pohled na charakteristiky příspěvků, které je obtížné postihnout kvantitativními metodami. Ve čtyřech dílčích kvalitativních analýzách jsme se věnovali identifikaci převládajících rámců a reprezentacím hlavních i vedlejších aktérů v obsazích vysílání v angličtině a němčině (v případě migrační krize) a v obsazích vytvářených anglickou a ruskou redakcí (v případě krize na Ukrajině). Zajímali jsme se zejména o to, jak médium konstruuje vztah české zahraniční politiky (a obecně českých politických představitelů) k těmto tématům, kterým českým i zahraničním aktérům věnuje pozornost, v jakých souvislostech a s jakým důrazem. Zajímala nás příznakovost příspěvků ve vztahu k různým zúčastněným stranám a způsoby, jakými médium přistupuje ke konstrukci konfliktů či aliancí v kontextu těchto témat.

K identifikaci tematických rámců a různých atributů spojovaných s aktéry jsme využili prvních dvou stupňů kódování z tzv. zakotvené teorie (Strauss – Corbinová 1999), tedy

otevřené a axiální kódování, díky kterým jsme mohli induktivním postupem pojmenovat jednotlivé jevy, seskupit je do obecnějších kategorií a následně se zaměřit na vztahy mezi těmito kategoriemi. Díky konceptu rámcování (DeVreese 2005; Reese et al. 2001; Reese 2007) jsme pak v těchto obecnějších kategoriích a jejich subkategoriích rozpoznali ústřední rámce, skrze něž zahraniční vysílání Českého rozhlasu interpretuje zahraničně-politické události.

Vzorek pro kvalitativní analýzu tématu migrační krize jsme vybírali následovně:

- Z vysílání anglické redakce Českého rozhlasu - Radia Praha z období 1. ledna 2015 – 31. května 2016 na základě klíčových slov „migrant“, „migration“, „immigration“, „refugee“, účelovým výběrem relevantních textů jsme vzorek zredukovali na výsledných 266 příspěvků.
- Z vysílání německé redakce Českého rozhlasu – Radia Praha z období 1. ledna 2015 – 31. května 2016 jsme na základě klíčových slov „Migration“, „Immigrant*“, „Flüchtling*“ vybrali k analýze celkem 285 příspěvků.

Vzorek pro kvalitativní analýzu tématu krize na Ukrajině jsme vybírali následovně:

- Z vysílání anglické redakce Českého rozhlasu – Radia Praha z období 20. listopadu 2013 – 30. června 2016 na základě klíčových slov „Ukraine“, „Ukrainian“, „Kiev“, „Crimea“, „Donbas“, „Slavyansk“, „Yanukovych“, „Turchynov“, „Tymoshenko“, „Savchenko“, „Poroshenko“, „Yatsenyuk“, „Klitschko“, „Maidan“, „separatists“. Účelovou redukcí vzorku jsme dospěli k celkovému počtu 225 analyzovaných příspěvků.
- Z vysílání ruské redakce Českého rozhlasu – Radia Praha z období 20. listopadu 2013 – 30. června 2016. Celkem jsme analyzovali 274 příspěvků.

Metodologii použité při analýze uživatelského komfortu návštěvníka webu anglického vysílání ČRo do zahraničí se věnujeme přímo v kapitole, která analýzu představuje.

4. Výsledky analýzy

4.1 Tematická analýza zpravodajství z rubriky přinášející denní zpravodajský souhrn

4.1.1 Výzkumný vzorek

Ve vzorku pokrývajícím období 1. 1. 2016–1. 6. 2016 (28 dní, 4 konstruované týdny) bylo analyzováno celkem **807** příspěvků, 259 v rámci anglického vydání, 269 v rámci ruského a 279 v rámci německého vydání.

Tabulka 1: Základní údaje o vzorku

	Anglická sekce	Ruská sekce	Německá sekce
Počet příspěvků	259	269	279
Průměrný počet zpráv na den	9,3	9,6	10
Průměrný počet slov na příspěvek	100,7	108,7	106,4
Standardní odchylka	24,8	35,9	36,6

Denní zpravodajský souhrn přináší výběr hlavních informací za každý den, průměrně v počtu 9–10 denně.² Standardizovaný formát této rubriky („News“ v angličtině, „Nachrichten“ v němčině a „Новости“ v ruštině) determinuje víceméně shodnou délku jednotlivých zpráv ve všech třech jazycích – průměrný počet slov jedné zprávy se pohybuje od 100,7 (angličtina) do 108,7 (ruština).

4.1.2 Teritoriální zaměření zpráv

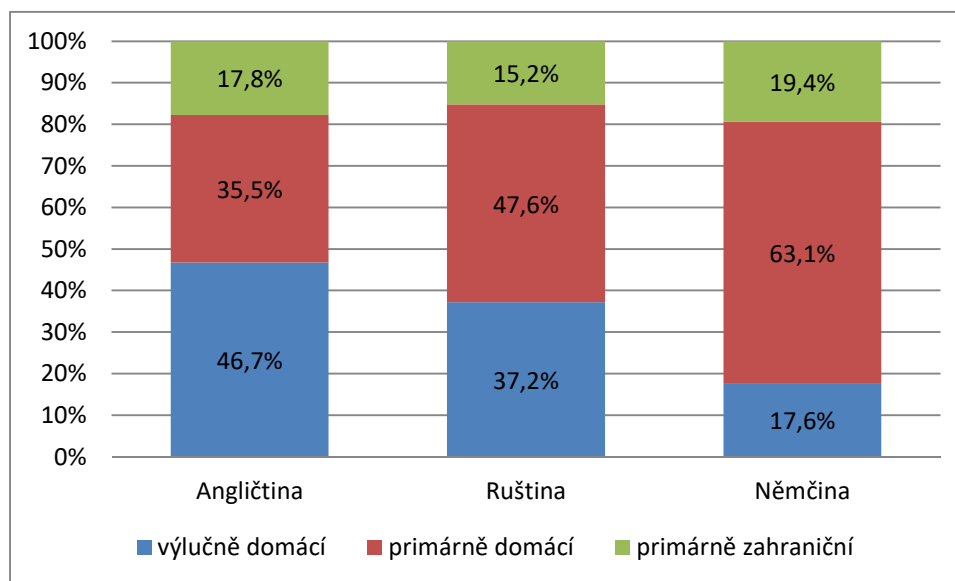
Srovnání teritoriálního zaměření jednotlivých příspěvků v rámci denního zpravodajského souhrnu odhaluje mezi třemi sledovanými redakcemi poměrně značné rozdíly v pozornosti věnované zahraničnímu kontextu či zahraničnímu dopadu událostí v Česku.

V případě anglické redakce je téměř polovina zpráv výlučně domácího původu, tj. zabývá se pouze děním v ČR bez jakékoli vazby na zahraničí. Totéž však platí jen o 17 % příspěvků produkovaných německou redakcí. Vzhledem k tomu, že německá redakce vyprodukovala téměř dvě třetiny (63,1 %) zpráv se zaměřením „primárně domácí“, můžeme odvozovat, že je

² Z analýzy byly vyjmuty zprávy o počasí.

v jejím případě obvyklejší informace o domácím dění dávat do souvislosti s děním v zahraničí. Totéž, byť v menší míře platí o pro ruskou redakci (47,5 % se zaměřením „primárně domácí“). V objemu zpráv zaměřených primárně na zahraniční dění (tj. zprávy, které popisují události odehrávající se mimo území Česka, ale přesto se zmínkou o ČR) se totiž redakce výrazněji neodlišují.

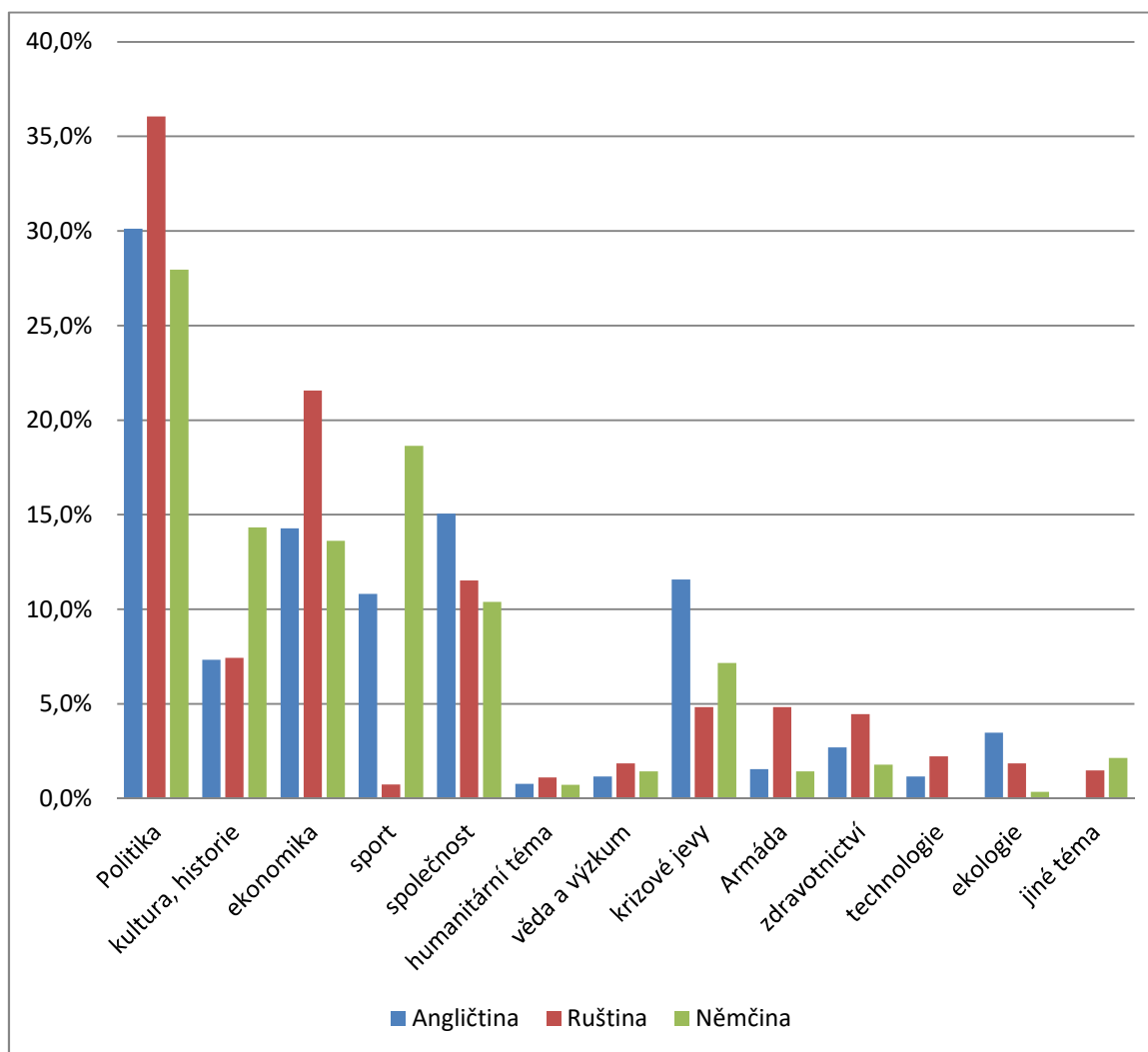
Graf 1: Teritoriální zaměření příspěvků v denním zpravodajském souhrnu

N=807, $p < 0.000$

4.1.3 Tematická agenda zpráv

Z grafu 2 je patrné, že dominantním tématem všech tří redakcí je politika – v případě ruské redakce se politickému dění věnuje 36 % zpráv, u anglické a německé je to kolem 30 %. Dále už se však pořadí nejfrekventovanějších témat u jednotlivých redakcí různí, přičemž nejzřetelnější je rozdíl mezi ruskou verzí a zbývajícími dvěma verzemi (německé a anglické verze jsou si z hlediska tematické skladby podobnější). Pro ruskou redakci je druhým nejvýznamnějším tématem ekonomika, poté společnost, historie a armáda a krizové jevy (těmi se rozumí témata jako terorismus, kriminalita, katastrofy). Naopak téměř vůbec není pokrýváno téma sportu, kterému anglická a německá redakce věnují poměrně velkou pozornost (u německé redakce je to celých 18 % zpráv). Německá redakce se dále výrazněji zajímá o kulturní a historická témata (14 % zpráv), anglická redakce oproti německé a ruské věnuje větší pozornost krizovým jevům (12 % zpráv).

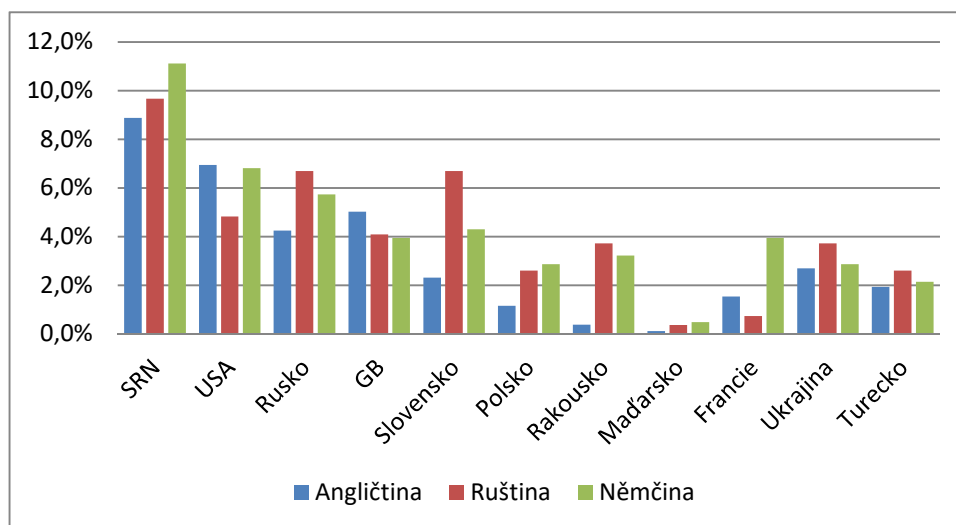
Graf 2: Tematická agenda příspěvků v rámci denního zpravodajského souhrnu

V rámci tematického klastru „politika“ byla nejčastěji frekventovaným dílčím tématem migrace, které se věnovalo 10,8 % anglických příspěvků, 15,6 % ruských a 9,7 % německých.

4.1.4 Aktéři

Kvantitativní analýza denního zpravodajského souhrnu se dále věnovala otázce výskytu institucionálních i individuálních aktérů v jednotlivých příspěvcích. Kódována byla přítomnost či absence dvou hlavních typů aktérů: a) stát, b) osobnost.

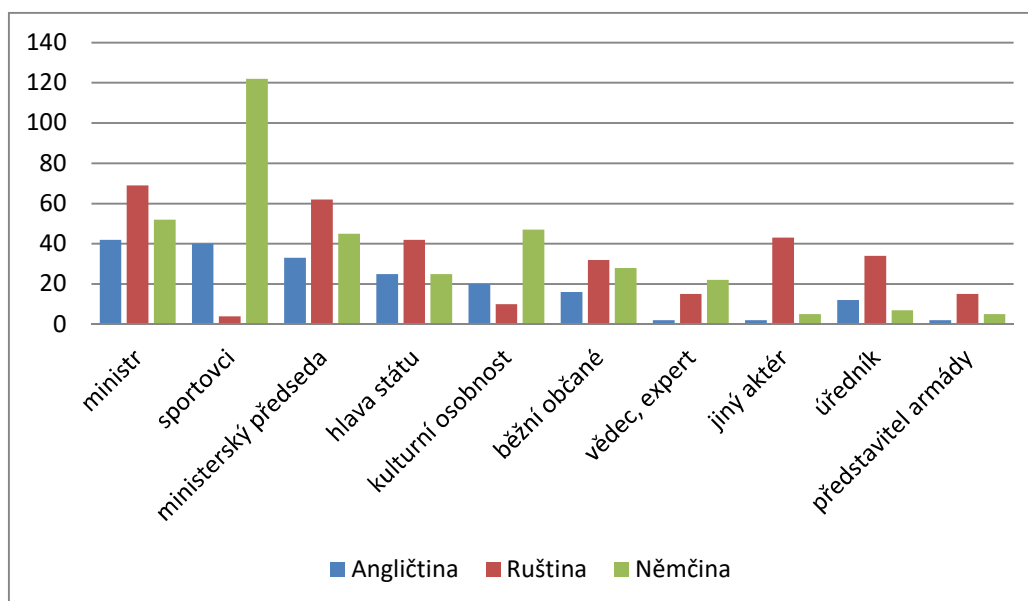
Graf 3: Zmínky o nejčastěji frekventovaných státech v denním zpravodajském souhrnu

N=833, statisticky signifikantní rozdíly v případě Slovenska, Rakouska a Francie

Pokud jde o státy jako aktéry zpravodajství, nejčastěji byla ve sledovaném období u všech tří redakcí zmiňovaná Spolková republika Německo. Další pořadí se již ale liší v závislosti na konkrétní redakci. Pro anglickou představují nejdůležitější aktéry Spojené státy americké a Velká Británie, pro ruskou redakci je to Rusko a Slovensko. Právě Slovensko je vedle Rakouska a Francie aktérem, u něhož je výskyt v roli aktéra zpravodajství u jednotlivých redakcí statisticky signifikantně rozdílný. Ostatní předem definované země se v roli aktérů zpravodajství objevovaly jen v zanedbatelném množství případů.

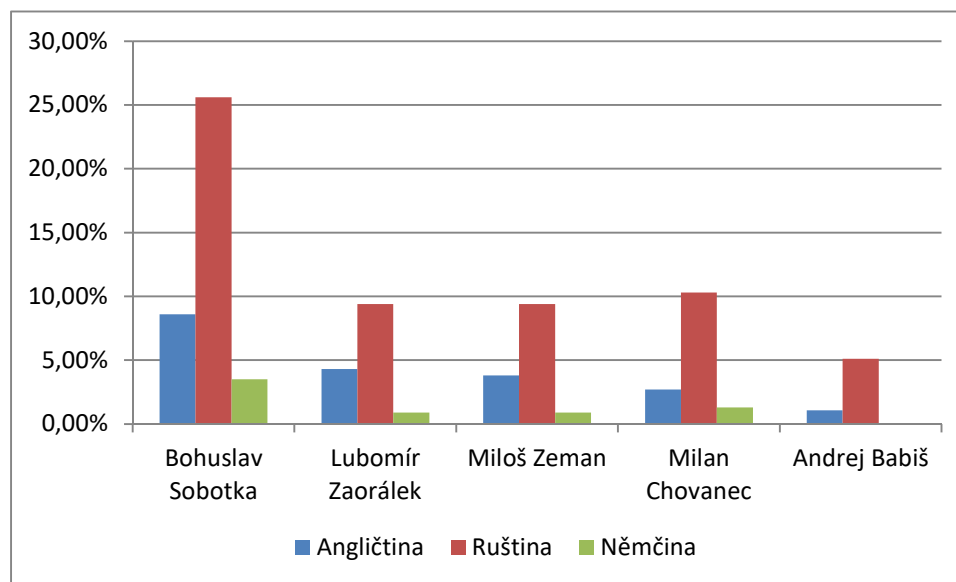
Graf 4: Zmínky o individuálních aktérech v rámci denního zpravodajského souhrnu

Pokud jde o individuální aktéry, jejich přítomnost ve zpravodajství zachycují graf 4 a 5. V tomto ohledu jsou mezi jednotlivými redakcemi patrné významné rozdíly, které nepřímo poukazují na to, co je pro jednotlivé redakce v rámci pokrývaných témat důležité. Na grafu 4 je vidět, kterým aktérům (typově) byla ve zpravodajství věnována největší pozornost – bez ohledu na to, zda byli citováni, či nikoli. Obecně platí, že výrazná pozornost je věnována nejvyšším politickým představitelům států (ministři, ministerští předsedové, hlavy států) – v tomto případě nejsou rozdíly mezi redakcemi až tak výrazné (snad jen v případě ruské redakce se tito aktéři objevují častěji). Kde je ale rozdíl zcela zásadní, to je přítomnost sportovců. V německé verzi sportovci naprosto dominují (122 jmenných zmínek) a jsou zmiňováni v počtu trojnásobně převyšujícím zpravodajství anglické verze,³ přičemž ruská redakce nedává v každodenním zpravodajském přehledu sportu prakticky vůbec žádný prostor – v analyzovaném vzorku se sportovci jako aktéři zpravodajství objevili pouze čtyřikrát.

V případě nejčastěji citovaných aktérů se projevuje obecná tendence ruské redakce častěji zařazovat přímé citace. Čtyři nejčastěji citovaní aktéři jsou nicméně u všech redakcí stejní – patří sem Bohuslav Sobotka, Lubomír Zaorálek, Miloš Zeman a Milan Chovanec (graf 5 zachycuje podíl citací jednotlivých osobností u textů, v nichž byla identifikována přímá citace).

Graf 5: Nejčastější aktéři citací v rámci denního zpravodajského souhrnu

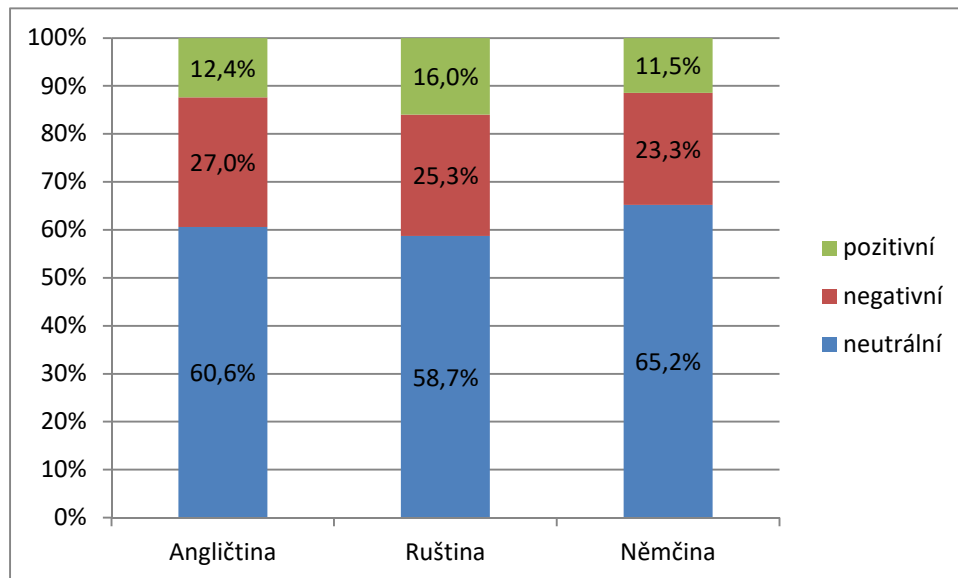

³ Uvedené číslo 122 zmínek o sportovcích ve zpravodajství německé redakce neznamená, že sportovci byli zmíněni ve 122 článcích. V rámci analýzy byly u každé jednotky zaznamenávány vždy první tři aktéři zmínění v příspěvku, tj. v každém článku se mohlo objevit 0-3 aktérů stejné kategorie.

4.1.5 Valence

Hodnotící zabarvení příspěvků o v rámci denního zpravodajského souhrnu bylo analyzováno na úrovni valence (tonality) příspěvku jako celku, a to na škále pozitivní – neutrální – negativní (viz kódovací kniha, příloha č. 1).

Graf 6: Rozložení valenčních kategorií v denním zpravodajském souhrnu

Z grafu je patrné, že zpravodajské příspěvky zařazované do denního souhrnu třemi sledovanými redakcemi se co celkové valenční struktury prakticky navzájem neliší. Všechny tři redakce vykazují nejvyšší podíl neutrálních zpráv (58-65%), následovaných negativními zprávami (relativně nejvíce v anglické verzi, 27%), přičemž pozitivních zpráv je nejméně (11-16%).

4.2 Analýza tematických sekcí/rubrik Domácí politika, Zahraniční politika a Evropská unie

4.2.1 Výzkumný vzorek

Ve vzorku pokrývajícím období 1. 1. 2016 – 31. 5. 2016 (151 dní) bylo analyzováno celkem **1153** příspěvků, 419 v rámci anglického vydání, 438 v rámci ruského a 296 v rámci německého vydání.

Tab. 1: základní údaje o vzorku

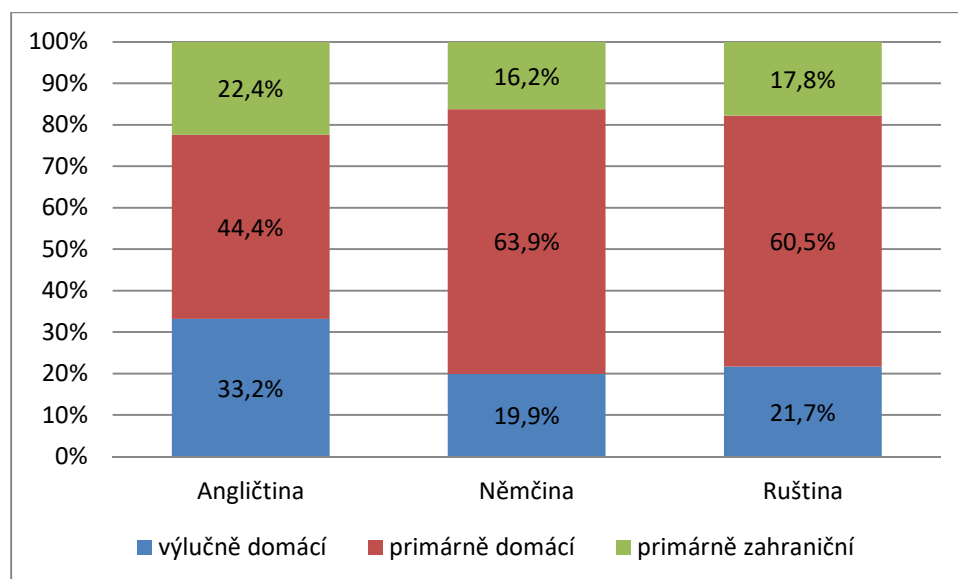
	Anglická sekce	Ruská sekce	Německá sekce
Počet příspěvků	419	438	296
Průměrný počet zpráv na den	2,8	2,9	1,9
Průměrný počet slov na příspěvek	224,2	272,1	218,2
Standardní odchylka	272,3	326,5	237,8

Jak je zřejmé, v intenzitě publikování tematicky zaměřených příspěvků existují mezi jednotlivými jazykovými redakcemi poměrně výrazné rozdíly; zatímco ruská a anglická zveřejňují v průměru tři zprávy denně, německá sekce produkuje ve stejném intervalu pouze dvě. Zprávy v ruštině jsou také v průměru obsáhlejší než zprávy v obou ostatních jazycích.

4.2.2 Teritoriální zaměření zpráv

Srovnání teritoriálního zaměření jednotlivých příspěvků v rámci denního zpravodajského souhrnu odhaluje mezi třemi sledovanými redakcemi dílčí rozdíly v pozornosti věnované zahraničnímu kontextu či zahraničnímu dopadu událostí v Česku – především rozdíly mezi anglickou redakcí (věnující relativně více prostoru dění v zahraničí a současně významně více prostoru dění výlučně domácímu) a oběma zbývajících redakcemi, německou a ruskou, které se v poměru jednotlivých složek prakticky neliší.

Graf. 1: Teritoriální zaměření příspěvků v tematických sekcích

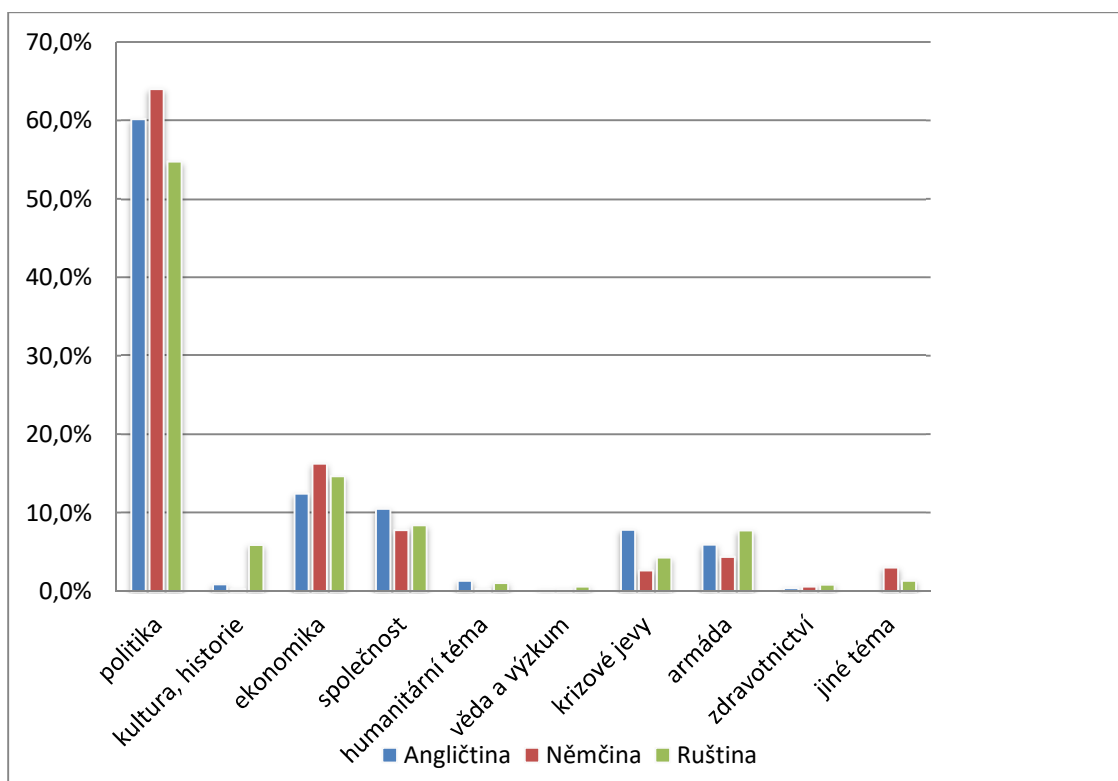

N=1153, $p < 0.000$

4.2.3 Obsahová agenda zpráv

Nejčastěji frekventovaným tématem u všech tří jazykových sekcí je jednoznačně politika, která zabírá 55-63% zpravodajství. V rámci tohoto obecného tematického klastru potom byla nejčastěji frekventovaným dílčím tématem migrace, které se věnovalo 26% německých, 17,8 % ruských příspěvků a 13,8 % anglických příspěvků. Na druhém místě je shodně – a s výrazným odstupem – ekonomika (12-16%), na třetím pak společenská témata (vzdělávání, sociální témata, lidská práva, občanské iniciativy apod.). Rozdíly v dalších, již výrazně minoritních tématech nejsou nijak zásadní; lze tedy říci, že jednotlivé jazykové redakce se co do základní obsahové skladby mezi sebou výrazně neliší.

Graf. 2 – obsahová agenda příspěvků v rámci tematických sekcí

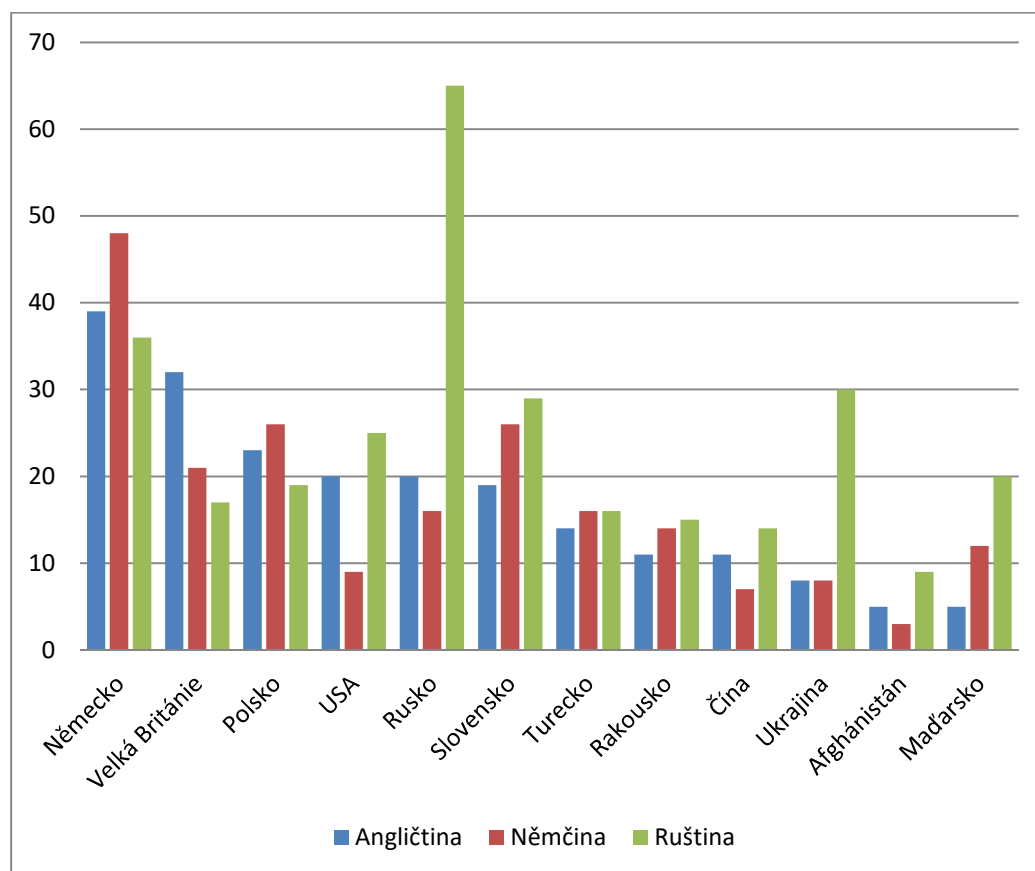
4.2.4 Aktéři

Kvantitativní analýza tematických rubrik se dále věnovala otázce výskytu institucionálních i individuálních aktérů v jednotlivých příspěvcích. Stejně jako v případě denního zpravodajského souhrnu, i zde byla kódována byla přítomnost či absence dvou hlavních typů aktérů: a) stát , b) osobnost.

Na rozdíl od denního zpravodajského souhrnu, kde bylo ve všech třech jazykových redakcích ve zprávách ze zahraničních státních aktérů nejčastěji přítomno Německo, v případě tematických sekcí se totéž týká pouze anglické a německé sekce; ruskojazyčná redakce věnovala suverénně největší prostor Rusku (celkem 65 článků, tj. 15% všech zpráv). I v pořadí států na dalších místech jsou mezi redakcemi patrné rozdíly, naznačující odlišné preference podle geografického zaměření vysílání. Německojazyčná sekce věnuje druhý a třetí největší prostor dění v Polsku a na Slovensku, zatímco anglická redakce upřednostňuje – nikoli překvapivě – Velkou Británii. I v ruskojazyčném zpravodajství má Slovensko poměrně velký prostor (29 článků), prakticky stejně jako druhá Ukrajina (30).⁴

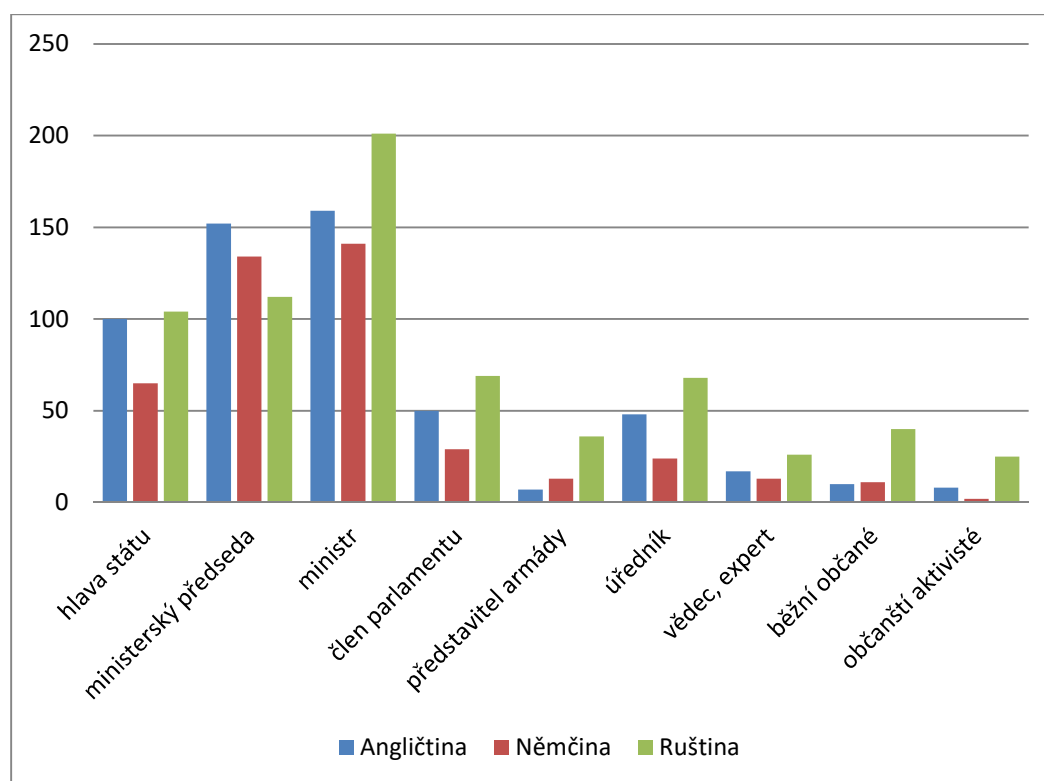
⁴ Analýza zaznamenávala jmenovitě pouze ty státy, které jsou uvedeny v dokumentu specifikujícím priority české zahraniční politiky, který tvořil základ pro kategorizaci aktérů pro potřeby této obsahové analýzy.

Graf 3: Zmínky o nejčastěji frekventovaných státech v tematických sekcích

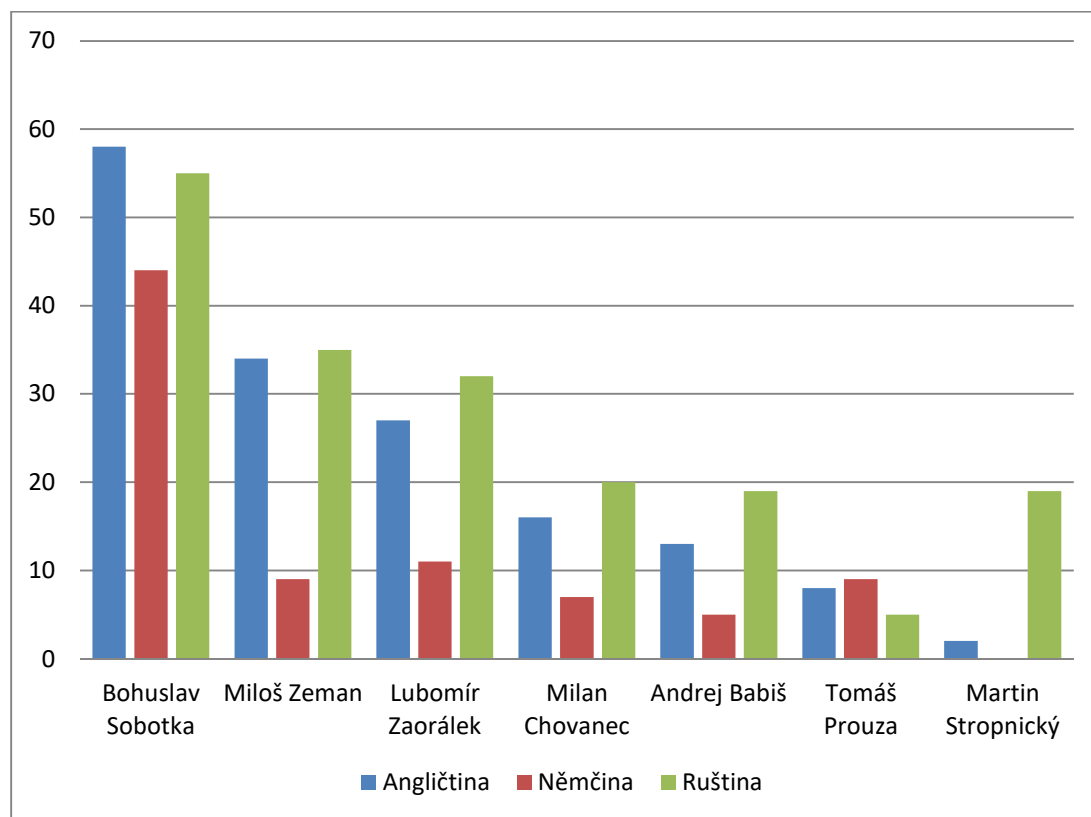
V případě individuálních aktérů okupují čelní příčky ve zpravodajství všech sledovaných redakcí ústavní činitelé a členové vlády; nejvíce zmínek je věnováno ministrům, následovaným předsedy vlád a prezidenty (jednotlivé redakce se v tomto ohledu navzájem nijak neliší). Ani u ostatních kategorií individuálních aktérů – početně mnohem méně frekventovaných – nepozorujeme větší rozdíly, pouze ruská jazyková redakce zmiňuje ve zpravodajství významně častěji běžné občany a občanské aktivisty. Obecně každopádně platí, že zpravodajství všech sekcí dominují oficiální politické elity, přítomnost jiných aktérů (včetně vědců či expertů) je v zásadě marginální.

Graf 4: zmínky o individuálních aktérech v tematických sekcích

Podíváme-li se na nejčastěji citované politiky – kterými jsou bez výjimky politici čeští – je patrný evidentní rozdíl ve frekvenci citování mezi anglickou a ruskou redakcí, které dávaly citacím poměrně velký prostor, a německojazyčnou redakcí, která citovala extenzivně pouze premiéra Bohuslava Sobotku, přičemž ostatní aktéry ponechávala spíše stranou. Bohuslav Sobotka byl, stejně jako v případě výstupů zahrnutých do denního zpravodajského souhrnu, nejcitovanějším politikem ve všech třech redakcích, následovaný Milošem Zemanem a Lubomírem Zaorálkem. Stejně jako u denního souhrnu, i v tematických sekcích dostával poměrně překvapivě více prostoru ministr vnitra Milan Chovanec než vicepremiér Andrej Babiš.

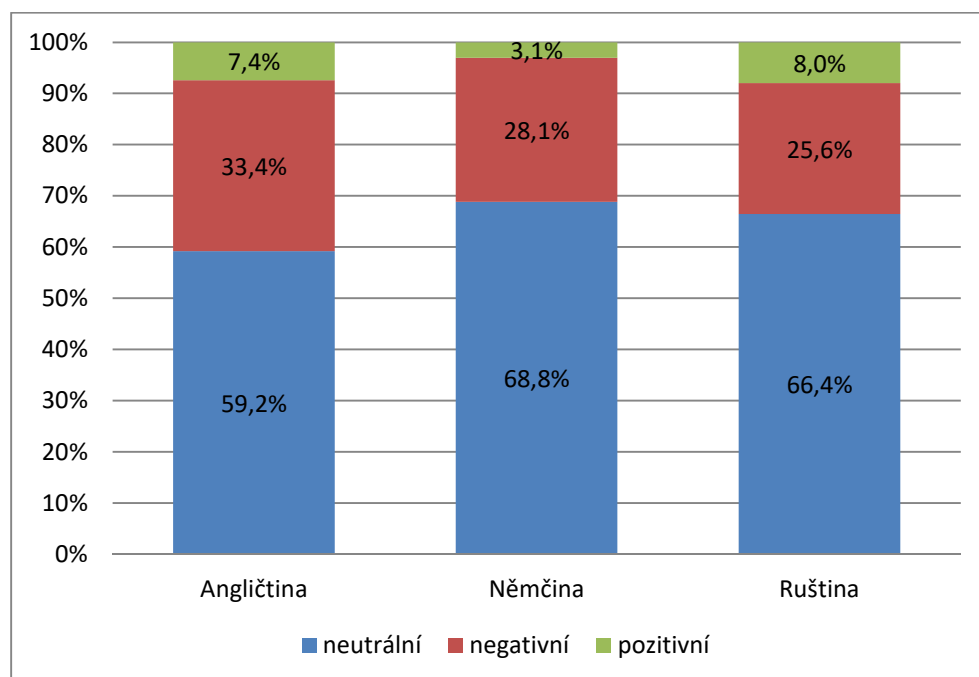
Graf 5: nejčastější aktéři citací v tematických sekcích

4.2.5 Valence

Hodnotící zabarvení příspěvků v tematických sekcích bylo analyzováno na úrovni valence (tonality) příspěvku jako celku, a to na škále pozitivní – neutrální – negativní (viz kódovací kniha, příloha č. 1).

Graf 6: Rozložení valenčních kategorií v tematických sekcích

N=1153, $p < 0.000$

Analýza v zásadě potvrdila rozložení valenčních hodnot příspěvků, které bylo zjištěno již v rámci denního zpravodajského souhrnu. Oproti němu se ve zprávách publikovaných v tematických sekcích vyskytuje o něco méně pozitivních příspěvků (v případě německé jazykové sekce je to téměř čtyřikrát méně), což lze vysvětlit absencí tématu, který obvykle pozitivní zprávy generuje nejspolehlivěji, totiž sportu. Stejně jako u zpravodajského souhrnu, i zde je patrná relativně větší tendence anglické sekce publikovat negativní příspěvky (33%), naopak německá redakce má nejvyšší podíl neutrálního zpravodajství.

4.3 Případová studie: Krize na Ukrajině

V listopadu 2013 propukl na Ukrajině konflikt mezi částí ukrajinské veřejnosti a prezidentem Janukovyčem poté, co prezident odmítl podepsat asociační dohodu s Evropskou unií. Jeho rozhodnutí vyvolalo masové protesty ukrajinských občanů zejména ze střední a západní části Ukrajiny nazývané Euromajdan. Během nich požadovali, aby Ukrajina směřovala politicky a ekonomicky k Evropské unii. Vůči tomu se naopak vymezili etničtí Rusové žijící zejména na jihovýchodě Ukrajiny, kteří požadovali proruské směřování země a vyhlásili protesty na podporu prezidenta Janukovyče (tzv. Antimajdan). Konflikt eskaloval po zásahu policejních jednotek a násilných střetech mezi policejními složkami a nacionalisty v Kyjevě a po následných ztrátách na životech. Za této situace prezident Janukovyč uprchl ze země a byla vytvořena prozápadní vláda A. Jaceňuka. Do konfliktu se zapojilo Rusko, jehož iniciativa vyústila anexí Krymu, jež vyvolala odpor řady států. Ty reagovaly na ruskou akci vyhlášením několika kol sankcí, na něž Rusko reagovalo protisankcemi. Krize pokračovala dlouhotrvajícím válečným konfliktem mezi porevoluční ukrajinskou vládou a proruskými separatisty podporovanými Ruskem.⁵

Případová studie se zaměřuje na období od počátku krize 21. 11. 2013 do konce června 2016 a kombinuje kvantitativní analýzu zaměřující se na postižení pozornosti rozhlasové stanice věnované jednotlivým aktérům konfliktu i četnosti jednotlivých témat a kvalitativní analýzu rámcování konfliktu, a to ve dvou jazykových verzích vysílání do zahraničí, v angličtině a ruštině.

4.3.1 Kvantitativní frekvenční a obsahová analýza (RJ, AJ) pokrytí krize na Ukrajině na reprezentativním vzorku za období 2013–2016

4.3.1.1 Výzkumný vzorek

Ve vzorku pokrývajícím období 20. listopadu 2013 – 30. června 2016 bylo k tématu krize na Ukrajině analyzováno celkem **738** příspěvků, 400 v rámci ruské sekce a 338 v rámci anglické sekce. 92,6% z nich tvořily příspěvky zpravodajského žánru, zbylých 7,4% byly rozhovory (v anglické sekci byl tento poměr 94%:6% ve prospěch zpráv, v ruské 90%:10%).

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Ukrainian_crisis, https://cs.wikipedia.org/wiki/Ukrajinsk%C3%A1_krize

Tabulka. 1: Základní údaje o vzorku

	Ruská sekce	Anglická sekce
Počet příspěvků - celkově	400	338
Počet příspěvků – zprávy	363	319
Počet příspěvků - rozhovory	37	19
Celková délka (počet slov)	85828	74207
Délka – zprávy (počet slov)	52627	58858
Aritmetický průměr počtu slov na příspěvek (zprávy)	145	184
Standardní odchylka (zprávy)	121,4	166,8

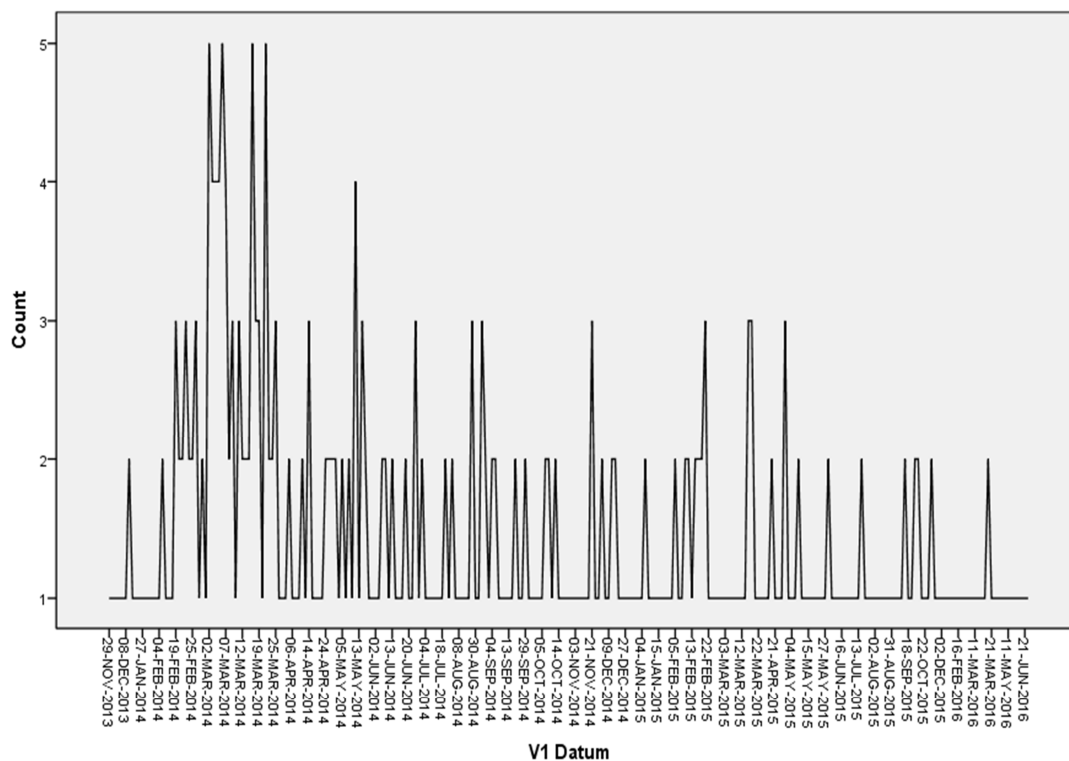
Ruskojazyčná redakce ČRo Radia Praha generovala celkově více příspěvků o krizi na Ukrajině, avšak zprávy publikované na webových stránkách anglické sekce byly celkově i průměrně obsáhlejší (měřeno počtem slov). Ruská redakce naproti tomu zveřejnila více publicistických rozhovorů k danému tématu (37 oproti 19). Příspěvky byly zveřejněny primárně v rubrikách News (79 %) a Current Affairs (15 %) v anglické verzi, respektive Новости (81 %) a Радиогазета (14 %) v ruské verzi.

4.3.1.2 Dynamika pokrytí tématu krize na Ukrajině

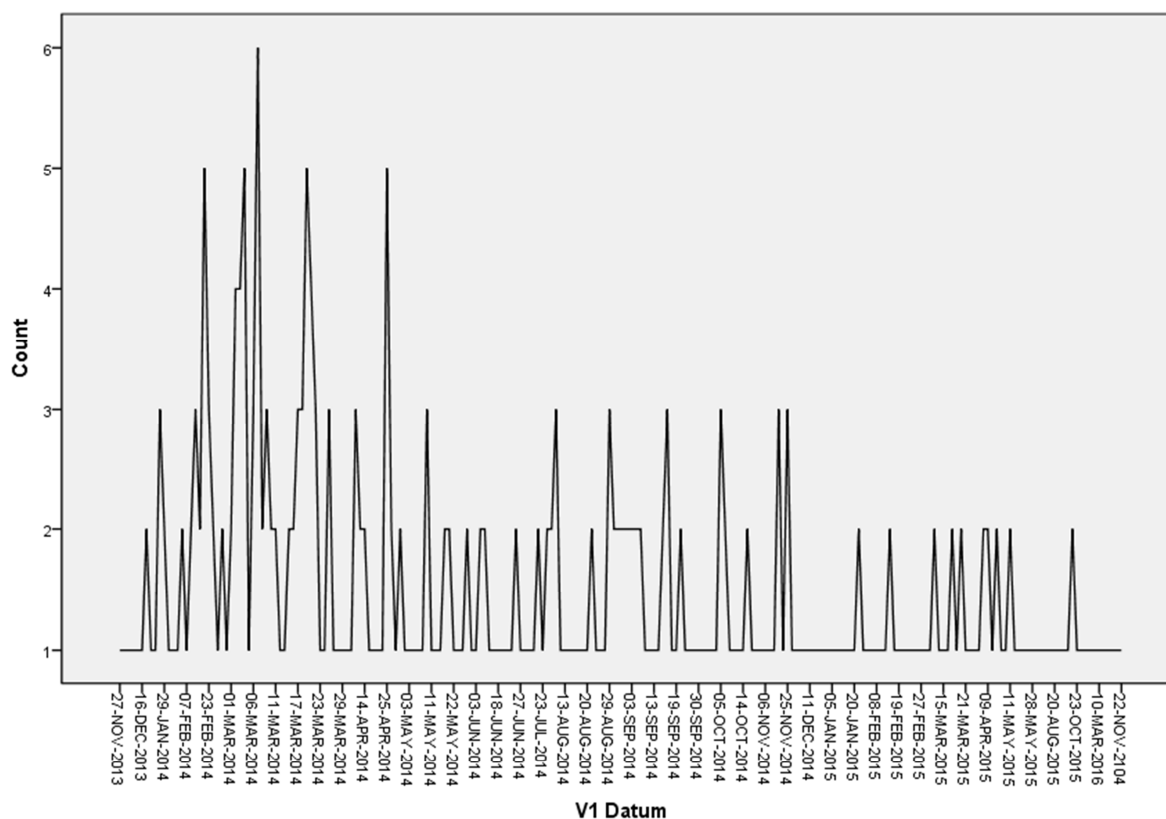
Vývoj publikování příspěvků s tematikou krize na Ukrajině (viz graf 1 a graf 2) měl v případě obou jazykových redakcí velmi podobnou trajektorii. Obě redakce věnovaly největší pozornost Ukrajině v období od poloviny února do konce března 2014, tedy v době násilných střetů v Kyjevě (18–22. 2.), vrcholící útekem prezidenta Janukovyče a nastolením vlády premiéra Jaceňuka, a následně pokračující obsazením Krymu příslušníky ruských vojenských sil a referendem o připojení Krymu k Ruské federaci (16. 3. 2014). Po těchto událostech se intenzita zpravodajství o Ukrajině postupně snižovala (s výjimkou dalšího „horkého“ období koncem dubna a začátkem května, kdy došlo ke zintenzivnění bojů na východní Ukrajině); v roce 2015 již bylo publikováno pouze 68 článků v anglické sekci (20 % celého vzorku) a 95 (23 %) v ruské sekci. Ústup tématu Ukrajiny z popředí novinářského zájmu ke konci sledovaného období dokládá fakt, že v první polovině roku 2016 bylo k tématu zveřejněno pouze 10 příspěvků na anglické verzi webu ČRo Radia Praha (3,8 %) a 26 příspěvků (6,5 %)

v ruské sekci. Hlavním obdobím z hlediska intenzity pokrytí tak byl jednoznačně rok 2014 (generující cca tři čtvrtiny všech příspěvků v analyzovaném vzorku), především jeho první polovina.

Graf 1: Vývoj pokrytí tématu krize na Ukrajině v čase (ruská sekce)

Graf 2: Vývoj pokrytí tématu krize na Ukrajině v čase (anglická sekce)

4.3.1.3 Teritoriální zaměření zpráv

Bez ohledu na to, že téma ukrajinské krize je optikou českých médií i mediálních konzumentů bezpochyby vnímáno jako „zahraniční“, většina (62 %) zpravodajských výstupů věnovaných tomuto tématu novináři z obou sledovaných redakcí byla zaměřena primárně na domácí kontext. Ukrajinská krize je ve zpravodajství ČRo Radia Praha nahlížena dominantně z perspektivy České republiky, tzn. je zmiňována vždy v souvislosti s děním v ČR. Tato tendence je obzvláště patrná ve zpravodajství anglické redakce, kde bylo pouze 31 % příspěvků kódováno jako „primárně zahraniční“ (tj. referující o událostech na Ukrajině, se zmínkou o ČR), zatímco více než dvě třetiny (69 %) textů měly „primárně domácí“ zaměření. V případě ruskojazyčného zpravodajství nebyl tento rozdíl tak dramatický (57 % primárně domácích versus 43 % primárně zahraničních příspěvků), což naznačuje, že ruská jazyková redakce ČRo Radia Praha kladla na zpravodajství z míst, kde se krize odehrávala, o něco větší důraz (rozdíl mezi teritoriálním zaměřením obou redakcí je statisticky významný, $p=0.001$).

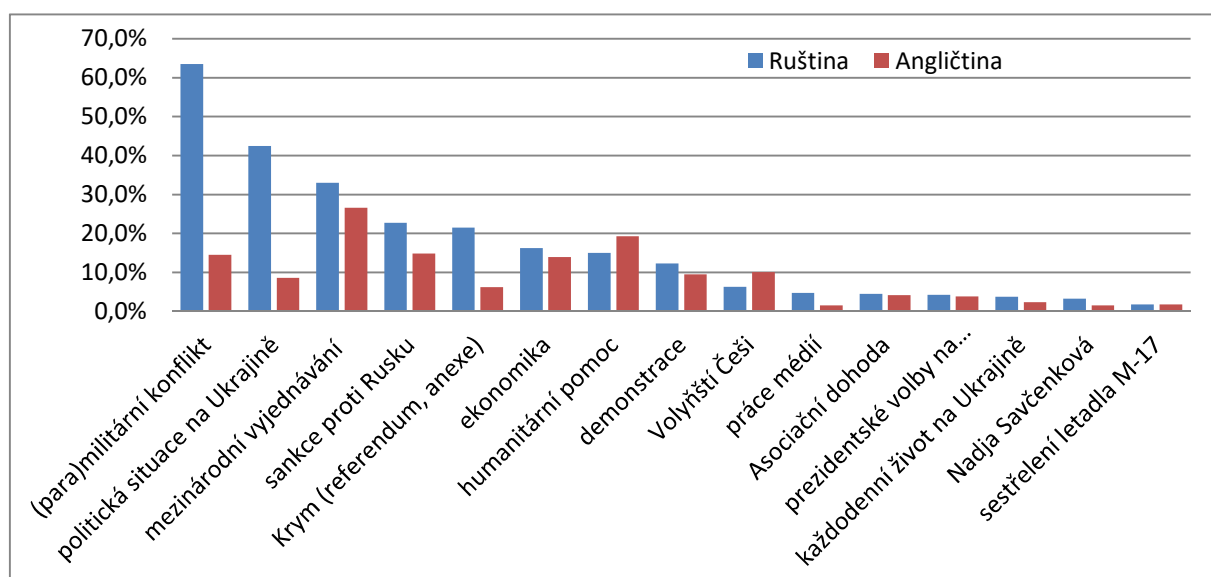
Tabulka 2: Teritoriální zaměření zpráv o ukrajinské krizi v ruské a anglické sekci

		jazyk příspěvku	
		ruština	angličtina
primárně domácí	Celkem	225	232
	% v rámci proměnné Teritorialita	49,2 %	50,8 %
	% v rámci jazykové verze	56,5 %	68,6 %
	% celku	30,6 %	31,5 %
primárně zahraniční	Celkem	173	106
	% v rámci proměnné Teritorialita	62 %	38 %
	% v rámci jazykové verze	43,5 %	31,4 %
	% celku	23,5 %	14,4 %
celkem	Celkem	398	338
	% v rámci proměnné Teritorialita	54,1 %	45,9 %

4.3.1.4 Tematická agenda

Bližší obsah příspěvků o krizi na Ukrajině byl analyzován prostřednictvím sady binárních proměnných reprezentujících dílčí témata, vybraná na základě pilotního screeningu zkoumaného materiálu a dále upřesňovaná v návaznosti na zkušenosti z předvýzkumu. Finální verze kódovací knihy obsahovala 15 předdefinovaných tematických kategorií; u jednotlivých příspěvků tak byla kódována přítomnost či absence každého z těchto témat.

Graf. 3: Tematická agenda příspěvků o ukrajinské krizi

Porovnání tematické agendy zpravodajství obou sledovaných redakcí odhaluje několik výrazných rozdílů ve způsobu pokrytí ukrajinské krize, manifestovaném různou mírou pozornosti věnované některým dílčím tématům. V ruskojazyčném zpravodajství dominuje důraz na ozbrojený konflikt, ať již v jeho „horké“ podobě (vojenské střety, boje na Krymu či východní Ukrajině), anebo v podobě obav z další vojenské eskalace a příprav na ni; tento tematický klastr byl přítomen ve více než polovině všech příspěvků ruské redakce ve sledovaném období, zatímco zpravodajské výstupy anglické redakce se těmto otázkám věnovaly jen z 15 procent.

Již naznačený vyšší zájem ruské redakce o dění „na místě“ (viz Tab. 2) oproti anglické redakci (výrazně častěji zasazující problematiku Ukrajiny do českého politického kontextu) může také vysvětlovat rozdíl v intenzitě pokrývání aktuální interní politické situace na Ukrajině, o níž přináší ruskojazyčné zpravodajství informace ve více než 40% příspěvků, zatímco kolegové z anglické redakce se mu věnují v méně než 10 % článků.

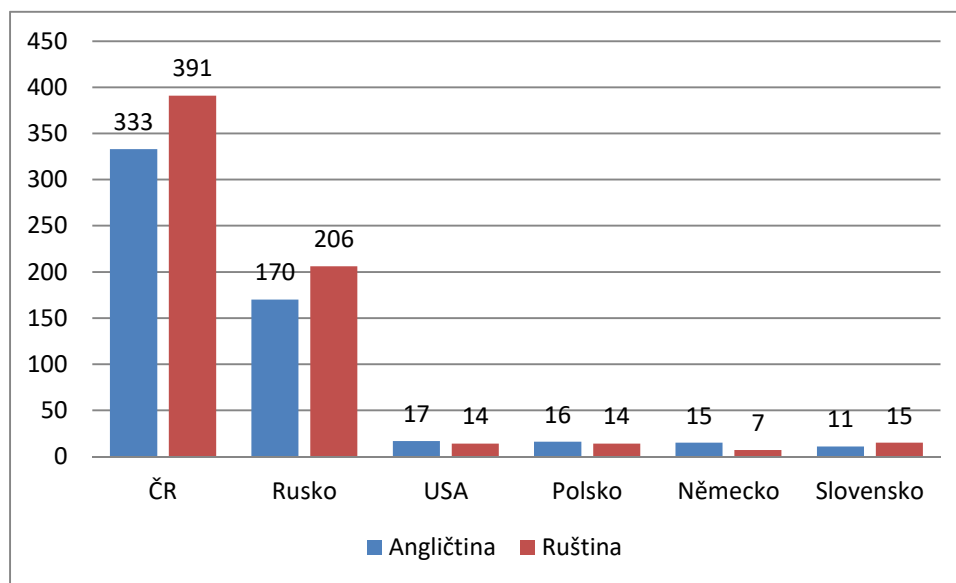
Anglické zpravodajství se relativně nejčastěji věnuje mezinárodnímu vyjednávání, resp. hledání řešení krize na mezinárodní úrovni (27 %) a otázce humanitární pomoci na Ukrajině (19 %) – druhé jmenované téma je přitom jedno z mála, které je frekventováno častěji než v případě ruskojazyčné redakce (15 %).

Očekávání, že redakce se budou systematičtěji věnovat některým tématům, jež se minimálně na čas dostala do popředí světových médií, jako sestřelení malajsijského letadla M-17, nebo zajetí ukrajinské pilotky Nadi Savčenkové, se nepotvrdila; obě témata generovala v obou jazykových verzích pouze několik článků.

4.3.1.5 Aktéři

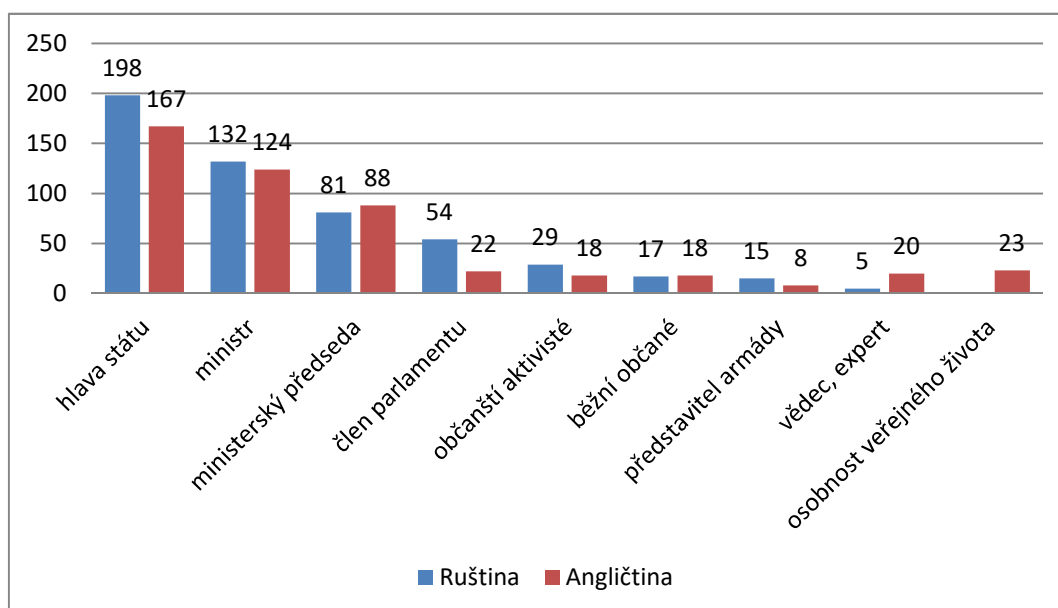
Kvantitativní analýza pokrytí krize na Ukrajině ve zpravodajství ruské a anglické sekce ČRo Radia Praha se dále věnovala otázce výskytu institucionálních i individuálních aktérů v jednotlivých příspěvcích. Kódována byla přítomnost či absence dvou hlavních typů aktérů: a) stát, b) osobnost.

Graf 4: Zmínky o jednotlivých evropských státech ve zpravodajství týkajícím se krize na Ukrajině

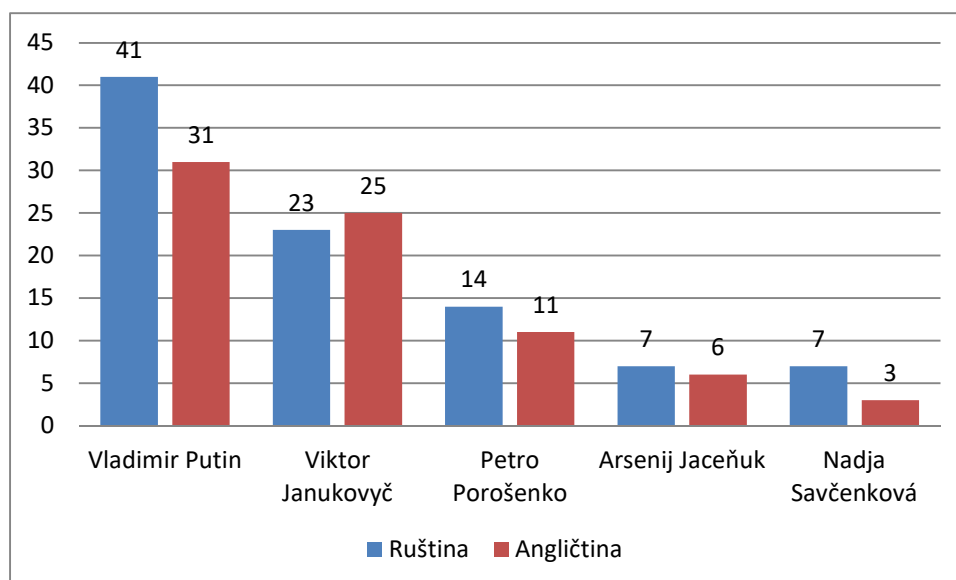
Vzhledem k již zmiňovanému teritoriálnímu zaměření článků (viz tabulka 2), obsahujících prakticky ve všech případech reference k českému (domácímu) kontextu, nepotřebuje výsadní postavení ČR v přehledu nejčastěji zastoupených států ve zpravodajství o krizi na Ukrajině bližší komentář. Ponecháme-li stranou ČR (a samozřejmě také Ukrajinu), příspěvky obou redakcí referovaly nejčastěji o Rusku, a to v téměř shodném poměru k celkovému množství zpráv (50 % ve zprávách anglické redakce, 51,5 % v příspěvcích ruské redakce). Ostatní země se do zpravodajství dostávaly jen sporadicky (v méně než 5 %), přičemž žádná z obou redakcí nedávala výrazně větší prostor některému státu než ta druhá.

Graf 5: Zmínky o individuálních aktérech v rámci zpravodajství o krizi na Ukrajině

Analýza přítomnosti individuálních aktérů ve zpravodajském pokrytí krize na Ukrajině dokumentuje výraznou převahu nejvyšších ústavních činitelů a představitelů vlád, kteří ve zpravodajství obou redakcí figurovali nejčastěji. Pokud jde o ostatní typy osobností, které byly v souvislosti s Ukrajinou v článcích zmiňovány, ruskojazyčná sekce dávala relativně více prostoru občanským aktivistům (7,5 % vs. 5,3 %), zatímco anglická redakce odkazovala více na vědce a experty (6 % vs. 1,2 %) a osobnosti veřejného života (6,8 %), které se v ruskojazyčném zpravodajství prakticky nevyskytly. Celkově tato data podle očekávání potvrzují dominanci „oficiálního“ politického diskurzu v interpretaci ukrajinské krize nad diskurzem expertním i občansko-aktivistickým.

Graf 6: vybraní političtí aktéři ve zpravodajství o krizi na Ukrajině

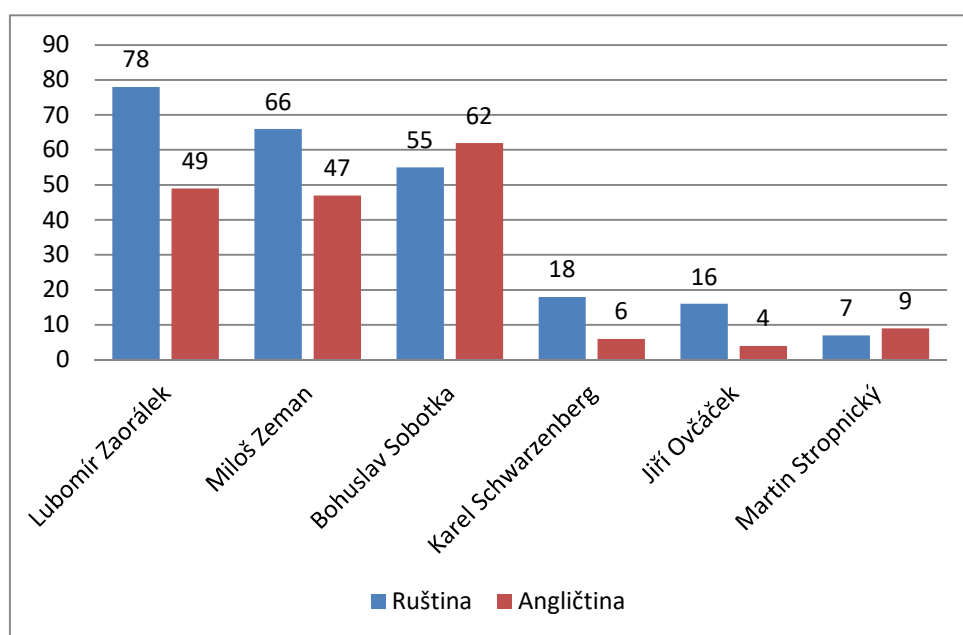
Pokud jde o viditelnost konkrétní osobnosti z obou zemí, které jsou primárními aktéry konfliktu – Ukrajina a Rusko – data z obsahové analýzy nepotvrzují výraznější rozdíly mezi oběma redakcemi (Graf 6). To samé již nicméně neplatí v případě osobností, které byly ve zpravodajství citovány či parafrázovány (Graf 7).

Ve shodě s výše shrnutým zjištěním o primárně domácím zarámování tématu ukrajinské krize z dat vyplývá, že šestici nejčastěji citovaných aktérů tvoří pouze politici z České republiky; zatímco ale v případě anglickojazyčného zpravodajství byl nejčastěji citovaným politikem premiér Sobotka (18 % příspěvků), ruskojazyčné články citovaly nejvíce ministra zahraničí

Zaorálka (19,5 % versus 14 % v anglické sekci), následovaného prezidentem Zemanem (16,5 %).

Také výroky tehdejšího předsedy TOP 09 Karla Schwarzenberga i mluvčího prezidenta republiky Jiřího Ovčáčka – ve vztahu k tématu výrazně protichůdné – se dostávaly do veřejného prostoru výrazně častěji prostřednictvím ruskojazyčného zpravodajství, které tak zjevně nabízelo pestřejší paletu názorů klíčových aktérů domácí politické scény než zpravodajství anglické sekce.

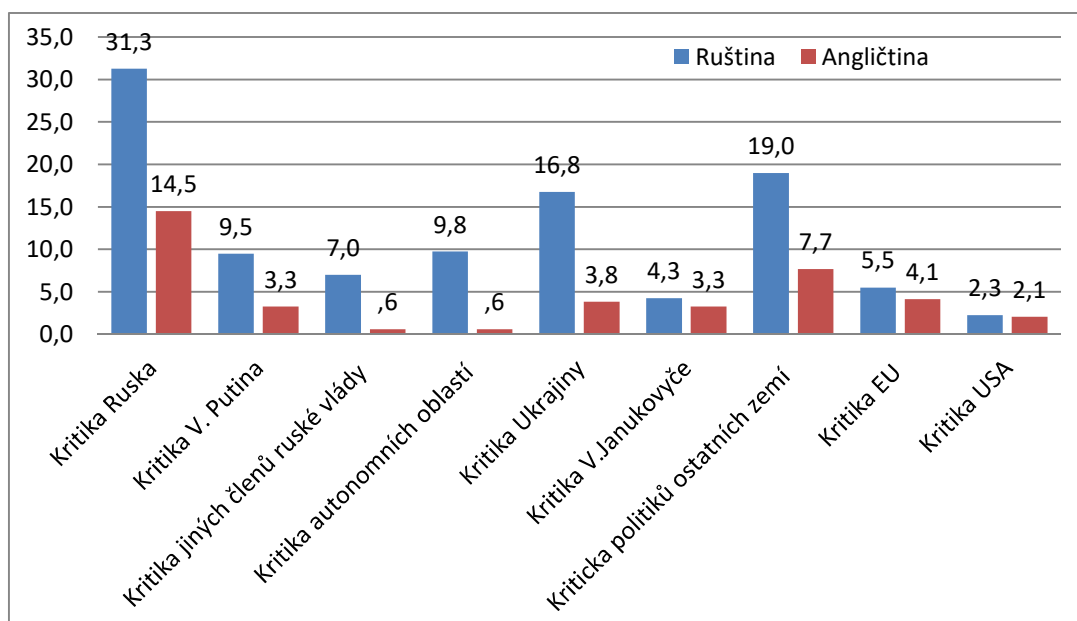
Graf 7: Nejčastější aktéři citací v rámci zpravodajství o krizi na Ukrajině

4.3.1.6 Hodnotící zabarvení příspěvků

Vzhledem k předpokládané vysoké míře negativních konotací spojovaných s tématem ukrajinské krize nebylo hodnotící zabarvení (předpojatost) jednotlivých textů zkoumáno na úrovni valence příspěvků jako celku (nejčastěji kódované na škále pozitivní – neutrální – negativní, viz případová studie o migraci v této výzkumné zprávě), ale prostřednictvím kódování přítomnosti či absence kritických zmínek vůči vybraným institucím a aktérům, kteří byli s tématem ukrajinské krize významným způsobem spojováni, respektive patřili v jejím průběhu ke klíčovým hráčům.

Graf 7: Kritické zmínky o vybraných aktérech ukrajinské krize (% článků)

Z komparace obou sledovaných jazykových redakcí vyplývá, že příspěvky v ruské sekci zpravodajství jsou ve vztahu k vybraným aktérům obecně výrazně kritičtější než články zveřejňované anglickojazyčnou redakcí. Nejčastěji je objektem kritických zmínek Rusko (ve 31,3 % případů), Ukrajina (16,8 %) a politici ostatních zemí (tj. mimo Rusko a Ukrajinu, 19 %). Výrazně více kritiky směřuje rovněž k osobě Vladimíra Putina (9,5 %) a k představitelům autonomních ukrajinských oblastí (9,8 %). Naopak v míře kritiky adresované Evropské unii či Spojeným státům americkým se obě redakce prakticky neliší (v obou případech je frekvence kritických zmínek zanedbatelná).

4.3.2 Kvalitativní analýza – Rámcování krize na Ukrajině (vysílání v angličtině)

4.3.2.1 Úvod

Pro rámcování krize na Ukrajině rozhlasovou stanicí Český rozhlas - Radio Praha je typický důraz na určité novodobé bipolární rozdělení sfér vlivu – jedním z klíčových rámců je tedy vnímání krize jako otázky, zda se Ukrajina připojí k Západu (resp. EU), nebo zůstane pod vlivem Ruska. Rámec imperiálního Ruska nabývá na významu zejména po ruské invazi na Krymu a dalších vojenských zásazích interpretovaných hlasy, které získávají v médiu dominantní prostor, jako narušení suverenity Ukrajiny. Silným rámcem je rámec diplomatický, tedy důraz klíčových aktérů české zahraniční politiky na mírové a diplomatické

řešení konfliktu na Ukrajině. Ten se zajímavým způsobem prolíná s ekonomickým rámcem, v němž je dominantní pozornost věnována diskusi evropských států a především českých politických představitelů o otázce sankcí vůči Rusku. Sankce představují konfliktní téma v rámci vnitropolitických vztahů v ČR, v němž se de facto ve všech případech střetává rámec ekonomický a rámec politický, resp. lidskoprávní. Proti sobě v něm stojí hlasy, které akcentují nutnost dát Rusku jasný signál, že překročilo akceptovatelné jednání, a ty, které varují před ekonomickým dopadem sankcí na evropské země (a v kontextu ČR především na českou ekonomiku) a preferují spíše diplomatické sankce a řešení konfliktu. Důležitým aspektem ekonomického rámce je také otázka energetické závislosti Evropy na Rusku, resp. Ukrajině.

V kontextu rámce imperiálního Ruska médium často aktualizuje (prostřednictvím citací expertních i politických zdrojů, ale i skrze shrnující komentáře samotných redaktorů a redaktorek) události z české, resp. československé historie a srovnává je se současnou situací na Ukrajině – oblíbené je srovnávání první fáze ukrajinské krize se Sametovou revolucí v Československu v roce 1989, ruská invaze na Krymu je pak dávána do souvislosti s invází vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968, výjimkou není ani srovnávání ruské agrese s nacistickou okupací Československa. Lidskoprávní rámec je ve vztahu k imperiálnímu Rusku přítomný především v příspěvcích o případu ukrajinské pilotky Nadiji Savčenkové.

V referování média nápadně vystupuje pozice dvou českých prezidentů – současné hlavy státu, Miloše Zemana, a jeho předchůdce Václava Klause. Oba jsou v médiu spojováni s kontroverzními výroky (mimo jiné o ukrajinské jednotě nebo mezinárodní pozici země) a se straněním Rusku a vysílání upozorňuje na silně negativní zpětnou vazbu, kterou politici dostávají jak od českých veřejných osobností, tak ze zahraničí. Podobná pozornost je věnována také postoji premiéra Sobotky, který je zejména českými politiky kritizován za nedostatečnou vstřícnost k sankcím vůči Rusku nebo k navýšení počtu jednotek NATO v Evropě.

4.3.2.2 Ukrajinské směřování v bipolárně rozdělené Evropě – EU vs. imperialistické Rusko

Nahlížení na Ukrajinu jako zemi, která je pod vlivem dvou antagonistických sil, Evropské unie a Ruska, a která si musí mezi těmito silami vybrat, je typický zejména pro počátky krize, která začala protesty obyvatel proti rozhodnutí prezidenta Janukovyče nepodepsat asociační dohodu s EU. V souvislosti s návštěvou bývalého ministra zahraničí Karla Schwarzenberga,

který se účastnil opozičních protestů v Kyjevě, je citován jeho názor, že Ukrajina ukazuje protesty světu svoji touhu posílit pouta s Evropskou unií, zatímco prezident Janukovyč je pod vlivem Ruska.⁶ Rozhlas prezentuje Schwarzenbergův závěr, že demonstrujícím jde o přiblížení se k Evropě, o změnu autoritativního režimu a o „normální parlamentní demokracii“⁷. Typický je v tomto období a v souvislosti s rámcem žádoucího demokratického směřování země také apel na ukrajinskou vládu, aby zajistila dodržování lidských práv – příspěvky se zaměřují na vyjádření ministra zahraničí Jana Kohouta, který symbolicky zahrnuje Ukrajinu mezi západní demokracie svým výrokem, že věří, že země dostojí svým mezinárodním závazkům týkajícím se základních lidskoprávních norem.⁸

Silně se však v obsazích rozhlasové stanice v prvních týdnech krize prosazuje také rámec podílu (či přímo viny) EU na krizi na Ukrajině. Příspěvek založený na postoji premiéra Jiřího Rusnoka tak již v počátcích krize upozorňuje na to, že rozhodnutí ukrajinské vlády nepodepsat asociační dohodu vyplývá z ekonomické situace země, která se rozhodla na základě krátkodobých, spíše než dlouhodobých cílů. EU mohla v tomto směru být podle premiéra „také flexibilnější“, ale nyní je podle něj především důležité, „aby dveře EU zůstaly otevřené“ a proces východního partnerství mohl zůstat v pohybu.⁹ Experti citovaní v pozdějších fázích konfliktu už volí méně diplomatická vyjádření – Evropa by podle nich měla přijmout svůj díl viny na krizi na Ukrajině, protože se dostatečně nepřipravila na podpis dohody a nejednala adekvátně, když jednání zkrachovala. Příspěvek spekuluje prostřednictvím expertního hlasu také o tom, že možná EU neměla na podpisu dohody ani dostatečný zájem. EU také po Ukrajině požadovala přílišné regulace, které by zemi z krátkodobého hlediska poškodily – a dlouhodobě EU nedokázala na Ukrajině konkurovat nabídkám Moskvy.¹⁰

Pozice představitelů České republiky vůči situaci se také proměňuje v souvislosti s násilným zásahem proti demonstrujícím. Zpočátku je postoj ČR spíše relativistický a zaměřený čistě diplomaticky bez vměšování se do vnitřních záležitostí země – ministr zahraničních věcí zdůrazňuje, že Česko musí mluvit s oběma stranami, on tedy zve do ČR

⁶ <http://www.radio.cz/en/section/news/former-czech-foreign-minister-takes-part-in-opposition-protest-in-ukraine>

⁷ „So they would like to have a normal parliamentary democracy.” (<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/foreign-minister-schwarzenberg-sees-echoes-of-velvet-revolution-in-ukraine>)

⁸ <http://www.radio.cz/en/section/news/czech-foreign-minister-calls-on-ukraine-to-observe-human-rights-norms>

⁹ „He said that in his view the EU could have been more flexible as well, but what was important was the EU’s doors remained open.“ (<http://www.radio.cz/en/section/news/czech-pm-ukraines-decision-based-on-economic-political-situation>)

¹⁰ <http://www.radio.cz/en/section/in-focus/how-much-blame-should-the-eu-share-for-ukraine-crisis>

opozici, prezident Zeman svůj ukrajinský protějšek.¹¹ Tvrdší postoj se v obsazích objevuje poté, co během demonstrací a jejich potlačování došlo k úmrtím aktérů. Médium referuje o vyjádřeních českých politiků, kteří jsou šokováni krveprolitím a požadují jeho okamžité zastavení¹², zdůrazňují nutnost, aby se Česká republika k situaci hlasitě vyjádřila a požadovala nastolení dialogu mezi ukrajinskou vládou a opozicí¹³, a kteří upozorňují na to, že ignorování útisku se může vymknout kontrole, jak dokazuje řada případů z 20. století.¹⁴ Objevuje se také rámcování situace na Ukrajině jako hrozby pro celou Evropu¹⁵ a důraz na to, aby mezinárodní společenství vyvíjelo tlak na mírové řešení na Ukrajině¹⁶, kterým jsou především předčasné volby.¹⁷ Proměna přístupu ke krizi na Ukrajině je patrná také na práci média s oblíbenými historickými srovnáními – paralelami mezi Ukrajinskou krizí a událostmi z dějin České republiky. Zatímco v počátcích krize Karel Schwarzenberg srovnává situaci na Ukrajině se Sametovou revolucí, především pokud jde o „stejnou entuziastickou náladu“ a „podobný postoj dobré vůle“, ale také v tom, že na Ukrajině chybí jasná vůdčí osobnost, jakou byl Václav Havel,¹⁸ po vyostření konfliktu už na konci ledna 2014 redaktorka mluví o tom, že „Praha sleduje situaci v Kyjevě s narůstajícím znepokojením, když se to, co zpočátku připomínalo československou Sametovou revoluci v roce 1989, stalo ohavným.“¹⁹

Po vstupu Ruska do konfliktu na Ukrajině se v obsazích Radia Praha začíná naplno prosazovat rámec imperialistického Ruska, který je ve vysílání zcela dominantní a prolíná se s řadou dalších rámců. Rámec ruského imperialismu je ve vysílání přítomen zejména skrze odkazy k porušování mezinárodního práva a narušování suverenity sousedního státu – Ukrajiny²⁰, a to jak prostřednictvím vyjádření českých politiků, tak nadnárodních uskupení, zejména Visegrádské skupiny:

¹¹ <http://www.radio.cz/en/section/news/zaoralek-plans-to-invite-ukrainian-opposition-leader-klitschko-to-prague>

¹² <http://www.radio.cz/en/section/news/outgoing-czech-foreign-minister-calls-for-end-to-bloodshed-in-kiev>

¹³ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-foreign-ministry-calls-for-end-to-violence-in-ukraine>

¹⁴ <http://www.radio.cz/en/section/news/czech-foreign-minister-says-repressions-in-ukraine-must-stop>

¹⁵ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/prague-calls-on-ukraines-government-to-halt-bloodshed>

¹⁶ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-foreign-ministry-calls-for-end-to-violence-in-ukraine>

¹⁷ <http://www.radio.cz/en/section/news/incoming-pm-the-visegrad-group-should-coordinate-its-policy-on-ukraine>

¹⁸ “You can see that it is the same enthusiastic mood. There is also a similar mood of goodwill. The major difference is that in Prague we had Václav Havel, Civic Forum and a clear leadership of the whole revolutionary movement. In Poland they had Lech Walesa. It is not quite clear in Kiev who the chief is. And I think that they have to address this question.”

(<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/ex-foreign-minister-schwarzenberg-sees-echoes-of-velvet-revolution-in-ukraine>)

¹⁹ „Prague has been watching the situation in Kiev with growing concern as what first resembled Czechoslovakia’s 1989 Velvet Revolution turned ugly.“

<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-foreign-ministry-calls-for-end-to-violence-in-ukraine>

²⁰ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-government-condemns-russias-intrusion-into-ukraine>

„Premiéři Visegrádských zemí vyjádřili hluboké znepokojení nad tím, co označili za porušení ukrajinské územní integrity, a odsoudili všechny aktivity ohrožující suverenitu země.“²¹

Podobně vysílání referuje o „hlubokém znepokojení“ českého ministerstva zahraničí „ruským vměšováním se do křehkého transformačního procesu na Ukrajině“²² a vyjádřením, že projev Vladimira Putina je signálem „nových ruských imperiálních ambicí“²³. Médium dává prostor také varování prezidenta Miloše Zemana, že ruská intervence na Krymu vytvoří propast, na jejíž překonání bude třeba více než jedné generace.²⁴ Zeman přitom odkázal ke zkušenosti vlastní země ze srpna 1968 – toto rámcování konfliktu na Ukrajině jako prostoru pro novodobý ruský imperialismus prostřednictvím paralel z historie Československa je přitom ve vysílání také velmi silnou tendencí. Paralelu se srpnem 1968 v obsazích vysílání otevírá také bývalý ministr zahraničí Karel Schwarzenberg a současný ministr zahraničí Zaorálek upozorňuje na „neobyčejnou citlivost“ České republiky vůči ruské akci, především s ohledem na zkušenost s nacismem z konce 30. let 20. století:

„České Ministerstvo zahraničních věcí mezitím ve středu zveřejnilo prohlášení, v němž konstatuje, že nikdy nepřijme podřívání ukrajinské územní integrity a anexi Krymu. Podle prohlášení je Česká republika „neobyčejně citlivá“ k ruským aktivitám, částečně kvůli vlastní zkušenosti národa z konce 30. let, kdy nacisté zaranžovali volby v čerstvě okupovaném českém pohraničí. Bývalý ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg z opoziční strany TOP09 v podobném duchu poukázal na to, že Češi byli v moderní éře okupováni dvakrát, Němci a Rusy.“²⁵

²¹ The prime ministers of the Visegrad countries expressed deep concern about what they called a violation of Ukraine's territorial integrity, and condemned all action threatening the country's sovereignty. (<http://www.radio.cz/en/section/news/visegrad-countries-pms-condemn-actions-threatening-ukrainian-sovereignty>)

²² „The Czech foreign minister also expressed a deep concern over Russia's interference with the fragile transformation process in Ukraine.“ (<http://www.radio.cz/en/section/news/ukraine-crisis-could-lead-to-humanitarian-disaster-czech-foreign-minister-tells-un-in-geneva>)

²³ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/prague-condemns-russias-annexation-of-crimea>

²⁴ <http://www.radio.cz/en/section/news/czech-president-expresses-opposition-to-russian-intervention-in-ukraine>
Podobně také: <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-government-condemns-russias-intrusion-into-ukraine>

²⁵ Meanwhile, the Czech Foreign Ministry issued a statement on Wednesday saying it would never accept the undermining of Ukraine's territorial integrity and the annexation of Crimea. The Czech Republic, it said, was “unusually sensitive” to Russia's actions partly because of the nation's own experiences in the late 1930s, when the Nazis stage-managed a vote in freshly occupied Czech border areas. Ex-foreign minister Karel Schwarzenberg of opposition party TOP 09 echoed that sentiment, pointing to the fact Czechs had twice been subject to occupation in the modern era, by the Germans and the Russians. (<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/prague-condemns-russias-annexation-of-crimea>)

Jedna z redaktorek sama upozorňuje na „ozvěny invaze vedené roku 1968 Sovětským svazem“²⁶, které se šíří Českou republikou v souvislosti s ruskou invazí na Krymu, a paralely mezi rokem 1968 a současnou akcí Ruska na Krymu se staly také hlavním tématem jednoho z článků ke vzpomínkovým akcím k výročí srpna 1968 – text níže je citací vyjádření ministra kultury Daniela Hermana během vzpomínkové akce:

„Myslím, že existuje mnoho paralel. Jedná se o skutečnou okupaci Ukrajiny, ukrajinského území na Krymu. Myslím, že i situace na Východní Ukrajině je velmi komplikovaná a že není pochyb o vlivu Ruska. Myslím, že to je něco, co se skutečně... dotýká celé Evropy a celého svobodného světa. Je to velmi důležitý okamžik pro nás všechny. Musíme být velmi opatrní, protože něco takového je absolutně nepřijatelné pro demokracii.“²⁷

Rámec ruského imperialismu je možné identifikovat v obsazích vysílání týkajících se krize na Ukrajině také na základě volby slov jako „agresor“ či „invaze“²⁸ nebo explicitních vyjádření k imperiálním tendencím Ruska – rozhlas například cituje vyjádření Miroslava Kalouska z TOP09, podle kterého by Česká republika měla proti „agresorovi“ jednat společně s ostatními zeměmi Visegrádské čtyřky, které „spadají do oblasti imperiálních zájmů Ruska“²⁹. Podobně je rámec ruského imperialismu a zároveň bipolárního rozdělení sfér vlivu aktualizován v příspěvku tematizujícím vyjádření generálního tajemníka NATO Anderse Fogha Rasmussena, podle kterého je anexe Krymu součástí širší ruské strategie, jak zabránit zemím v regionu přimknout se k Západu:

„Vnímám to jako součást širší strategie. Vlastně to přesahuje Krym. Obecným ruským cílem je zabránit zemím Východní Evropy usilovat o euroatlantickou integraci v rámci EU a NATO. Rusko má tedy zájem na zamrzlých, dlouhotrvajících, vleklých konfliktech v tomto regionu – stejně jako v Podněstří, Abcházii a Jižní Osetii v Gruzii. Doplnil bych k tomu ještě Náhorní Karabach. Když se na to podíváte, uvidíte, že cílem je zabránit těmto zemím usilovat o euroatlantickou integraci.“³⁰

²⁶ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-government-condemns-russias-intrusion-into-ukraine>

²⁷ I think that there are a lot of parallels. It's a real occupation of Ukraine, of the territory of Ukraine in Crimea. I think the situation even in Eastern Ukraine is very complicated and there is no question mark over the influence of Russia. I think it's something that's really... targeting the whole of Europe or the whole free world. It's a very important moment for all of us. We have to be very careful, because something like that is absolutely unacceptable for democracy (<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/parallels-exist-between-soviet-invasion-and-russian-actions-today-says-minister-at-1968-memorial>)

²⁸ <http://www.radio.cz/en/section/news/czech-prime-minister-calls-russias-actions-in-eastern-ukraine-an-invasion>

²⁹ The country should act in concert against the “aggressor” with the other Visegrad Four states, which fall within Russia's imperial interests, Mr. Kalousek said. (<http://www.radio.cz/en/section/news/wests-good-will-policy-towards-russia-a-failure-says-top-09s-kalousek>)

³⁰ Well, I see this as part of a bigger strategy. This goes actually beyond Crimea. The overall Russian goal is to prevent countries in Eastern Europe from seeking Euro-Atlantic integration, with the EU and NATO. To that

V jiném z textů autor sám ožívuje rámec studené války tím, že označuje situaci na Ukrajině za nejvýznamnější krizi ve vztazích mezi Ruskem a Západem od konce studené války.³¹ Také zveřejnění výsledků průzkumu veřejného mínění, podle kterého si 65 % obyvatel ČR myslí, že Rusko je hrozbou pro budoucnost jejich země³², přispívá k dominanci rámce ruského imperialismu ve vysílání Radia Praha o krizi na Ukrajině. Studenoválečné rámcování zaznívá také z příspěvků, které se věnují informaci o navýšení armádních výdajů na obranu České republiky v důsledku dění na Ukrajině, které je podle ministra obrany Stropnického varováním, že vojenský konflikt v Evropě není vyloučený.³³ Podobně vyznívá rámcování konfliktu na Ukrajině jako střetu mezi východem (Ruskem) a západem (NATO) v příspěvcích, které se zaměřují na český vnitropolitický spor o zapojení jednotek NATO v Evropě. Rozhlas upozorňuje na nevoli, kterou premiér Sobotka vzbudil mezi ostatními českými politiky svým konstatováním, že není pro navýšení jednotek NATO v Evropě v souvislosti s probíhající krizí na Ukrajině.³⁴ Cituje zejména názor prezidenta Zemana, že takové tvrzení bylo chybou a že premiér nemá příliš zkušeností se zahraničními otázkami a bude se muset poučit ze svých chyb³⁵, a také rozhořčení koaličního partnera, předsedy KDU-ČSL Bělobrádka, podle kterého jsou premiérovy komentáře nezodpovědné, zcela nepřijatelné, nebyly konzultovány na vládní úrovni a jdou přímo proti dlouhodobé strategii obrany České republiky³⁶.

Velmi specificky je rámec ruského imperialismu ve vysílání přítomný v několika příspěvcích o domnělé účasti českého občana v bojích na Ukrajině na straně ruských separatistů. Vedle spekulací o roli tohoto muže (či více mužů) v konfliktu médium uvažuje také o jejich motivacích a v jednom z příspěvků nabízí jako možné vysvětlení příklon k ideji panslavismu, která je dále v příspěvku objasňována jako idea jednotného slovanského státu

end, Russia is interested in frozen, prolonged, protracted conflicts in the region. Like in Transnistria, Abkhazia and South Ossetia in Georgia. I would add to this Nagorno-Karabakh. If you look at all that, you will see that it serves the purpose of preventing these countries from seeking Euro-Atlantic integration. (<http://www.radio.cz/en/section/special/crimea-annexation-part-of-russian-strategy-to-prevent-states-in-region-embracing-west-says-nato-chief>)

³¹ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/prague-condemns-russias-annexation-of-crimea>

³² <http://www.radio.cz/en/section/news/poll-most-czechs-consider-russia-future-threat>

³³ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/military-spending-must-rise-in-wake-of-ukraine-crisis-says-defence-minister>

Podobně také:

<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czechs-to-announce-defence-spending-increase-at-nato-summit>

³⁴ <http://www.radio.cz/en/section/news/sobotka-czechs-will-not-call-for-increased-nato-presence-in-europe>

³⁵ <http://www.radio.cz/en/section/news/president-milos-zeman-says-pm-bohuslav-sobotkas-us-troop-comments-a-mistake>

³⁶ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/pm-draws-fire-for-saying-czech-republic-will-not-call-for-nato-troop-increase>

s ústřední pozicí Ruska. Rozhlasová stanice přitom rozvíjí myšlenku, že obrat k panslavistickým myšlenkám může přímo souviset s nacionalistickým směřováním země pod vedením Vladimira Putina:

„... existují poměrně jasné náznaky, že ukrajinský konflikt je magnetem pro skupiny zahraničních dobrovolníků ze střední Evropy, zejména těch, kteří zastávají postoje, jež bychom mohli popsat jako moderní panslavismus. [...] Panslavismus byl mocnou politickou silou na počátku 20. století. Rusko v něm bylo vnímáno – dokonce předními českými představiteli – jako centrum jednotného slovanského státu nebo státních uskupení. Toto nadšení upadlo s Ruskou revolucí a třídním bojem, který se stal ústředním pro nový sovětský stát. Oportunistický nacionalistický tón nového Ruska Vladimira Putina však může být příčinou jeho vzkříšení.“³⁷

Součástí rámce mocného Ruska porušujícího lidská práva je i referování o reakci českých politických představitelů na uvěznění ukrajinské vojenské pilotky Nadiji Savčenkové. Médium se zaměřuje především na výzvu českých politiků ruské straně, aby dodržovala mezinárodní dohody a Savčenkovou okamžitě propustila³⁸, a také na apel premiéra Sobotky, aby se situace řešila na úrovni Evropské unie³⁹. Velmi konkrétně je rámec ruské hrozby a ruského imperialismu přítomný v příspěvku o kontroverzi, k níž došlo v Parlamentu ČR – předseda TOP 09 Kalousek usiloval o jednání o kauze Savčenková, ale poslanci KSČM zmařili tento pokus procedurální námitkou. Rozhlas cituje Kalouskovu reakci, že poslanci nemohli předložit usnesení „kvůli vetu Putinovy ‘páté kolony’“.⁴⁰

4.3.2.3 Rámec lidskoprávní v konfliktu s rámcem ekonomickým – sankce vůči Rusku a repatriace ukrajinských Čechů

Po obsazení Krymu Ruskem se mediální pozornost věnovaná krizi na Ukrajině soustředila především na reakci Evropské unie vůči Rusku. V obsazích Radia Česko spolu v tomto tématu soupeří dva klíčové rámce, které zároveň představují dva hlavní návody, jak vůči

³⁷ ... there are pretty strong indications that the Ukraine conflict has been a magnet for foreign contingents of volunteers from Central Europe, especially those holding what could be described a modern day Pan-Slavic sentiments. [...] Pan-Slavism was a potent political force at the start of the 20th century with Russia seen, even by prominent Czechs, at the centre of a single Slav state or grouping of states. That enthusiasm ebbed with the Russian revolution and the class struggle that became central to the new Soviet state. But the opportunistic nationalistic tone of Vladimir Putin's new Russia could make it a cause to rally to once again.“ (http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/speculation-over-czechs-in-ukraine-conflict-rises-after-slovak-separatist-fighter-captured)

³⁸ http://www.radio.cz/en/section/news/czech-republic-calls-on-russia-to-release-ukrainian-pilot-nadiya-savchenko

³⁹ http://www.radio.cz/en/section/news/czech-pm-raises-issue-of-ukrainian-pilot-nadiya-savchenko-at-eu-summit
http://www.radio.cz/en/section/news/czech-pm-says-eu-summit-should-intervene-on-behalf-of-nadiya-savchenko

⁴⁰ “We were unable to table a resolution today in parliament due to a veto by Putin's ‘fifth column’.” (http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-politicians-express-solidarity-with-imprisoned-ukrainian-pilot)

Rusku postupovat – rámec ekonomický, který primárně zohledňuje dopad sankcí vůči Rusku (a případných protisankcí) na země Evropské unie, a rámec lidskoprávní, podle kterého je třeba dát Rusku jasný signál, že narušení suverenity cizí země nezůstane bez odezvy. Ačkoli bychom mohli spolu s některými českými politiky rámce pojmenovat na základě prosté opozice „ekonomický“ vs. „politický“⁴¹, domníváme se, že by to bylo matoucí, protože nositeli ekonomického rámce jsou vedle obchodníků do velké míry i političtí aktéři, ale stejně tak různí politici jsou ve vysílání prezentováni jako zastánci ekonomického i lidskoprávního přístupu.

Střet ekonomického rámce a rámce lidskoprávního prezentuje jako spor mezi politiky na jedné straně a občanskou společností na straně druhé jeden z příspěvků, v němž komentátoři tvrdí, že vztah České republiky k Rusku a k otázce sankcí je pravděpodobně nejjasnějším příkladem konfliktu, který v České republice posledních pět až sedm let panuje mezi politiky a organizacemi občanské společnosti. Ty podle jednoho z komentátorů upozorňují na to, že země by měla být opatrnější, pokud jde o intenzitu ekonomických vztahů s Ruskem, Čínou a dalšími zeměmi, které porušují lidská práva. Příspěvek zároveň indikuje, že otázka sankcí vůči Rusku je prvním případem, ve kterém je třeba se rozhodnout, zda je důležitější zaujmout kritické stanovisko vůči těmto zemím, nebo s nimi udržet obchodní vazby.⁴² V identifikovaných rámcích je však obtížné nalézt jasnou dělicí čáru mezi postojem politiků a organizacemi občanské společnosti – spíše jde o příklon jednotlivých aktérů k jednomu či druhému řešení (ekonomickému, nebo diplomatickému). V obou vlnách diskusí o sankcích, na jaře i v létě 2014, tak sankce představují konfliktní vnitropolitické téma a jako takové ho také Radio Praha představuje, společně s důrazem na to, že otázka sankcí vůči Rusku rozděluje i země EU (mimo jiné s ohledem na závislost konkrétních zemí na ropě z východu⁴³).⁴⁴ V jednom z příspěvků je téma spojováno také s neshodami mezi EU a Spojenými státy, které požadují tvrdší jednání vůči Rusku.⁴⁵

⁴¹ Například premiér Sobotka je ve vysílání často citován jako zastávce „politického řešení“ krize na Ukrajině, kterým je míněno hledání diplomatického řešení konfliktu právě v opozici k uvalování ekonomických sankcí: <http://www.radio.cz/en/section/news/czech-pm-calls-for-political-solution-to-ukrainian-crisis>

⁴² <http://www.radio.cz/en/section/panorama/how-will-crimea-crisis-change-czech-russian-trade-relations>

⁴³ Energetické zabezpečení Evropy je tématem, které je v obsazích silně spojováno s tématem sankcí a s intervencemi premiéra Sobotky na mezinárodní úrovni – s ohledem na to, že je nositelem ekonomicky determinovaného pohledu, podle kterého jsou sankce nežádoucím zatížením zemí EU, je také tím, kdo upozorňuje, že Evropa by byla v době krymské krize v lepší pozici a bylo by pro ni snazší reagovat, pokud by nebyla závislá na ropě a plynu z Ruska. (<http://www.radio.cz/en/section/news/czech-prime-minister-says-crimean-crisis-has-emphasized-the-need-to-improve-energy-security-in-europe>)

Podobně: <http://www.radio.cz/en/section/news/pm-boosting-energy-security-is-long-term-goal>

⁴⁴ <http://www.radio.cz/en/section/news/prague-favours-diplomatic-solution-to-ukraine-crisis>

⁴⁵ <http://www.radio.cz/en/section/news/czech-foreign-minister-urges-eu-to-consider-sanctions-on-ukraine>

Premiér Bohuslav Sobotka je ve vysílání dlouhodobě prezentován jako zastánce diplomatického řešení krize na Ukrajině⁴⁶ a jako politik, který sice odsuzuje postup Ruska jako nepřijatelný, ale akcentuje ekonomické zájmy České republiky, které by plošné sankce vůči Rusku poškodily.⁴⁷ Médium cituje také názor prezidenta Zemana, podle kterého sankce nepřinesou žádné smysluplné výsledky.⁴⁸ Příspěvek, v jehož titulku se objevuje hodnotící shrnutí, že „ekonomický pragmatismus vítězí nad sankcemi“, se věnuje sporům v české vládě ohledně sankcí – ačkoli je podle příspěvku vláda jednotná v odsouzení ruské agresivní politiky na Ukrajině, ohledně možných dopadů sankcí jsou mezi jejími členy výrazné rozpory. Tyto rozpory jsou prezentovány právě jako opozice ekonomického a lidskoprávního pohledu – dva ministři akcentují lidskoprávní stanovisko – podle ministra obrany Stropnického a ministra pro lidská práva Dienstbiera by Rusko mělo být vyloučeno z tendru na rozšíření Temelína jako země, která porušuje mezinárodní právo a nerespektuje demokratické principy. Premiér Sobotka oproti tomu dává přednost ekonomickému pohledu na situaci – varoval před politikou pálení mostů a řekl, že ČR nepřeruší všechny ekonomické vazby s jedním ze svých největších obchodních partnerů. Česká republika a celá V4 tak podle něj budou prosazovat spíše diplomatický, než ekonomický tlak na Rusko.⁴⁹ Médium referuje také o požadavku tří bývalých ministrů Bursíka, Kocába a Dobrovského uvalit sankce na Rusko, dokud nestáhne svá vojska z Krymu, a důraz (mimo jiné umístěním v titulku) klade na premiérovo odmítnutí takového požadavku – rozhlas mimo jiné cituje premiérovo konstatování, že současná česká vláda za žádných okolností neuválí jednostranné sankce a že plošné sankce vůči Rusku, s jehož trhem má země významné vztahy, by ohrozily pracovní místa v ČR.⁵⁰

Ekonomickému rámcování otázky sankcí vůči Rusku dává médium prostor také v příspěvcích, které se zaměřují přímo na obavy obchodníků, že sankce poškodí jejich zájmy⁵¹, na konstatování ministerstva zemědělství, že ruský zákaz dovozu potravin v reakci na sankce sníží zisky exportérů o stovky miliónů⁵², a také na výzvu k nákupu lokálních

⁴⁶ tamtéž

⁴⁷ (<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/prague-condemns-russias-annexation-of-crimea>)

⁴⁸ <http://www.radio.cz/en/section/news/visegrad-countries-pms-condemn-actions-threatening-ukrainian-sovereignty>

⁴⁹ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/government-dispute-over-ukrainian-crisis-economic-pragmatism-winning-out-over-sanctions>

Velmi podobně také zde: <http://www.radio.cz/en/section/news/pm-says-czech-republic-cannot-halt-all-trade-relations-with-russia>

⁵⁰ <http://www.radio.cz/en/section/news/pm-sobotka-rejects-ex-ministers-call-for-sanctions-against-russia-over-crimea>

⁵¹ <http://www.radio.cz/en/section/business/tougher-sanctions-against-russia-a-double-edged-sword-fear-exporters>

⁵² <http://www.radio.cz/en/section/business/agriculture-ministry-czech-exporters-may-lose-hundreds-of-millions-of-crowns-due-to-russian-food-embargo>

potravin, který může kompenzovat ztráty vyplývající z těchto ruských protiopatření.⁵³ Silně v médiu zaznívá také nárok českých vývozců na náhradu škody – vysílání upozorňuje na to, že požadavek na kompenzace ze strany EU vznesl premiér Sobotka a připojil se k němu prezident Zeman.⁵⁴

Také v druhé vlně diskusí o sankcích, v létě 2014, médium prezentuje českou politickou scénu jako roztržštěnou, pokud jde o názor na sankce.⁵⁵ Premiér Sobotka nadále zastává postoj, že země odmítne přísnější sankce vůči Rusku, pokud by měly způsobit neúměrně vysoké ekonomické ztráty. Odkazuje také na neúčinnost prvního kola sankcí:

„V průběhu rozhovorů český premiér naléhal na změnu strategie EU vůči Rusku poukazem na to, že první kolo sankcí nezastavilo násilí na Ukrajině, a vyjádřil pochybnosti, že by další sankce fungovaly.“⁵⁶

Tento přístup je mu posléze vyčítán oponenty jako opatrný⁵⁷, ale také například místopředsedou TOP 09 Kalouskem jako „krátkozraký, alibistický a zbabělý“.⁵⁸ Médium cituje také poslance, podle nichž diplomacie není dostatečným nástrojem, jak donutit Rusko dodržovat mezinárodní normy, a není tedy možné sledovat jen vlastní ekonomické zájmy.⁵⁹ V tomto případě také vysílání aktualizuje historickou paralelu prostřednictvím citace vicepremiéra Bělobrádka, předsedy KDU-ČSL, který řekl, že „nemůžeme Ukrajině udělat to, co nám udělala Mnichovská dohoda“.⁶⁰ Konfliktnost otázky sankcí v prostředí domácí politiky rozhlas umocňuje právě konkrétním odkrýváním názorových „koalicí“ – upozorňuje například na to, že premiéra v této otázce podpořil „lídr druhé nejsilnější strany ve vládní koalici“ Andrej Babiš, který řekl, že nevidí smysl v prosazování nových sankcí vůči Rusku, když ty poslední neměly žádný účinek.⁶¹

⁵³ <http://www.radio.cz/en/section/business/russian-food-import-ban-worries-czech-producers-and-farmers>

⁵⁴ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/zeman-comes-out-against-sanctions-on-russia>

⁵⁵ <http://www.radio.cz/en/section/news/eu-sanctions-against-russia-cause-rift-in-czech-governing-coalition>

⁵⁶ „At the talks the Czech prime minister urged a change of EU strategy towards Russia, saying that the first round of sanctions had failed to stop the violence in Ukraine and expressing doubts that additional sanctions would work.“ (<http://www.radio.cz/en/section/news/prague-may-reject-stricter-sanctions-in-case-of-high-economic-losses>)

Velmi podobně také: <http://www.radio.cz/en/section/news/czech-pm-calls-for-political-solution-to-ukrainian-crisis>

⁵⁷ <http://www.radio.cz/en/section/news/pm-comes-under-fire-for-cautious-stand-on-sanctions>

⁵⁸ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/pm-comes-under-fire-for-weak-stance-on-russia>

⁵⁹ Tamtéž

⁶⁰ Deputy-prime minister Pavel Bělobrádek, leader of the Christian Democrats, said “we cannot do to Ukraine what the Munich Agreement did to us”... (Tamtéž)

⁶¹ <http://www.radio.cz/en/section/news/eu-sanctions-against-russia-cause-rift-in-czech-governing-coalition>

Významně se v referování o sankcích uplatňuje také rámec ruského imperialismu – velmi jasně je shrnutý v komentáři Jefima Fištejna, který kritizoval nejasný a pochybující postoj ČR vůči krizi na Ukrajině a sankcím vůči Rusku. Zdůraznil, že Česká republika je spolu se Slovenskem a Maďarskem nejhlasitějším oponentem postoje EU vůči Rusku, což může mít vážný dopad na její budoucnost. Tímto svým přístupem podle něj země, která je součástí Západu a západní civilizace, oslabuje svoji pozici a geopolitické ukotvení.⁶²

Konflikt lidskoprávního a ekonomického rámce je zajímavým způsobem patrný také v referování o vyvíjející se diskusi o repatriaci etnických Čechů žijících po generace na území Ukrajiny, především Volyňských Čechů. Rozhlas na jaře 2014 informoval o žádosti ukrajinských Čechů, aby jim Česká republika pomohla s přestěhováním se do vlasti jejich předků kvůli bezpečnostní situaci na Ukrajině. Zdůraznil přitom, že požadují také finanční podporu, kterou vláda ČR poskytla jejich krajanům v 90. letech 20. století.⁶³ Postupně se tématem vysílání stává spor mezi nimi a českou vládou, která trvá po šetřeních na místě na tom, že menšina není v přímém ohrožení a její motivace k návratu do České republiky jsou ekonomické.⁶⁴ Téma je od podzimu 2014 rámcováno také jako spor mezi vládou a prezidentem Zemanem, který opakovaně vyzýval vládu, aby Volyňským Čechům vyhověla.⁶⁵ Vysílání se pak po určitou dobu věnovalo referování o tom, že ministerstvo zahraničí trvá na svém stanovisku, že etničtí Češi na Ukrajině mohou k repatriaci využít existující zdroje a je jim garantováno právo na trvalý pobyt v ČR.⁶⁶ Začátkem října 2014 však médium opustilo dosavadní rámcování skrze spor mezi lidskoprávním a ekonomickým pohledem a rámcovalo téma velmi explicitně jako předmět osobního sporu či přímo soupeření mezi prezidentem Zemanem a ministrem zahraničí Zaorálkem a jejich zájmy. Podle jednoho z příspěvků je možné, že se ukrajínští Češi stanou obětí tohoto boje, ve kterém prezidentovi může jít o posílení vlastního vlivu na zahraniční politiku a dokonce o vliv na personální obsazení českého velvyslanectví v Kyjevě:

⁶² <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/president-zeman-calls-for-lifting-of-russia-sanctions-at-event-organized-by-putin-associate>

⁶³ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-expats-in-ukraine-want-to-repatriate-to-old-country>

⁶⁴ <http://www.radio.cz/en/section/news/ethnic-czechs-in-ukraine-disappointed-prague-unwilling-to-help-them-move-home>

Podobně také:

<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/prague-says-no-help-for-now-for-ethnic-czechs-in-ukraine>

⁶⁵ <http://www.radio.cz/en/section/news/president-asks-for-interior-minister-to-comply-with-application-of-volhyn-czechs>

⁶⁶ <http://www.radio.cz/en/section/news/czech-government-plans-no-mass-repatriation-of-ukrainian-czechs>

Podobně také:

<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/no-mass-repatriation-planned-zaoralek-tells-czechs-in-ukraine>

„Nícméně ukrajinští Češi by se mohli stát obětmi boje mezi českým prezidentem a ministrem zahraničí Lubomírem Zaorálkem, který byl v minulosti jedním z nejtvrdějších Zemanových kritiků ve vládě ČSSD. Někteří pozorovatelé poznamenali, že prezidentova iniciativa by mohla být motivována úsilím převzít více moci nad českou zahraniční politikou na úkor ministerstva a prosadit svého vlastního kandidáta na post českého velvyslance v Kyjevě.“⁶⁷

Na přelomu let 2014 a 2015 se vysílání k tématu vrací na základě rozhodnutí vlády vyčlenit na repatriace etnických Čechů z celého světa speciální fond⁶⁸ a pomoci s přestěhováním do ČR několika desítkám ukrajinských Čechů z Doněcké oblasti ovládané proruskými separatisty – a rámcování otázky jako lidskoprávní vs. ekonomické se v obsazích stanice začíná prolínat také s rámcem veřejného mínění a politicky udržitelného řešení. Vysílání se znovu věnuje prostřednictvím rozhovoru s novinářkou z Lidových novin sporu mezi prezidentem a ministrem zahraničí o repatriace ukrajinských Čechů – mimo jiné chtěl prý prezident Zeman tématu využít k potrestání ministra zahraničí za to, že nesdílí jeho vizi zahraničí politiky. Shoda, k níž nakonec došlo mezi prezidentem, ministerstvem vnitra a ministerstvem zahraničí, je pak prezentována jako účelová – pomoci několika desítkám obyvatel z válečné zóny (tedy zdůrazněním lidskoprávního rámce problému), spíše než stovkám lidí z oblastí, kde ani žádné boje neprobíhají, bude řešením, které nevyvolá negativní mediální odezvu, a zároveň jde o řešení, které bude snadněji přijatelné nejen médiu, ale i veřejným míněním a opozicí.⁶⁹

4.3.2.4 Rámec nepřijatelnosti proruského postoje: kontroverzní rusofilní prezidenti

Ačkoli by bylo pravděpodobně možné většinu z tematických oblastí níže podřadit již nastíněným dominantním rámcům, věnujeme se v této kapitole samostatně specifickému

⁶⁷ „Ukrainian Czechs could however become the victims of a struggle between the Czech president and Foreign Minister Lubomír Zaorálek, who was in the past one of Mr Zeman’s harshest critics within the ruling Social Democratic party. Some observers have noted the president’s initiative could be motivated by efforts to assume more power in stipulating Czech foreign policy at the expense of the ministry, and to get his own nominee into the post of the Czech ambassador in Kiev.” (<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/zeman-intervention-steps-up-pressure-for-return-of-ukrainian-czechs>)

⁶⁸ <http://www.radio.cz/en/section/news/press-ministry-of-interior-planning-to-repatriate-dozens-of-ethnic-czechs-from-ukraine>

nebo

<http://www.radio.cz/en/section/news/government-earmarks-more-than-60-million-crowns-for-repatriation-of-ethnic-czechs>

⁶⁹ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-republic-to-repatriate-ethnic-czechs-from-eastern-ukraine>

rámcování ukrajinské krize skrze zdůrazňování obecně neakceptovatelného a odsuzovaného proruského postoje současného prezidenta Miloše Zemana i jeho předchůdce Václava Klause. Rozhlas se věnuje jejich kontroverzním výrokům, z nichž většina indikuje proruský postoj, a negativní domácí i mezinárodní odezvě, které se prohlášením dostává.

Hned v počátcích krize je tématem vysílání prezidentovo rozhodnutí pozvat na oficiální návštěvu ukrajinského prezidenta Janukovyče – zpočátku je téma rámcováno jako konflikt mezi veřejnými osobnostmi, které žádají Zemana, aby návštěvu zrušil, a postojem prezidenta, který tvrdí, že chce dialog s oběma stranami.⁷⁰ Po násilném zásahu proti demonstrujícím však médium věnuje prostor vyjádření prezidentské kanceláře, že hlava státu zvažuje zrušení návštěvy, bude-li násilí na Ukrajině eskalovat.⁷¹ Opakovaně médium referuje (bez jakéhokoli komentáře týkajícího se sexistického zabarvení prezidentových výroků) o Zemanových vyjádřeních na adresu ukrajinské prezidentské kandidátky Julie Tymošenkové – vysílání informuje o tom, že prezident varoval před jejím možným vítězstvím v prezidentských volbách slovy „andílek s plavým copem nemusí nutně být andělem“⁷² nebo vyjádřením, že Ukrajina potřebuje silného lídra, ale ne jednoho z gangsterů, kteří zemi vládli v posledních letech, i když má andělský úsměv a krásné copy.⁷³ Kontroverzi vyvolala také Zemanova zahraniční cesta do Ruska na oslavu konce 2. světové války – vysílání se věnovalo žádostem politiků, ať vláda nefinancuje prezidentovu cestu na oslavy, které budou sloužit propagandě Vladimira Putina⁷⁴, ale také postoji premiéra Sobotky, který se podle rozhlasu Zemana zastal konstatováním, že vojáci z 2. světové války nemohou za neakceptovatelné Putinovo chování.⁷⁵ Kritický hlas ve vysílání představoval mimo jiné ministr obrany Stropnický, který poukázal na to, že účastnit se vojenské přehlídky v Moskvě, které se navíc nezúčastní většina představitelů evropských zemí, není nejšťastnější rozhodnutí⁷⁶. Rozhlas poté informoval o rozhodnutí prezidenta věnovat se v Moskvě v čase konání přehlídky jinému programu.⁷⁷ Při referování o Zemanově návštěvě pak médium zdůrazňuje, že ačkoli se prezident nezúčastnil vojenské přehlídky na Rudém náměstí, postaral

⁷⁰ <http://www.radio.cz/en/section/news/prezident-zemans-insists-on-inviting-ukraines-yanukovich>

⁷¹ <http://www.radio.cz/en/section/news/yanukovyach-visit-in-the-balance>

⁷² "a little angel with fair plaits need not necessarily be an angel."

<http://www.radio.cz/en/section/news/czech-president-warns-against-tymoshenko>

⁷³ <http://www.radio.cz/en/section/news/ukraine-needs-strong-leader-not-gangster-even-with-angelic-smile-and-braids-says-czech-president>

⁷⁴ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/pressure-mounts-on-czech-president-over-planned-russia-visit>

⁷⁵ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/pressure-mounts-on-czech-president-over-planned-russia-visit>
Podobně také: <http://www.radio.cz/en/section/news/pm-defends-presidents-decision-to-travel-to-moscow>

⁷⁶ <http://www.radio.cz/en/section/news/defence-minister-says-presidents-decision-to-travel-to-moscow-not-the-most-fortunate>

⁷⁷ <http://www.radio.cz/en/section/news/president-zeman-not-to-attend-military-parade-in-moscow>

se o jinou kontroverzi svým komentářem, že sankce vůči Rusku by mohly být zrušeny do konce roku. Vysílání informuje také o odmítavé reakci premiéra i dalších českých politiků na toto prezidentovo vyjádření.⁷⁸ O velmi negativní odezvě vůči prezidentovým výrokům, a to i ze zahraničí, informuje Radio Praha především na podzim 2014 poté, co Miloš Zeman nejprve v září srovnal situaci na Ukrajině se Španělskou občanskou válkou a vyjádřil svůj názor, že stejně jako ve Španělsku nejde na Ukrajině o cizí agresi⁷⁹, a v listopadu doporučil Ukrajině, aby přestala aspirovat na členství v NATO a místo toho napodobila finskou neutralitu z období Studené války.⁸⁰ Rozhlas označuje Zemanovo vyjádření o občanské válce přímo za ozvěnu názorů ruského vedení a zdůraznil, že Zeman se takto vyjádřil na konferenci pořádané Putinovým spolupracovníkem.⁸¹ Příspěvek, který tematizuje prezidentovo vyjádření vyzývající Ukrajinu k „finlandizaci“, se už otevřeně vyjadřuje o Miloši Zemanovi jako o mezinárodně kontroverzní postavě, jejíž hlas se stal dominantním hlasem české zahraniční politiky a jež je ostře kritizována jak doma, tak v zahraničí. Příspěvek zmiňuje také vyjádření Washington Post, podle kterého je Zeman prakticky mluvčím Vladimira Putina, a snahu premiéra „zmírnit škody“ vyjádřením, že prezident by měl konzultovat klíčové záležitosti zahraniční politiky s vládou.⁸²

Ačkoli se Radio Praha jeho výrokům věnuje s výrazně menší intenzitou, podobně kontroverzní postavou je v obsazích jeho vysílání na téma krize na Ukrajině také bývalý prezident Václav Klaus, kterého vysílání spojuje s jednoznačně proruským postojem. Klaus je vedle toho také nositelem rámce neudržitelné jednoty Ukrajiny. V počátcích krize kritizoval Západ za to, že nezodpovědně podporuje iluzi, že Ukrajina si může vybrat mezi EU a

⁷⁸ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-president-sparks-fresh-controversy-in-moscow-with-sanctions-suggestion>

⁷⁹ <http://www.radio.cz/en/section/news/president-zeman-compres-situation-in-ukraine-to-spanish-civil-war>
Vysílání se věnuje také ukrajinským reakcím na toto vyjádření o občanské válce:
<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/kyiv-unhappy-with-recent-pro-russian-statements-by-president-summons-czech-ambassador>

⁸⁰ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/president-zeman-proposes-finlandization-of-ukraine>

⁸¹ <http://www.radio.cz/en/section/news/zeman-calls-for-dropping-of-sanctions-against-russia-at-conference-organised-by-putin-associate>

Podobně také tady:

<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/president-zeman-calls-for-lifting-of-russia-sanctions-at-event-organized-by-putin-associate>

⁸² Tamtéž

Podobně také:

<http://www.radio.cz/en/section/news/zaoralek-says-czech-republic-should-not-tell-ukraine-what-direction-to-take-contradicting-zeman>

nebo <http://www.radio.cz/en/section/news/pm-rejects-presidents-suggestion-that-ukraine-should-undergo-finlandization>

Samostatně se publicitě prezidenta Zemana ve Washington Post věnuje také tento příspěvek:

<http://www.radio.cz/en/section/news/washington-post-slams-president-zeman-in-editorial>

Ruskem, což podle něj může vést jen k rozpadu Ukrajiny, který již zřejmě započal.⁸³ Na podzim 2014 se pak vysílání věnuje jeho vyjádření pro ruskou televizní stanici, že krize na Ukrajině je pokračováním Studené války vyprovokovaným Západem, že ruská odpověď byla jen reakcí na události na Ukrajině, nikoli jejich příčinou, a že Ukrajina je umělou zemí, která se pravděpodobně stejně rozpadne.⁸⁴ Médium se pozastavuje také nad účastí Václava Klause na oslavách konce 2. světové války na ruské ambasádě⁸⁵ a samostatný příspěvek věnuje také Klausově stížnosti na západní protiruskou propagandu, která je podle bývalého prezidenta směšná. Médium cituje Klausovo vyjádření pro časopis *The Spectator*, že je hloupé nerozlišovat mezi Sovětským svazem a Ruskem a že poté, co se organizátoři konferencí dozvěděli o jeho postoji k EU, sňatkům lidí stejného pohlaví a k ukrajinské krizi, začal dostávat méně pozvání na tyto akce, což zažíval za éry komunismu, ale nečekal by to v „tak zvané svobodné Evropě“.⁸⁶

4.3.3 Kvalitativní analýza – Rámcování krize na Ukrajině (vysílání v ruštině)

4.3.3.1 Úvod a deskriptivní část

Analýza rámcování ukrajinského konfliktu ve vysílání ruské reakce Českého rozhlasu - Radio Praha zahrnuje 274 příspěvků v období od 1. 11. 2013 do 30. 6. 2016. V celém sledovaném období se redakce zabývá těmito tématy: stanoviska ústavních činitelů k ukrajinským událostem a formulace jejich možných bezpečnostních a ekonomických dopadů na ČR, proukrajinské aktivity na území ČR, repatriace ukrajinských Čechů, působení Člověka v tísni, později i Lékařů bez hranic na Ukrajině, obchodní zájmy ČR na Ukrajině.

Analyzované období lze rozdělit na tři nestejně velké časové úseky: V období 29. 11. 2013 – 6. 10. 2014 ruská redakce Českého rozhlasu (dále RR ČR) tlumočí převážně postoje české strany k událostem na Ukrajině, jak zaznívají takřka výhradně v oficiálních prohlášeních ústavních činitelů. V období 7. 10. 2014 – 26. 5. 2016 redakce zařazuje do vysílání vlastní rozhovory, v nichž jsou dotazovány i soukromé osoby s vyhraněnými názory na rusko-ukrajinský konflikt. V období 26. 5. 2016 – 30. 6. 2016 se ve vysílání objevují příspěvky, které mohou být vnímány Ruskou federací jako nepřátelské.

⁸³ <http://www.radio.cz/en/section/news/ex-president-klaus-warns-against-ukraine-break-up>

⁸⁴ <http://www.radio.cz/en/section/news/west-provoked-new-cold-war-with-russia-ex-president-klaus-tells-russian-tv>

⁸⁵ <http://www.radio.cz/en/section/news/former-president-klaus-defends-decision-to-attend>

⁸⁶ <http://www.radio.cz/en/section/news/western-propaganda-against-russia-ridiculous-says-klaus>

V prvním zmíněném období vysílání do zahraničí důsledně sleduje nikoli samotné události na Ukrajině, ale postoj, jaký je vůči nim zaujímán z české strany. Cituje převážně postoje ministra zahraničních věcí, dále prezidenta, premiéra, europoslanců, členů vlády, výjimečně jiných politických činitelů. Titulky příspěvků jsou nezřídka buď přímými citacemi nebo mírnými parafrázemi oficiálních výroků, např. *Český premiér: EU by mohla být vůči Ukrajině pružnější*⁸⁷, srov. *EU mohla být pružnější ve vztahu k Ukrajině, míní Rusnok*⁸⁸. Drobné úpravy citací buď lépe zpřístupňují obsah posluchačům neznalým místních poměrů a/nebo často zmírňují původní příkřejší znění, viz užití kondicionálu místo času minulého v citaci výše, dále např. *České MZV je znepokojeno událostmi v Kyjevě*⁸⁹, srov. *Ministerstvo zahraničních věcí s velkým znepokojením zaznamenalo sobotní použití násilí*⁹⁰, *Sankce proti Rusku nepovedou k dobrému*⁹¹, srov. *Prezident Miloš Zeman si myslí, že Západem navrhované sankce nepovedou k žádnému řešení současné situace na Ukrajině*⁹², *Česko nemusí uznat referendum o připojení Krymu k Rusku*⁹³, srov. *Sobotka: ČR neuznává výsledky hlasování o připojení Krymu k Rusku*⁹⁴.

Žánrově se jedná o zprávy, zprávy se zvukovými ilustracemi (nepůvodní zpravodajská vystoupení), rozhovory, v textech je tak patrná snaha o tlumočení stanovisek zainteresovaných subjektů bez osobního stanoviska redaktorů⁹⁵. Tomu odpovídá i dikce hlasových příspěvků. Je bezpříznaková u A. Kajmakova, L. Vaškové i A. Čekanovové. Expresivita je znatelná jen v hlasovém projevu L. Kukala. O neutralitu usiluje RR ČR i po jazykové stránce, expresivní výrazy nacházíme jen v citacích. Zvláštní kapitolou je užívání výrazů pro subjekty prosazující oddělení východoukrajinských území od Ukrajiny. V ruštině přichází v úvahu řada označení, některá ovšem vyvolala v ruských médiích diskuse. Šlo o

⁸⁷ *Премьер Чехии: ЕС могла бы проявить к Украине большую гибкость*

(<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/premer-chexii-es-mogla-by-proyavit-k-ukraine-bolshuyu-gibkost>)

⁸⁸ <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/EU-mohla-byt-pruznejsi-ve-vztahu-k-Ukrajině-mini-Rusnok-295232>

⁸⁹ *Чешский МИД обеспокоен событиями в Киеве* (<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/cheshskij-mid-obespokoен-sobytyiyami-v-kieve>)

⁹⁰ http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/prohlaseni_a_stanoviska/x2013_12_02_prohlaseni_ministerstva_zahrancnic.html

⁹¹ *Президент Земан: Санкции против России до добра не доведут*

(<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prezident-zeman-sankcii-protiv-rossii-do-dobra-ne-dovedut>)

⁹² <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1045404-zeman-sankce-nikam-nevedou-resenim-jsou-svobodne-volby>

⁹³ *Чехия может не признать референдум о присоединении Крыма к России*

(<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/chexiya-mozhet-ne-priznat-referendum-o-prisoedinenii-kryma-k-rossii>)

⁹⁴ http://www.denik.cz/z_domova/sobotka-cr-neuznava-vysledky-hlasovani-o-pripojenu-krymu-k-rusku-20140317.html

⁹⁵ Zcela výjimečně nacházíme shrnutí řečeného: *Česko tak přimklo k drsnějšímu křídлу EU, které požaduje zavedení sankcí. - Чехия, таким образом, примкнула к более жесткому крылу ЕС, требующему введение санкций.* [20-02-2014]

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/chexiya-za-sankcii>

slova *ополченцы* – *opolčency* - *domobrancí*, *сепаратисты* – *separatisty* - *separatisté*, *повстанцы* – *povstancy* - *povstalci*, zejména o první dvě. Ačkoli výraz *separatisté* lépe vystihuje podstatu věci (zatímco *opolčenec*-domobranec se nutně asociuje s reálnou fyzickou, zpravidla ozbrojenou silou, separatistou může být i politik předkládající dokumenty k podpisu), ruská státní média začala preferovat, možná i naléhavě doporučovat svým redaktorům výraz *opolčenec*, zatímco *separatist* je jimi považován za pejorativní. V textech RR ČR nápadně převládá výraz zvolený západními médii, *separatist* (61 výskytů v celém souboru) oproti *opolčenec* (11 výskytů) i *povstanec* (12 výskytů), a to může vyvolávat u různých recipientů různé konotace. Jazyk příspěvků občas trpí nesprávnými přenosy z jazyka originálu, platí to v různé míře o všech redaktorech, nejvíce jich najdeme u nerodilého mluvčího L. Kukala, jehož texty obsahují i nápadně vyšší množství překlepů a jazykových chyb.

Redakce zjevně usiluje o názorovou pluralitu. Optimistické vyhlídky na urovnání konfliktu na Ukrajině (podzim 2013) vyvažuje rozhovorem s poslancem a exministrem zahraničí Schwarzenbergem, který podporuje ukrajinskou opozici a mluví o ambicích Moskvy obnovit SSSR: „*Domnívám se, že ruská politická elita se nezřekla myšlenky znovusjednocení Rusi-Ruska, Ukrajiny a Běloruska.*“⁹⁶ Následuje názor poslance za ČSSD J. Foldyny o přílišném stranění ukrajinské opozici⁹⁷. Dále stručná zpráva o nesouhlasu pražského primátora Hudečka s návštěvou ukrajinského prezidenta Janukovyče⁹⁸, a poté tlumočení vstřícných stanovisek prezidenta M. Zemana⁹⁹, ministra zahraničí L. Zaorálka¹⁰⁰, opakovaně pak ředitele Zahraničního odboru Kanceláře prezidenta republiky H. Kmoníčka¹⁰¹. Po konstatování snah jednotného postupu zemí EU¹⁰² cituje RR ČR bývalého prezidenta V. Klause, který působení EU hodnotí jako nezodpovědné.

⁹⁶ Я думаю, что русская политическая элита не отказалась от идеи вновь объединить Русь – Россию, Украину и Беларусь.

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/eks-ministr-podderzhal-ukrainskuyu-oppoziciyu>

⁹⁷ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/mneniya-cheshskix-politikov-otnositelno-situacii-na-ukraine-rasxodyatsya>

⁹⁸ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/rukovodstvo-pragi-otkazalos-prinyat-glavu-ukrainy>

⁹⁹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/praga-pomozhet-rasshifrovat-yanukovichu-proisxodyashchee>

¹⁰⁰ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/zaoralek-primeniv-silu-yanukovich-navsegda-isportit-otnosheniya-s-zapadom>

¹⁰¹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/praga-pomozhet-rasshifrovat-yanukovichu-proisxodyashchee>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/mnenie-otmena-vizita-v-yanukovicha-ne-pomozhet-ukraine>

¹⁰² <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/cheshskoe-pravitelstvo-vyskazalos-za-sankcii-protiv-vinovnyx-v-besporjadkax-v-ukraine>

„Neřešitelný konflikt způsobila Ukrajině nutnost volby mezi Západem a Východem, před níž ji postavili Evropané /.../. Víra v to, že uspořádání nových voleb může řešit tento problém, je iluzí. /.../ Pro Rusko není Ukrajina jen neblížším zahraničím, nýbrž kolébkou její vlastní státnosti a kultury.“¹⁰³

Po stanoviscích ministra zahraničí Zaorálka ze začátku března 2014¹⁰⁴ redakce zveřejnila odsudek jeho změny politiky ve vztahu k Rusku, proukrajinských a protiruských postojů – jedná se o citace deníku Právo, které zveřejnilo kritiku Zaorákových spolustraníků ze zasedání parlamentní frakce ČSSD¹⁰⁵. Několik příspěvků bylo věnováno Zemanově kritice práce českého velvyslanectví v Kyjevě¹⁰⁶ a jejímu obhajování ministrem Zaorálkem¹⁰⁷.

V jednom případě lze pozorovat vybočení ze snahy o vyváženost. Po zprávě o vyvěšení transparentu zobrazujícího Putina s hitlerovským knírem na liberecké radnici¹⁰⁸ sice redakce zveřejňuje jak oficiální stanovisko velvyslanectví RF v ČR¹⁰⁹, tak reakci ministra zahraničí Zaorálka na tuto protestní nótu¹¹⁰, zároveň ale v prezentaci postoje O. Matyáše ze sdružení Dekomunizace i v opakování stanoviska liberecké primátorky M. Rosenbergové, která jej podporuje, můžeme spatřovat stranění redakce právě tomuto sdružení:

„Připomeňme, že obří transparent s ruským prezidentem Vladimírem Putinem ve stylizované podobě nacistického vůdce Adolfa Hitlera /.../ byl v úterý vyvěšen na budově magistrátu města Liberec. /.../ Není to akt politický, ale veskrze lidský. Vyjadřujeme tím podporu ukrajinskému lidu. Ten nyní prožívá nelehké dny. Sami jsme měli v naší historii období, kdy jsme si podobné morální a lidské podpory vážili. Byla pro nás důležitým signálem, že proti zlu nejsme sami - v letech 1938, 1948, 1968

¹⁰³ „К неразрешимому конфликту Украину привела необходимость выбора между Западом и Востоком, перед которым ее поставили европейцы /.../. "Вера в том, что проведение новых выборов может решить эту проблему, является иллюзией" /.../ А для России Украина является не просто ближним зарубежьем, а колыбелью ее собственной государственности и культуры /.../“

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/eks-prezident-klaus-obvinil-zapad-v-bezotvetstvennosti-v-otnoshenii-ukrainy>

¹⁰⁴ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/glava-cheshskogo-mida-prizval-kreml-ne-primenyat-silu>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/zaoralek-protiv-peregovorov-s-rossiej-ob-otmene-viz>

¹⁰⁵ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/glavu-mida-raskritikovali-za-nedostatok-obektivnosti-v-ukrainskom-voprose>

¹⁰⁶ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prezident-zeman-gluboko-nedovolen-rabotoj-cheshskogo-posolstva-v-kieve>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/mid-i-prazhskij-grad-rasxodyatsya-v-ocenke-raboty-cheshskogo-posolstva-v-ukraine>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prezident-zeman-vnov-kritikoval-cheshskogo-posla-v-kieve>

¹⁰⁷ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/mid-zashchishchaet-posolstvo-v-kieve>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/mid-i-prazhskij-grad-rasxodyatsya-v-ocenke-raboty-cheshskogo-posolstva-v-ukraine>

¹⁰⁸ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/v-liberce-vyvesili-izobrazhenie-putina-s-gitlerovskimi-usikami>

¹⁰⁹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/posolstvo-rossii-osudilo-transparent-s-izobrazheniem-putina>

¹¹⁰ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/ministr-inostrannyx-del-zaoralek-ne-budet-otgovarivat-chexov-ot-antirossijskix-vystuplenij>

nebo 1989...,' prohlásila primátorka města Liberec, sociální demokratka Marie Rosenbergová, která podpořila akci občanské organizace Dekomunizace.¹¹¹

Ze všech příspěvků nejen tohoto období vybočuje článek o Olexandru Tymošenkovi¹¹², který volně, ale podrobně převádí obsah stati Jana Hrbáčka v týdeníku Euro¹¹³. Jsou v něm líčeny Tymošenkovy podnikatelské aktivity v ČR, vazby na různé politiky a expresní vyřízení jeho žádosti o azyl na přelomu let 2011 a 2012. V celém prvním období nacházíme jen dva rozhovory pořizené přímo RR ČR, a sice s pracovníkem Centra pro lidská práva a demokracii nevládní organizace Člověk v tísni R. Valvodou¹¹⁴ a se stálým představitelem ČR v EU M. Povejšilem¹¹⁵. Zatímco v prvním období převládaly překlady zpráv o rozsahu zhruba 150 slov, v tomto období zařazuje RR do vysílání mnohem více vlastních rozhovorů delšího rozsahu, a to i se soukromými osobami. 10. 10. a 13. 10. 2014 vysílá RR na dosavadní poměry dlouhý (celkem 22 minut) původní rozhovor s V. Votápkem a J. Baštou na téma dodávek zbraní ukrajinské armádě¹¹⁶. Dotazovaní mají na věc protichůdný názor, v tomto ohledu se příspěvek podobá dlouhodobé redakční strategii, zásadní rozdíl je v tom, že v době natáčení rozhovoru nejsou osobami veřejně činnými¹¹⁷. Autorem tohoto rozhovoru je Kirill Ščelkov, právě tak jako rozhovorů dalších, u nichž lze vysledovat tendenci „stranění Ukrajineř na úkor Ruska“. V tom následujícím zve Ščelkov k mikrofonu předsedu Zahraničního výboru PSP ČR K. Schwarzenberga¹¹⁸, známého svými odsudky kremelské politiky vůči Ukrajině. O devět dní později publikuje rozhovor s aktivistkou oMen, studentkou Z. Vaňkovou, o

¹¹¹ *Напомним, что гигантский транспарант с российским президентом Владимиром Путиным в стилизованном образе нацистского вождя Адольфа Гитлера /.../.*

«Это не политическая акция, а человеческая. Так мы выражаем поддержку украинскому народу, который переживает нелегкие дни. В нашей истории также были периоды, когда мы особенно ценили подобную моральную и человеческую поддержку. Для нас это было важным подтверждением того, что мы не одиноки в противостоянии злу – в 1938, 1948, 1968 1989...», - заявила мэр города Либерец социал-демократ Мария Розенбергова, которая поддержала мероприятие общественной организации Dekomunizace.

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/posolstvo-rossii-osudilo-transparant-s-izobrazheniem-putina>

¹¹² <http://www.radio.cz/ru/rubrika/ekonomika/euro-timoshenko-v-chexii-sobiral-dengi-na-novuyu-revolyuciyu>

¹¹³ <http://www.euro.cz/archiv/azylant-podruhe-revolucionarem-1065813>

¹¹⁴ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/organizaciya-chelovek-v-bede-materialno-podderzhala-ukrainskuyu-oppoziciyu>

¹¹⁵ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/chexiya-obdumaet-sankcii>

¹¹⁶ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/tema/oruzhie-dlya-ukrainy>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/tema/chto-vazhnee-mir-v-evrope-ili-pomoshch-ukraine>

¹¹⁷ Oba působili dříve v diplomatických službách, Votápek v letech 1999-2000 v Rusku, Bašta v letech 2000-2005 v Rusku, 2007-2010 na Ukrajině na postu velvyslance.

¹¹⁸ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/tema/karel-shvarcenberg-eshche-ne-vremya-otmenyat-vizy-dlya-rossiyan>

protestní akci před Velvyslanectvím RF119. V hovoru s moskevským zpravodajem Aktuálně.cz Jiřím Justem¹²⁰ pokládá přinejmenším jednu nekorektně formulovanou otázku: „Necítíš se ponížene, když sedíš ve studiu [ruské televizního talkshow] coby jediný host liberálních názorů a vedle tebe osm dalších hostů, vlastenců, kteří na tebe řvou a vykládají, jaký jsi idiot?“¹²¹ Jde o nekorektnost formulační, nikoli věcnou, ruší účastníci talkshow opravdu na J. Justa křičí, že ničemu nerozumí (v přístupných záznamech zde: <https://www.youtube.com/watch?v=RVy9JOymY2E>, v čase od 1.52). V dialogu se členem Rady vlády pro národnostní menšiny B. Rajčincem hovoří Ščelkov o strašném chování, děsivém imperiálním smýšlení svých rodáků [Rusů]¹²². Rozhovor se státním tajemníkem pro evropské záležitosti T. Prouzou se nevymyká formulačně, ale šíří otázek. Ščelkov se nedotazuje jen na to, co bezprostředně souvisí se vztahy mezi ČR, Ukrajinou a Ruskem, ale mj. i na výhody členství ČR v EU, rozšíření EU, přijetí eura¹²³. Zbylé Ščelkovovy rozhovory mají neutrální povahu. Byly to rozhovory s ministrem průmyslu a obchodu J. Mládkem o energetické bezpečnosti ČR¹²⁴, s poslancem M. Kalouskem¹²⁵ a nakonec dvojrozhovor s aktivistou proti vystoupení Alexandrovců a jejich stoupenkyní¹²⁶. V dubnu 2016 vysílá RR

¹¹⁹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/poluobnazhennye-i-prikovannye-art-gruppa-omen-provela-akciyu-u-posolstva-rossii-v-prage>

¹²⁰ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/tema/irzhi-yust-ya-ne-agent-ya-malchik-dlya-bitya>

¹²¹ — Ты не чувствуешь себя униженным, когда сидишь в студии в качестве единственного гостя с либеральной точкой зрения, а рядом — еще восемь гостей, патриоты, все на тебя орут и рассказывают, какой ты idiot?

¹²² — Я — русский, но при этом мне часто бывает за многих соотечественников, которые или живут в Чешской Республике, или приезжают сюда как туристы. Ужасное поведение, пугающее имперское мышление...

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/tema/chexoukraine>

¹²³ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/tema/chexii-ne-nuzhny-te-komu-ne-nuzhna-chexiya>

¹²⁴ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/esli-ukraina-perekroet-trubu>

¹²⁵ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/razgovor/miroslav-kalousek-chexiya-v-obedennom-menyu-putina>

V nadpisu příspěvku redaktor cituje velmi expresivní výraz svého respondenta, že Česko patří do Putinova poledního menu. Pochází z Kalouskovy odpovědi na otázku, zda se Česko má bát Ruska: „Nesporně ano. Putinův režim neskrývá své ambice obnovit vliv na území bývalého Sovětského svazu a bývalého sovětského bloku. A hranice sovětského bloku končily na Šumavě, v Československu. Není pochyb o tom, že jsme na Putinově poledním jídelníčku. Neříkám, že sem příští měsíc přijdou ruské tanky, to si nemyslím. Ale pokud nám bude jedno, že teď je ruská armáda na východní Ukrajině, tak se ruských tanků jednou dočkáme. Nemůžete být lhodstevní. Máme svou historickou zkušenost, rok 1968.“ // Безусловно, да. Режим Путина не скрывает свои амбиции восстановить влияние на территории всего бывшего Советского Союза и бывшего союбблока. А границы союбблока заканчивались в горах Шумава, в Чехословакии. Нет сомнений в том, что мы — в путинском «обеденном меню». Я не говорю, что в следующем месяце сюда приедут русские танки, я так не думаю. Но если нам будет безразлично то, что сейчас русская армия — в восточной Украине, то и мы когда-нибудь дождемся русских танков. Мы не можем быть безразличны ко всему. У нас есть свой исторический опыт, 1968 год.

¹²⁶ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/aleksandrovcy-vrazheskaya-armiya-ili-iskusstvo>

reportáž z tiskové konference se dvěma ruskými novináři, V. Sněgirevem a A. Kuranovem, kterým MZV neprodloužilo akreditaci. Na tiskové konferenci byla přítomna i autorka textu Katěrina Ajzpurvitová, která prvního z nich konfrontovala se zjevnou lží:

„Napsal jste: ‘Ukrajina Čechy také moc nevzrušuje. Na podzim se uskutečnil pokus o minimajdan na hlavním náměstí, ale demonstranty rozehnali.’ Mohl byste připomenout, kdy rozehnali demonstranty? Kdy v Praze rozehnali proukrajinskou demonstraci? – S někým si mě pletete. – Mám k dispozici odkaz. – Ukrajinu zásadně více než dva roky nekomentuji.’ Nicméně citovaný text si lze přečíst na stránkách Večerní Moskvy z 22. 1. 2015, o čemž se lze snadno přesvědčit nahlédnutím na webové stránky nebo zde na snímek obrazovky. Neoddiskutovatelný fakt publikace tohoto tvrzení pan Sněgirev okomentoval takto: ‚Možná něco takového bylo. Už jsem se s tím setkal, když jsem mluvil s Večerní Moskvou v přímém vysílání. Je to taková webová televize, sedí tam děvčata a píší... – Takže jste nic takového neřikal? – Nic takového jsem neřikal.’ Večerní Moskva tak pokřivila popis nálad a událostí v Česku tím, že svému novináři připsala slova o rozeznání demonstrace na podporu Ukrajiny, která neřikal, a informovala o faktu, jež byl výmyslem...“¹²⁷

Již v druhém analyzovaném období se vyskytly dva příspěvky s vysoce expresivními názvy (*Česko patří do Putinova poledního menu* a *Alexandrovci – nepřátelská armáda, nebo umění?* – viz pozn. 121 a 122), v obou případech se ale jednalo o výroky dotazovaných hostů,

Tištěná podoba příspěvku, která v nahrávce nezaznívá, má název *Alexandrovci – nepřátelská armáda, nebo umění?*, což by mohlo být citlivé pro ruské čtenáře. Stejně jako explicitní stanovisko aktivisty T. Peszyńského, který řekl: „*Ted, kdy jsou vůči Rusku uplatňovány sankce, kdy Ruská federace zaujala nepřátelskou pozici ve vztahu k Evropě, EU, NATO, nemá na našem území co dělat těleso, které je součástí ruské armády. Česko je členem i EU, i NATO a Alexandrovci propagují jak ruskou agresivní zahraniční politiku, tak ruskou interpretaci dějin.*“ // *Сейчас, когда в отношении России действуют санкции, когда Российская Федерация заняла вражескую позицию по отношению к Европе, ЕС и НАТО, на территории нашей страны не место коллективу, являющемуся частью российской армии. Чехия состоит и в ЕС, и в НАТО, а «Александровцы» пропагандируют как российскую агрессивную внешнюю политику, так и российскую трактовку истории.*

¹²⁷ « – Вы написали: «Украина тоже не очень волнует чехов. Осенью была попытка минимайдана на главной площади, но протестующих разогнали». Вы можете напомнить, когда разогнали протестующих? Когда в Праге разогнали проукраинскую демонстрацию?

– Вы меня с кем-то путаете!

– У меня есть ссылка.

– Я Украину принципиально уже больше двух лет не комментирую».

Однако именно процитированный текст можно прочесть на страницах «Вечерней Москвы» 22.1.2015, в чем легко можно убедиться, зайдя на сайт издания или посмотрев приложенный скриншот.

Неоспоримый факт публикации данного утверждения г-н Снегирев прокомментировал так:

« – Может, такое и было. Но я с этим уже встречался, когда говоришь с «Вечерней Москвой» в прямом эфире – это такое сайт-телевидение, а потом девочки сидят и...

– То есть вы такого не говорили?

– Я такого не говорил!»

Таким образом, «Вечерняя Москва» исказила картину настроений и событий в Чехии, приписав своему журналисту слова о разгоне демонстрации в поддержку Украины, которых он не произносил, и сообщила о факте, являющимся вымыслом...

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/tema/chexiya-poprosila-byvshix-sovetskix-zhurnalistov-na-vyход>

v prvním případě o doslovný, ve druhém o obměněný. Ve třetím období se objevují dva další expresivně nazvané příspěvky, *Kreml jako zdroj informační radiace*¹²⁸ a *Odznak „veterán okupace Československa“*¹²⁹. Tyto názvy sice vycházejí ze stanovisek dotazovaných, ale samotné formulace patří redakci (K. Ajzpurvitové). Oba mohou být ruskými recipienty vnímány jako otevřeně nepřátelské. Tématem prvního z obou příspěvků je omezování vlivu prokremelské propagandy, kterou se zabývají bruselské orgány a nově vzniklé oddělení českého ministerstva vnitra. K problematice se věcně vyjadřuje akademický odborník J. Šír, a dále R. Máca, analytik strategického programu Kremlin Watch rozvíjeného nevládní institucí Evropské hodnoty. Podle obou začalo cílené šíření proruských postojů na webech s nejasnými vlastníky a financováním krátce po připojení Krymu k Ruské federaci. Tématem druhého příspěvku je návrh komunistických poslanců ruské sněmovny na připsání statusu válečného veterána účastníkům operace Dunaj, tj. invaze do Československa v létě 1968. Europoslanec za KSČM J. Maštalka spatřuje v návrhu pouze sociálně ekonomickou výpomoc určité úzké skupině obyvatelstva, zatímco europoslanec J. Štětina ve zdůvodnění návrhu vidí jednoznačně lživou interpretaci historické události, která má v současnosti paralelu v ruských výkladech intervence na východní Ukrajině a Krymu. Dalším příspěvkem tohoto období, který vybočuje z rámce neutrality, je rozhovor *Člověk v tísní versus Russia today*¹³⁰ uskutečněný s Karlem Strachotou, spoluorganizátorem kampaně *Proti ztrátě paměti*, jejíž letošní ročník nesl název *Vojáci odjeli, agenti zůstávají*. Součástí textu je i citace Ondřeje Soukupa z webové prezentace *Propaganda jako zdroj dezinformací*¹³¹. Rozhovor je veden zcela korektně, ale jeho předmětem je kampaň zaměřená výrazně protirusky – poukazuje na paralelu mezi intervencí do Československa a na Ukrajinu, interpretuje enormně vysoký počet diplomatů Velvyslanectví Ruské federace jako posilování ruských tajných služeb, definuje hrozby napadení ČR Ruskem, její součástí je promítání filmu *The World According to Russia Today*.

4.3.3.2 Rámec politický a ekonomický: evropské směřování Ukrajiny, sankce vůči Rusku a jejich dopady

¹²⁸ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/razgovor/kreml-kak-istochnik-informacionnoj-radiacii>

¹²⁹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/znachok-veteran-okkupacii-chexoslovakii>

¹³⁰ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/razgovor/chelovek-v-bede-versus-russia-today>

¹³¹ „V konfliktu hrála zásadní roli ruská propagandistická mašinérie, počínaje vysíláním ruské televize, která ukrajinské protivládní protesty vždy vykreslovala jako povstání neonacistů pod vedením CIA, a konče ještě daleko divočejšími spikleneckými teoriemi šířenými po sociálních sítích. Při pohledu na tuto až brutální kampaň se představitelé mnoha dalších států chtě nechtě museli zamýšlet nad tím, zda by se i jejich země mohly stát terčem podobného útoku. Týká se to především států s podstatnou ruskou menšinou, ale ani Česká republika není mimo nebezpečí.“

Vysílání RR si klade přednostně za cíl informovat posluchače/čtenáře o postojích českých ústavních činitelů, zejména ministrů zahraničí, vůči událostem na Ukrajině. Významnými rámci jsou přitom evropské směřování Ukrajiny a zachování územní celistvosti země. Vysílání sleduje podporu sblížování Ukrajiny a EU, jehož právní rámec má tvořit asociační dohoda EU s Ukrajinou, ze strany českých představitelů. Analyzovaný soubor začíná Rusnokovou deklarácí podpory vstupu Ukrajiny do EU 29. 11. 2013¹³², pokračuje podporou prezidenta Zemana a premiéra Sobotky, dále zpravuje o dlouhodobém projednávání podpisu, vstřícných a odmítavých stanoviscích českých politiků¹³³, a končí podpisem dohody českou stranou 18. 9. 2015¹³⁴. Čeští politici si po protestních akcích na kyjevském náměstí Nezávislosti kladou ve vysílání otázku, s kým budou vyjednávat, zda přizvat k jednáním zástupce ukrajinské opozice, diskutuje se o vhodnosti a účelnosti plánované Janukovyčovy návštěvy Prahy. Rozhlas informuje o tom, že prezident republiky ani přes nátlak veřejnosti nechce návštěvu rušit, ke změně postoje dochází až po eskalaci násilí na Ukrajině v půli února 2014¹³⁵. 19. června je nově zvoleným prezidentem Ukrajiny P. Porošenkem jmenován do funkce ministra zahraničí P. Klimkin; médium referuje o tom, že ho jeho český protějšek ihned kontaktuje¹³⁶, a o jedenáct měsíců později pak o Klimkinově návštěvě Prahy při příležitosti jednání o asociační dohodě¹³⁷.

Zachování územní celistvosti Ukrajiny je ve vysílání prezentováno jako velké téma české i ukrajinské politiky. Objevuje se před vstupem příslušníků ruských speciálních sil na Krym¹³⁸, před připojením Krymu k Rusku¹³⁹, po zvolení Petra Porošenka prezidentem Ukrajiny¹⁴⁰ i během účasti ministra Zaorálka na vzpomínkové akci Pochod důstojnosti, uspořádané 22. února 2015 v Kyjevě k prvnímu výročí pádu Janukovyčovy vlády¹⁴¹. RR informuje o tom, že ČR neuznává referendum na Krymu ani připojení Krymu k Ruské federaci¹⁴².

¹³² <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/premer-chexii-es-mogla-by-proyavit-k-ukraine-bolshuyu-gibkost>

¹³³ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/tema/ukrainskij-vopros>, Karel Fiedler vs. Štefan Füle

¹³⁴ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/parlament-odobril-dogovor-ob-associacii-s-ukrainoj>

¹³⁵ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prezident-chexii-osudil-nasilie-v-ukraine>

¹³⁶ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/ministr-zaoralek-otkryl-pochetnoe-konsulstvo-v-dnepropetrovske>

¹³⁷ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/ukraina-vyzyvaet-uvazhenie-a-rossii-pora-perestat-igrat-v-pryatki>

¹³⁸ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/lish-by-ukraina-ne-raspalas>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/chexiya-i-slovakiya-protiv-razdeleniya-ukrainy>

¹³⁹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/chexiya-predosteregaet-pered-voennym-vmeshatelstvom-rossii-v-ukraine>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/eks-ministr-inostrannyx-del-sravnil-argumenty-putina-s-ritorikoj-gitlera>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prazhskij-grad-nado-najti-takoj-reshenie-chtoby-interesy-rossii-i-territorialnaya-celostnost-ukrainy-ne-isklyuchali-drug-druga>

¹⁴⁰ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/chexiya-gotova-predostavit-ukraine-gumanitarnuyu-pomoshch>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/vneshnepoliticheskij-kurs-chexii-ostaetsya-neizmennym-rejting-prezidenta-padaet>

¹⁴¹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/glava-mida-chexii-prinyal-uchastie-v-kievskom-marshe-dostoinstva>

¹⁴² <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/mid-chexii-chexiya-nikогда-ne-priznaet-annexiyu-kryma>

S tímto porušováním územní integrity Ukrajiny ze strany Ruska souvisí i otázka sankcí proti Rusku, o níž RR začíná referovat. Prostor dostávají jak prezident republiky Zeman a ministr financí Babiš, kteří sankce odmítají jako neúčinné¹⁴³, tak K. Schwarzenberg, který se jednoznačně staví za jejich uvalení.¹⁴⁴ RR informuje o postoji premiéra, který vítá sankce politické, k ekonomickým je stejně jako ministr zahraničí zdrženlivý, a také o tom, že k jeho náhledu se 3. 9. 2014 připojila i vláda¹⁴⁵. Sankce vůči Rusku mají dopad i na ekonomické zájmy ČR a v tomto ohledu se rámec politický propojuje i ve vysílání s rámcem ekonomickým. Tomuto aspektu RR ČR věnuje zprávu o odhadu případných ztrát, jak je vyčíslila obchodní komora¹⁴⁶ a na jiném místě náměstek Asociace exportérů O. Daněk¹⁴⁷. Rusko-ukrajinský konflikt aktualizuje také potřebu snižování závislosti ČR na energetických zdrojích z Ruska¹⁴⁸, vyvolává obavy z přerušení dodávek plynu a ropy, ve vysílání se hovoří o „energetické bezpečnosti“¹⁴⁹. RR informuje o tom, že česká strana je na přerušení dodávek připravena¹⁵⁰ i že po zvolení nové vlády na Ukrajině okamžitě začíná o dodávkách jednat¹⁵¹, o reverzních dodávkách neuvažuje¹⁵².

¹⁴³ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/v-chexiyu-privezut-eshche-15-ranenyx-iz-ukrainy>
<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/premer-ministr-chr-nasha-poziciya-po-ukrainskomu-voprosu-reshitelnaya-no-ne-isterichnaya>

¹⁴⁴ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/premer-ministr-chr-dlya-rassledovaniya-krusheniya-malajzijskogo-lajnera-neobходimo-zaklyuchenie-peremiriya>
<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/glava-mida-chexii-konflikt-v-ukraine-globalnoe-izmenenie-na-mezhdunarodnoj-scene>
<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/k-shvarcenberg-schitaet-sankcii-v-otnoshenii-rossii-chereschur-umerennymi>

¹⁴⁵ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/pravitelstvo-strany-opredelilos-naschet-sankcij-v-otnoshenii-rossii>

¹⁴⁶ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/torgovaya-palata-chexii-predupredila-o-posledstviyax-sankcij-protiv-rf>

¹⁴⁷ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/ukrainskij-krizis-grozit-cheshskim-mashinostroitelyam-poterej-rabochix-mest>

¹⁴⁸ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/rossiyu-nakazali-ukrainu-pooshchili>

¹⁴⁹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/lish-by-ukraina-ne-raspalas>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/chexiya-gotova-k-pereboyam-postavok-nefti>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/esli-ukraina-perekroet-trubu>

Demonstranti z hnutí Duha se naopak na demonstraci před budovou vlády dožadovali přerušení nákupu plynu od Gazpromu z politických a ekonomických důvodů s heslem: „*Nechci platit za ruský plyn a dotovat tak ruské tanky na Ukrajině. Demonstranti ve své výzvě předsedovi vlády také upozornili na skutečnost, že cena plynu společnosti Gazprom se za posledních 15 let šestkrát zvýšila.*“ // Среди лозунгов на транспарантах было, например, «Не хотим платить за российский газ, и финансировать этим русские танки на Украине». Демонстранты в своем обращении к премьер-министру также обратили внимание на факт, что цена газа от компании «Газпром» за последнее 15 лет поднялась в 6 раз.

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/pered-zdaniem-pravitelstva-proshla-demonstraciya-protiv-dalnejshix-zakupok-gaza-iz-rossii>

¹⁵⁰ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prezident-prekrashchenie-postavok-gaza-cherez-ukrainu-ne-predstavlyayet-priamoj-ugrozy-dlya-chexii>

¹⁵¹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/glava-mida-chr-schitaet-ugrozu-ukrainy-ob-ostanovke-tranzita-nefti-i-gaza-neudachnoj-ideej>

¹⁵² <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/budet-li-chexiya-uchastvovat-v-reversnyx-postavkax-gaza-na-ukrainu>

4.3.3.3 Rámec lidskoprávní a bezpečnostní

V souvislosti s odsouzením násilí vůči demonstrantům, tedy s důrazem na lidskoprávní rámec, vystává ve vysílání také téma sankcí vůči osobám zodpovědným za ztráty na životech i otázka konkrétní povahy těchto sankcí: uvažuje se o zákazu udělování víz a zmražení bankovních účtů¹⁵³. Čeští představitelé vyjadřují podporu účastníkům Majdanu svou vlastní přítomností: ministr zahraničí J. Kohout a bývalý ministr zahraničí, poslanec K. Schwarzenberg, v prosinci 2013¹⁵⁴. RR zprostředkovává informace o různých podobách humanitární pomoci poskytované Ukrajině českou stranou: Česká vláda organizuje v rámci programu MEDEVAC transport a léčbu osob těžce raněných na Ukrajině¹⁵⁵, nejprve civilistů, později i vojáků¹⁵⁶, český premiér je připraven přijmout uprchlíky z Ukrajiny¹⁵⁷. Z vysílání se dozvídáme, že česká armáda v lednu 2015 věnovala ukrajinské armádě velké množství zimní výstroje¹⁵⁸, že česká vláda vynaložila desítky milionů korun na různé projekty včetně ozdravných pobytů pro děti, vzdělávání pracovníků médií, podpory protikorupčních organizací aj.¹⁵⁹ Redakce zveřejnila také apel ministra zahraničí L. Zaorálka a místopředsedy vlády P. Bělobrádka na ruskou vládu, aby propustila ukrajinskou pilotku Savčenkovou¹⁶⁰. Ke zdůraznění lidskoprávního rámce přispělo také informování o prohlášení českého Ministerstva zahraničních věcí, které požadovalo propuštění protiprávně vězněného a odsouzeného režiséra Olega Sencova a Alexandra Kolčenka¹⁶¹. ČR po celou dobu podle vysílání koordinuje své postoje i kroky s Visegrádskou skupinou, nabízí Ukrajině finanční pomoc a spolupráci při ekonomické a politické transformaci země, uznává Jaceňukovu vládu¹⁶², vyjednává vojenský výcvik ukrajinských jednotek ve Vyškově¹⁶³.

¹⁵³ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/chexiya-za-sankcii>

¹⁵⁴ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/glava-cheshskogo-mida-pobyval-na-demonstracii-v-kieve>

¹⁵⁵ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/chexiya-gotova-vyslat-specbort-za-ranenymi-v-ukraine>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/v-chexiyu-v-chetverg-dostavyat-27-ranenyx-ukraincev>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/vrachi-nachali-spat-zhizni-dostavlennyx-nakanune-v-pragu-ranenyx-ukraincev>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/chexiya-primet-eshche-15-ranenyx-majdanovcev>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/v-prazhskoj-bolnice-boryutsya-za-nogu-ukrainca-ranennogo-vo-vremya-vooruzheniy-stolknovenij>

¹⁵⁶ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/glava-minoborony-chexiya-gotova-lehit-ranenyx-ukrainskix-bojcov>

¹⁵⁷ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/chexiya-gotova-prinyat-bezhencev-iz-ukrainy--2>

¹⁵⁸ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/cheshskaya-armiya-podarila-ukraine-zimnee-obmundirovanie>

¹⁵⁹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/cheshskij-mid-dast-ukraine-milliony-kron>

¹⁶⁰ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/vse-chto-my-mozhem-eto-vyrazhat-nade-savchenko-podderzhku>

¹⁶¹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/mid-chexii-sdelal-oficialnoe-zayavlenie-v-svyazi-s-sudom-nad-olegom-sencovym-i-aleksandrom-kolchenko>

RR již dříve informovala o účasti českých filmařů v mezinárodní kampani za propuštění Olega Sencova, viz

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/cheshskie-kinematografisty-vystupili-v-podderzhku-olega-sencova>

¹⁶² <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/glava-cheshskogo-mida-naxoditsya-s-vizitom-v-ukraine-iz-kieva-on-otpravilsya-v-doneck>

Prezident republiky vůči Jaceňukovi zastává odlišný názor, nazývá ho premiérem války:

Pokud je o důraz vysílání RR na bezpečnostní rámec, mají bezpečnostní otázky tři roviny. V jedné z nich je kladen důraz na bezpečnost občanů ČR na ukrajinském území (Česká strana o ní podle vysílání jedná hned v lednu 2014¹⁶⁴ a vydává k ní doporučení podle aktuální situace¹⁶⁵), v druhé na bezpečnost etnických Čechů, kteří jsou ukrajinskými občany, a ve třetí na bezpečnost České republiky.

S druhou oblastí, tedy s bezpečností etnických Čechů na Ukrajině, také souvisí tematická oblast vysílání zaměřující se na novou vlnu repatriace¹⁶⁶. Téma se poprvé objevuje v březnu 2014, kdy o návrat do vlasti požádalo asi 40 rodin volyňských Čechů. Žádost se setkává se vstřícným stanoviskem zmocněnce pro krajanské záležitosti K. Kühnla¹⁶⁷ i předsedy Poslanecké sněmovny J. Hamáčka¹⁶⁸. Ministr L. Zaorálek po průzkumu situace na místě oznamuje, že pro tyto rodiny není třeba zajišťovat speciální program pomoci¹⁶⁹, jelikož nejsou bezprostředně ohroženy a mají i za současných podmínek možnost urychleného získání trvalého pobytu. O něco později volyňští Češi na Ukrajině podávají druhou žádost¹⁷⁰, podporuje je Sdružení volyňských Čechů v Čechách¹⁷¹ a o půl roku později i prezident republiky¹⁷². MZV své stanovisko nemění¹⁷³, ukrajinští Češi se znovu obracejí na M. Zemana¹⁷⁴, ten vzápětí kritizuje práci českého velvyslanectví v Kyjevě¹⁷⁵. RR informuje i o

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prezident-chexii-arsenij-yacenyuk-premer-vojny>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/yacenyuk-premer-vojny>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prezident-milosh-zeman-negoduet-iz-za-vyskazyvanij-premer-ministra-ukrainy-arseniya-yacenyuka-o-sovetskom-vtorzhenii-v-germaniyu-i-na-ukrainu>

¹⁶³ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/ukraina-xochet-napravit-svoix-oficerov-na-obuchenie-v-chexiyu>

¹⁶⁴ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/predstaviteli-prazhskogo-grada-vstretyatsya-s-poslom-ukrainy-v-prage>

¹⁶⁵ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/mid-chexii-uzhe-ne-predosteregaet-ot-puteshestvij-v-ukrainu>
[24-02-2014]

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/ministerstvo-inostrannyx-del-chexii-nazvalo-regiony-ukrainy-poseshchenie-kotoryx-krajne-opasno-ili-nezhelatelno> [06-05-2014]

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/mid-chexii-ne-rekomenduet-grazhdanam-poseshchat-vostochnye-oblasti-ukrainy> [04-08-2015]

¹⁶⁶ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/k-volynskim-chexam-priedet-predstavitel-cheshskogo-posolstva>

¹⁶⁷ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/ryad-ukrainskix-chexov-xochet-vernutsya-na-rodinu-predkov>

¹⁶⁸ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/cheshskie-vlasti-gotovyatsya-k-uskorennoj-repatriacii-etnicheskix-chexov-s-ukrainy>

¹⁶⁹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/pravitelstvo-chr-osnovanij-dlya-rasshirenoj-pomoshchi-ukrainskim-chexam-net>

¹⁷⁰ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/volynskie-chexi-obratilis-s-povtornym-prosheniem-o-perezde-v-chexiyu>

¹⁷¹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/volynskie-chexi-iz-chexii-xotyat-pomoch-volynskim-chexam-na-ukraine>

¹⁷² <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prezident-podderzhal-pereselenie-volynskix-chexov>

¹⁷³ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/glava-mida-chexiya-ne-planiruet-massovuyu-repatriaciyu-chexov-s-ukrainy>

¹⁷⁴ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/70-ukrainskix-semej-cheshskogo-proisxozhdeniya-mechtayut-vernutsya-na-rodinu>

¹⁷⁵ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prezident-zeman-gluboko-nedovolen-rabotoj-cheshskogo-posolstva-v-kieve>

tom, že MZV se velvyslanectví zastává¹⁷⁶ a že následuje další prezidentova kritika. Prezident republiky vzápětí pověřuje agendou repatriace ministerstvo vnitra – RR ČR o tom informuje v prosinci 2014¹⁷⁷. V březnu 2015 se pak vysílání věnuje příjezdu první skupiny repatriantů z míst ohrožených válkou do Čech¹⁷⁸. Český premiér vyjadřuje připravenost přijmout další¹⁷⁹. Po příjezdu druhé skupiny v červenci 2015 RR opouští režim zpráv a zařazuje vlastní delší rozhovor s přistěhovalci¹⁸⁰. Druhý následuje v říjnu téhož roku v situaci, kdy původním žadatelům ze Žitomíru nebyly schváleny zvláštní podmínky pro přestěhování¹⁸¹. RR se obrátila na ministerstvo vnitra se žádostí o zpřesnění podmínek přestěhování, aby mohla posluchače informovat o důvodech zamítnutí žádostí, ale odpovědi se jí před vysíláním příspěvku nedostalo. Dvěma zprávami¹⁸² o plánované podpoře dalších dvou set padesáti ukrajinských Čechů v r. 2016 se téma uzavírá.

Pokud jde o bezpečnostní situaci České republiky, RR informuje o jednáních Bezpečnostní rady státu a Rady bezpečnosti OSN minimalistickými zprávami v rozsahu zhruba 70 slov. V září 2015 zařazuje do vysílání delší zprávu o návštěvě generálního tajemníka NATO J. Stoltenberga, který ocenil působení generála P. Pavla ve funkci předsedy vojenského výboru NATO a rozhodnutí České republiky zvýšit výdaje na obranu. Zároveň konstatoval vznik šesti zvláštních jednotek rychlého nasazení umístěných v Polsku, Litvě, Lotyšsku, Estonsku, Rumunsku a Bulharsku¹⁸³. V červnu 2016 RR cituje slova generála Pavla, který na tiskové konferenci v Praze uvedl, že odrážení ruské agrese není aktuální, ale opakování krymského scénáře nelze vyloučit¹⁸⁴.

Vrátíme-li se k lidskoprávnímu rámci, RR věnovala po celou dobu pozornost i nevládním organizacím a uskupením, které svým působením napomáhaly sblížení Ukrajiny s evropskými zeměmi – a můžeme tedy ve vysílání stanice sledovat přímé propojení lidskoprávního rámce s rámcem (žádoucího) evropského směřování Ukrajiny. V začátcích se jednalo o podporu ukrajinské opozice: Člověk v tísni vyčleňuje po potlačení demonstrací na

¹⁷⁶ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/mid-zashchishchaet-posolstvo-v-kieve>
<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/mid-i-prazhskej-grad-rasxodyatsya-v-ocenke-raboty-cheshskogo-posolstva-v-ukraine>

¹⁷⁷ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prezident-zeman-vnov-kritikoval-cheshskogo-posla-v-kieve>

¹⁷⁸ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prezident-i-glavy-mid-i-mvd-lichno-vstretili-v-prazhskom-aeroportu-pereselencev-iz-ukrainy>

¹⁷⁹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/cheshskaya-respublika-primet-v-2015-g-250-chexov-pereselencev-iz-ukrainy>

¹⁸⁰ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/razgovor/120-ukrainskix-chexov-uzhe-nalazhivayut-svoju-cheshskuyu-zhizn>

¹⁸¹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/razgovor/priglasenie-nadezhda-razocharovanie>

¹⁸² <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/v-2016-godu-v-chexiyu-smozhet-pereexat-eshche-250-etnicheskix-chexov-s-ukrainy>

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/v-chexiyu-priedet-eshche-250-pereselencev-iz-ukrainy>

¹⁸³ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/gensek-nato-napryazhenie-rastet-no-my-adaptiruemsya-k-situacii>

¹⁸⁴ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/v-povestke-dnya-nato-net-otrazheniya-rossijskoj-agressii>

náměstí Nezávislosti nejprve půl milionu na zdravotní a právní pomoc obětem¹⁸⁵, později jeho pracovníci pomáhají přímo na místě vyhledávat raněné pro převoz na léčení do České republiky¹⁸⁶, je založen oficiální účet pro pomoc obětem, organizuje se sběr potřebného materiálu, Univerzita Karlova a Univerzita Palackého nabízejí místa na dostudování pronásledovaným ukrajinským studentům¹⁸⁷. RR informovala také o různých akcích, které probíhaly v Praze na podporu účastníků Majdanu: pražští Ukrajinci svolali 8. prosince 2013 shromáždění do centra Prahy¹⁸⁸, začátkem roku 2014 čeští Ukrajinci vybrali finanční prostředky na protivládní protesty na Ukrajině, založili uskupení EuroMaidan¹⁸⁹, vyzvali před Pražským hradem k demisi prezidenta Janukovyče¹⁹⁰, spálili jeho portrét na Václavském náměstí¹⁹¹. Po anexi Krymu proběhl v Praze další protest před velvyslanectvím Ruské federace¹⁹². Vysílání informovalo také o akcích sdružení Dekomunizace, které vyvěsilo na liberecké radnici obří plakát s vyobrazením Vladimira Putina připomínajícím Adolfa Hitlera a které v dubnu 2014 otevřelo ve Vršovicích symbolický hřbitov identifikovaných obětí Majdanu¹⁹³. V červnu 2014 občanská iniciativa Prag for Ukraine uspořádala demonstraci za zavedení sankcí proti Rusku, a také o ní vysílání informovalo¹⁹⁴, stejně jako o výzvě Odvahu a vůli!, která vznikla v únoru 2015 v Praze a která byla dopisem hlavám států členských zemí Severoatlantické aliance, Evropy, Austrálie a dalších zemí vyzývajícím k přehodnocení bezpečnostní strategie vůči Rusku.¹⁹⁵ Ve vysílání nechyběla ani informace o aktivitách aktivistické skupiny oMen, která uspořádala protestní happening u zastupitelského úřadu Ruské federace, při němž se jeho členové připoutali s protestními hesly k plotu u úřadu, nebo o protestní akci zakladatele skupiny O. Gemunda, během níž aktivisté jednou do týdne postávali v příletové hale ruzyňského letiště a v ruku drželi tabulky se jmény známých osob zavražděných v Rusku (A. Politkovské, B. Němcova)¹⁹⁶.

¹⁸⁵ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/chelovek-v-bede-vydelil-polmilliona-kron-zhertvam-besporjadkov-v-ukraine>

¹⁸⁶ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/chexiya-gotova-vyslat-specbort-za-ranenymi-v-ukraine>

¹⁸⁷ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/karlov-universitet-predostavit-vozmozhnost-zavershit-obrazovanie-ukrainskim-studentam>

¹⁸⁸ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prazhskie-ukraincy-podderzhali-narodnoe-veche-v-kieve>

¹⁸⁹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/cheshskie-ukraincy-sobirayut-sredstva-chtoby-podderzhat-ukrainskuyu-oppoziciyu>

¹⁹⁰ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/ukraincy-v-prage-protestovali-protiv-yanukovicha>

¹⁹¹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/ukraincy-v-prage-sozhgli-portret-yanukovicha>

¹⁹² <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/pered-posolstvom-rossii-protestovali-neskolko-soten-chelovek>

¹⁹³ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/v-prage-pomyanuli-pogibshix-na-majdane>

¹⁹⁴ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/v-prage-projdet-demonstraciya-v-podderzhku-ukrainy>

¹⁹⁵ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/bulletin/obzor-novostej-dnya-2015-02-07>

¹⁹⁶ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/naprasnoe-ozhidanie>

Zvláštním případem souvisejícím s lidskoprávním rámcováním konfliktu na Ukrajině je podpora krymských Tatarů. Poprvé se objevuje dva dny před přijetím rozhodnutí nejvyšší radou Autonomní republiky Krym o připojení Krymu k Rusku v podobě rétorické otázky prezidenta Zemana, zda by Ukrajina také měla provádět vojenské operace v případě, že budou omezována práva Tatarů¹⁹⁷. O tři měsíce později přijal L. Zaorálek představitel krymských Tatarů a ukrajinského poslance Mustafu Džemileva¹⁹⁸. Platforma evropské paměti a svědomí mu 15. 6. 2014 udělila cenu¹⁹⁹. Džemilev při té příležitosti promluvil o „nastolování totalitních pořádků okupanty“. O tlaku vyvíjeném na krymské Tatary se zmínil ve vysílání v březnu 2015²⁰⁰. Džemilevův nástupce ve funkci předsedy Medžlisu, zastupitelského orgánu krymských Tatarů, Refat Čubarov přijel do Prahy na pozvání Člověka v tísní v červnu 2015, zúčastnil se debaty ČSSR 1968/Krym 2014. Asja Čekanovová z RR s ním natočila rozhovor, v němž Čubarov hovoří o systematické diskriminaci Tatarů ze strany správců území, o rozvíjení Krymu coby vojenského nástupního prostoru:

„...Rusko chápe Krym jako území, které by mělo mít funkci vojenského předpolí jižního křídla NATO. Dnes se Krym neustále zásobuje moderními zbraněmi. Všechna prohlášení o přání Moskvy vybudovat na Krymu rekreační zónu se o nic neopírají, jelikož hned vedle je Soči, do něhož se vložily obrovské peníze. Moskva bude rozvíjet Krym jako vojenský nástupní prostor. A takové množství lidí, tím spíše nelояálních lidí [krymských Tatarů] je tam nežádoucí. Bude se snažit vytlačit krymské obyvatelstvo za hranice Krymu.“²⁰¹

Vysílání se věnuje také multižánrovému charitativnímu festivalu CrimeanSOS, který na podporu krymského poloostrova v Praze uspořádal Východoevropský klub, studentský spolek působícím při FF UK. Předseda klubu J. Múčka v rozhovoru s RR odsoudil laxní přístup

¹⁹⁷ «Исходя из логики высказываний Путина, если в Крыму будут ущемляться права украинцев или татар, тогда должна проводить военные действия Украина?» - вопрошал далее Земан реагируя на выступление президента России.

<http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/prezident-zeman-sankcii-protiv-rossii-do-dobra-ne-dovedut>

¹⁹⁸ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/ministr-zaoralek-vstretilsya-s-predstavitelem-krymskix-tatar-dzhemilevym>

¹⁹⁹ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/novosti/evropejskaya-platforma-pamyati-i-sovesti-v-prage-vruchila-premiyu-mustafe-dzhemilevu>

²⁰⁰ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/glava-cheshskogo-mida-sankcii-podtverzhdenie-nashej-pozicii-po-ukraine-i-krymu>

²⁰¹ „...Россия относится к Крыму как к территории, которая должна выступать в качестве ее военного форпоста на южном фланге НАТО. Сегодня Крым постоянно оснащается современным оружием. Все декларации о желании Москвы развивать в Крыму курортную сферу не имеют под собой никакой основы, поскольку для этих целей рядом есть Сочи, в развитие которого вложили огромные деньги. Москва будет развивать Крым как военный плацдарм. И такое количество людей, тем более, людей нелояльных, ей там не нужно. Она будет выдавливать крымское население за пределы Крыма.“
<http://www.radio.cz/ru/rubrika/tema/refat-chubarov-chexoslovakiya-1968-i-krym-2014-paralleli-ochividny>

politických činitelů k podpoře krymských Tatarů²⁰². O tomto příspěvku lze konstatovat totéž, co o rozhovoru s K. Strachotou u příležitosti kampaně Vojáci odjeli, agenti zůstávají: ze strany redakce je veden korektně, ale svým obsahem může být pro některé ruské posluchače výbušný, tím spíše, že Medžlis byl v Ruské federaci označen za extrémistickou organizaci a postaven mimo zákon.

Mimo uvedené tematické rámce stojí několik témat dílčích: působení českých občanů mezi vojsky separatistů v Doněcku²⁰³, vyhoštění lékařů z mise Lékařů bez hranic z Luhanska²⁰⁴ a Doněcka²⁰⁵ (ačkoli toto téma je možné zařadit do rámce lidskoprávního), rozhovor s Filipem Remundou o jeho filmu Blízký a daleký východ²⁰⁶, a pak také spor o výklad postavy Stepana Bandery – k němu redakce vysílá kvazi rozhovor svých redaktorů L. Kukala a L. Vaškové, která tlumočí stanovisko čtyř ukrajinistů z otevřeného dopisu prezidentovi M. Zemanovi k jeho výrokům o tomto ukrajinském politikovi²⁰⁷.

4.3.4 Komparace výsledků kvalitativní analýzy rámcování ukrajinského konfliktu v anglickém a ruském vysílání

Vysílání Českého rozhlasu – Radia Praha v obou jazykových verzích rámcuje téma konfliktu na Ukrajině do určité míry podobně. V obou případech dominují rámce evropského směřování Ukrajiny, ekonomické rámcování konfliktu (s ohledem na dopady na Evropu, resp. Českou republiku) a rámeček lidskoprávní.

Je však patrný odlišný důraz a rozdíl v akcentování konfliktu či konfrontačním tónu mezi vysíláním v angličtině a v ruštině, a také v zastoupení některých dílčích témat. Pokud jde o témata, anglické vysílání se například na rozdíl od vysílání v ruštině nevěnuje angažmá Ministerstva zahraničních věcí a nepolitických činitelů ve věci propuštění nespravedlivě stíhaného režiséra Olega Sencova. Tématu krymských Tatarů se věnuje jen v jediném příspěvku a spíše okrajově, v souvislosti s obecným porušováním práv na územích okupovaných Ruskem.

Zajímavé je sledovat také rozdíly ve vyznění jednotlivých témat. Ve zpracování tématu repatriace ruskojazyčnou redakcí nedominuje konfrontační důraz na spor mezi

²⁰² <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/v-prage-vspominayut-anneksiyu-kryma>

²⁰³ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/chex-voyuet-na-storone-opolchencev-protiv-ubijstva-slavyan>

²⁰⁴ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/chelovek-v-bede-provinilsya-v-luganske>

²⁰⁵ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/mezhdunarodnuyu-organizaciyu-vrachi-bez-granic-izgnali-iz-doneckoj-oblasti>

²⁰⁶ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/ukraina-dlya-chexov-vostok-dalekij-i-blizkij>

²⁰⁷ <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/slovesnaya-duel-s-prezidentom-na-virazhax-istorii>

prezidentem Zemanem a ministrem zahraničních věcí, který je zjevný v anglickém vysílání. Ruskojazyčná redakce o rozdílných postojích politiků informuje, ale v celkovém vyznění je přítomný spíše určitý soucit s ukrajinskými Čechy, který naopak v anglickém vysílání nenalzáme. Ruskojazyčné vysílání se také více zaměřuje na životní podmínky a vyhlídky již přestěhovaných Čechů. V obsazích vytvářených ruskou redakcí také prakticky není přítomná dichotomie „EU vs. Rusko“, pokud jde o další politické směřování Ukrajiny, jak ji konstruuje vysílání v angličtině. Rámec v ruskojazyčném vysílání je tvořen spíše otázkou, jak napomoci Ukrajině, aby se stala západní zemí. Obecně je tak možné říci, že rámcování krize na Ukrajině v ruskojazyčném vysílání je méně zaměřené na konflikt a méně o konfliktu referuje. To je patrné například i z toho, že ruská redakce se nevěnuje sporu premiéra Sobotky a vicepremiéra Bělobrádka ohledně navyšování počtu jednotek NATO v Evropě, nevěnuje se kontroverzní účasti Václava Klause na oslavách konce 2. světové války na ruské ambasádě a méně prostoru věnuje i jeho kontroverzním příspěvkům do médií – v obsazích se objevují spíše kritické hlasy vůči bývalému prezidentovi, například vyjádření Karla Schwarzenberga nebo stížnost ukrajinského velvyslanectví. Výrazně méně se v obsazích vysílání v ruštině objevují také komentáře vyjádření prezidenta Zemana a jeho výroky na adresu Julie Tymošenkové nepublikuje ruská redakce vůbec. Naopak podobným způsobem konstruují obě redakce paralelu mezi vstupem ruských vojsk na Krym a okupací Československa vojsky Varšavské smlouvy v srpnu 1968.

4.4 Případová studie: Migrační krize

Jako evropská migrační nebo uprchlická krize je obvykle označována situace v Evropě od roku 2015 poté, co do EU začalo směřovat enormně velké množství imigrantů v důsledku konfliktů v zemích Blízkého a Středního východu a v subsaharské Africe. Krize se prohlubovala zejména v průběhu léta 2015 a v nejvyšším počtu začali uprchlíci do Evropy přicházet v září a říjnu 2015. V souvislosti s krizí se v rámci EU řešilo kontroverzní téma tzv. kvót, tedy systému na rozmístění žadatelů o azyl mezi členské státy EU, který navrhla Evropská komise a který podporovaly zejména země nejvíce zasažené migrační krizí, jakými jsou Německo, Rakousko, Řecko nebo Itálie. Česká republika a ostatní tzv. visegrádské země byly naopak dlouhodobě proti kvótám jako nefunkčnímu řešení krize. Klíčovým tématem se stala také ochrana hranic jednotlivých států a především posílení ochrany vnějších hranic Schengenského prostoru.²⁰⁸

V případové studii jsme se zaměřili na období celého roku 2015 a prvních pěti měsíců roku 2016. Stejně jako v případě tématu krize na Ukrajině jsme kombinovali kvantitativní a kvalitativní přístup k obsahům vysílaným rozhlasovou stanicí ČRo – Radio Česko ve dvou jazykových verzích, tentokrát v angličtině a němčině. Němčina byla zvolena jako druhý jazyk zejména s ohledem na klíčovou roli Německa jako cílové země velkého množství uprchlíků.

4.4.1 Kvantitativní frekvenční a obsahová analýza (NJ, AJ) pokrytí migrační krize na reprezentativním vzorku za období 2015–2016

4.4.1.1 Výzkumný vzorek

Ve vzorku pokrývajícím období 1. ledna 2015 – 31. května 2016 bylo k tématu migrace analyzováno celkem **633** příspěvků, 295 v rámci anglické sekce a 338 v rámci německé sekce. Přes 91 % z nich tvořily příspěvky zpravodajského žánru, zbylých 9 % byly rozhovory (v anglické sekci byl tento poměr 86 %:14 % ve prospěch zpráv, v německé 97 %:3 %).

Tabulka 1: Základní údaje o vzorku

	Anglická sekce	Německá sekce
Počet příspěvků - celkově	295	338
Počet příspěvků –	253	329

²⁰⁸

https://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_migra%C4%8Dn%C3%AD_krize,
https://cs.wikipedia.org/wiki/Uprchlick%C3%A9_kv%C3%B3ty

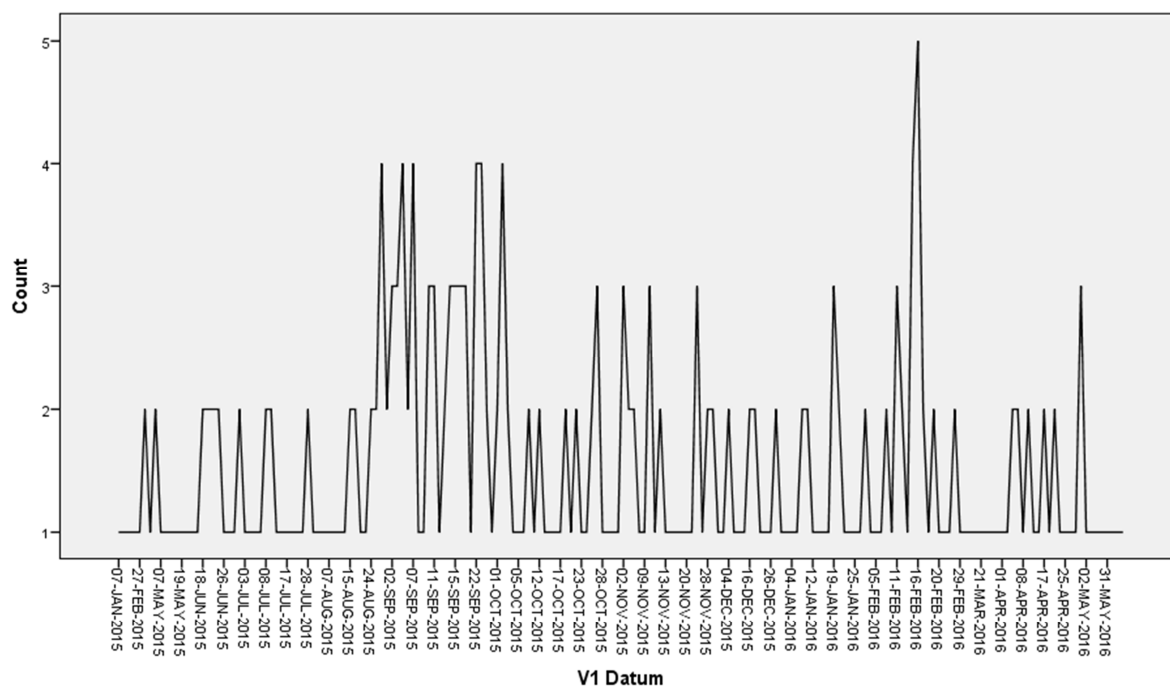
zprávy		
Počet příspěvků - rozhovory	42	9
Celková délka (počet slov)	87 232	82 276
Délka – zprávy (počet slov)	47 632	71 807
Aritmetický průměr počtu slov na příspěvek (zprávy)	188,3	218,3
Standardní odchylka (zprávy)	155,5	224,3

Jak je z tabulky č. 1 zřejmé, migrace byla celkově častějším tématem pro německou jazykovou redakci, která publikovala větší počet zpráv a věnovala jim také více fyzického prostoru (měřeno počtem slov). V anglické sekci bylo naopak téma výrazně častěji předmětem publicistických rozhovorů (42 oproti 9). Příspěvky byly zveřejněny primárně v rubrikách News (70 %) a Current Affairs (23,4 %) v anglické verzi, respektive Nachrichten (76,3 %) a Tagesecho (16,6 %) v německé verzi.

4.4.1.2 Dynamika pokrytí tématu migrace

Ze srovnání časového vývoje publikování příspěvků s tematikou migrace (viz graf 1 a graf 2) vyplývá, že pro obě jazykové redakce bylo z hlediska tohoto tématu nejintenzivnější období od pozdního srpna do začátku října 2015, tedy ve stejné době, kdy vrcholil příliv uprchlíků do Evropy. Téma bylo v obou redakcích opět významněji oživeno v polovině listopadu 2015 (v důsledku maltského summitu EU, na němž byla oznámena dohoda s Tureckem ohledně zadržování uprchlíků ze Sýrie, a také v návaznosti na teroristické útoky v Paříži) a začátkem ledna 2016, v souvislosti se sexuálně motivovanými útoky během silvestrovských oslav v Kolíně nad Rýnem; této kauze se podle očekávání věnovala německá redakce intenzivněji než anglická. Naopak nárůst počtu článků v polovině února 2016 (částečně v návaznosti na summit Evropské rady) se týkal pouze anglické redakce ČRo Radia Praha. Celkově nicméně nelze říci, že by se obě dvě redakce v dynamice pokrytí tématu migrace napříč sledovaným obdobím výrazně lišily; obě evidentně spíše reagovaly na zahraniční i domácí politické dění související s migrací, jehož vývoj do značné míry determinoval míru zájmu, kterou redakce tématu věnovaly.

Graf 1: Vývoj pokrytí tématu migrace v čase (anglická sekce)

4.4.1.3 Teritoriální zaměření zpráv

Jakkoli samotná migrační vlna v letech 2015–2016 se území České republiky téměř zcela vyhnula (v roce 2015 požádalo o azyl v ČR pouze 1 235 osob, tj. 0.1 % z celkového počtu žadatelů o azyl v rámci EU),²⁰⁹ migrace se stala jedním z hlavních témat na domácí politické scéně. Tomu odpovídá také rozložení příspěvků v obou sledovaných jazykových sekcích ČRo Radia Praha podle jejich teritoriálního zaměření (Tab. 2), které dokládá, že více než tři čtvrtiny všech příspěvků s tematikou migrace (78 %) byly buďto výlučně nebo primárně orientovány na dění v ČR, přičemž tato tendence byla o něco silnější v případě německé redakce (81 % výlučně či primárně domácích zpráv), než anglické redakce (73 %).

Tabulka 2: Teritoriální zaměření zpráv o migraci v anglické a německé sekci

		jazyk příspěvku	
		angličtina	němčina
výlučně domácí	Celkem	36	4
	% v rámci proměnné Teritorialita	90 %	10 %
	% v rámci jazykové verze	12,2 %	1,2 %
	% celku	5,7 %	0,6 %
primárně domácí	Celkem	181	272
	% v rámci proměnné Teritorialita	40 %	60 %
	% v rámci jazykové verze	61,4 %	80,5 %
	% celku	28,6 %	43 %
primárně zahraniční	Celkem	78	62
	% v rámci proměnné Teritorialita	55,7 %	44,3 %
	% v rámci jazykové verze	26,4 %	18,3 %
	% celku	12,3 %	9,8 %
celkem		295	338
	% v rámci proměnné Teritorialita	46,6 %	53,4 %

Jak je z tabulky č. 2 zřejmé, výlučně zahraniční orientaci (tj. zpravodajství, které se ve svém obsahu nijak nevztahuje k České republice) neměly žádné příspěvky – jinými slovy, i ve

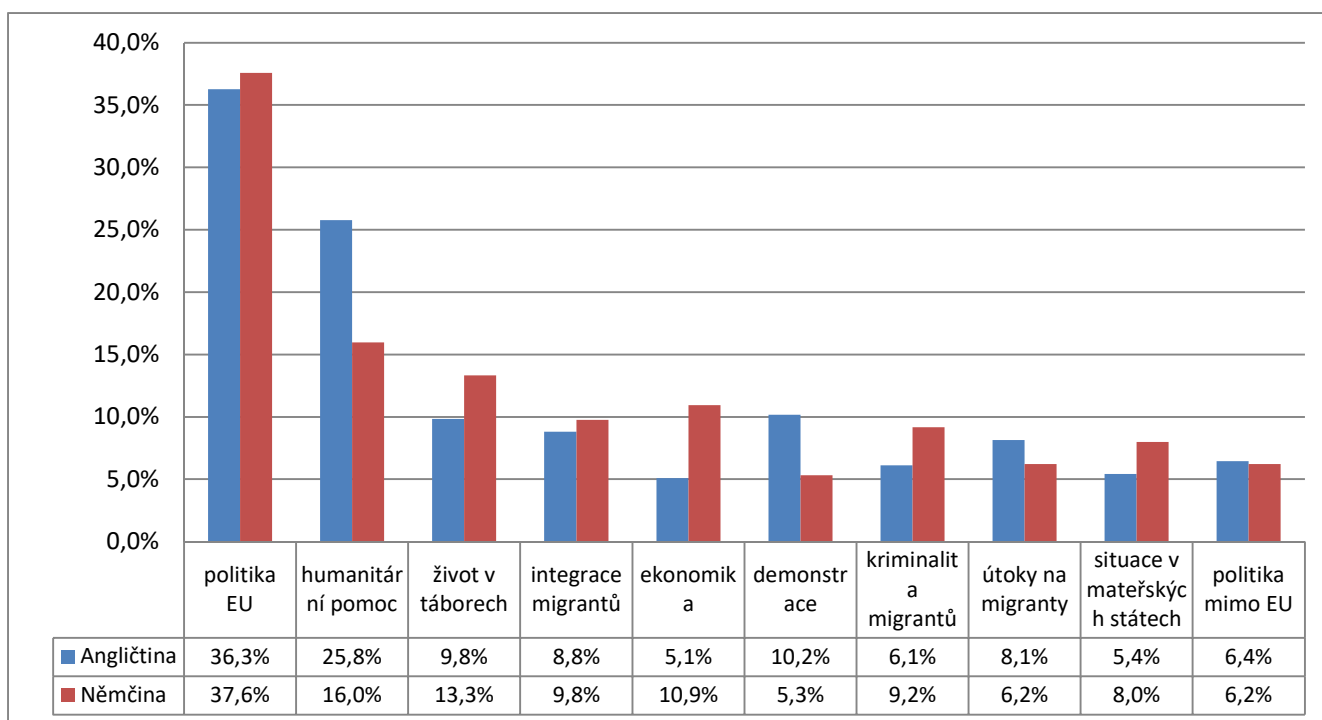
²⁰⁹ Údaje Eurostatu, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>

zprávách, které se týkaly událostí odehrávajících se v zahraničí, byla vždy alespoň zmínka o situaci v Česku či vyjádření některého z představitelů ČR.

4.4.1.4 Tematická agenda

Bližší obsah příspěvků o migraci byl analyzován prostřednictvím sady binárních proměnných reprezentujících dílčí témata, vybraná na základě pilotního screeningu zkoumaného materiálu a dále upřesňovaná v návaznosti na zkušenosti z předvýzkumu. Finální verze kódovací knihy obsahovala 10 předdefinovaných tematických kategorií; u jednotlivých příspěvků tak byla kódována přítomnost či absence každého z těchto témat.

Graf 3: Tematická agenda příspěvků o migraci

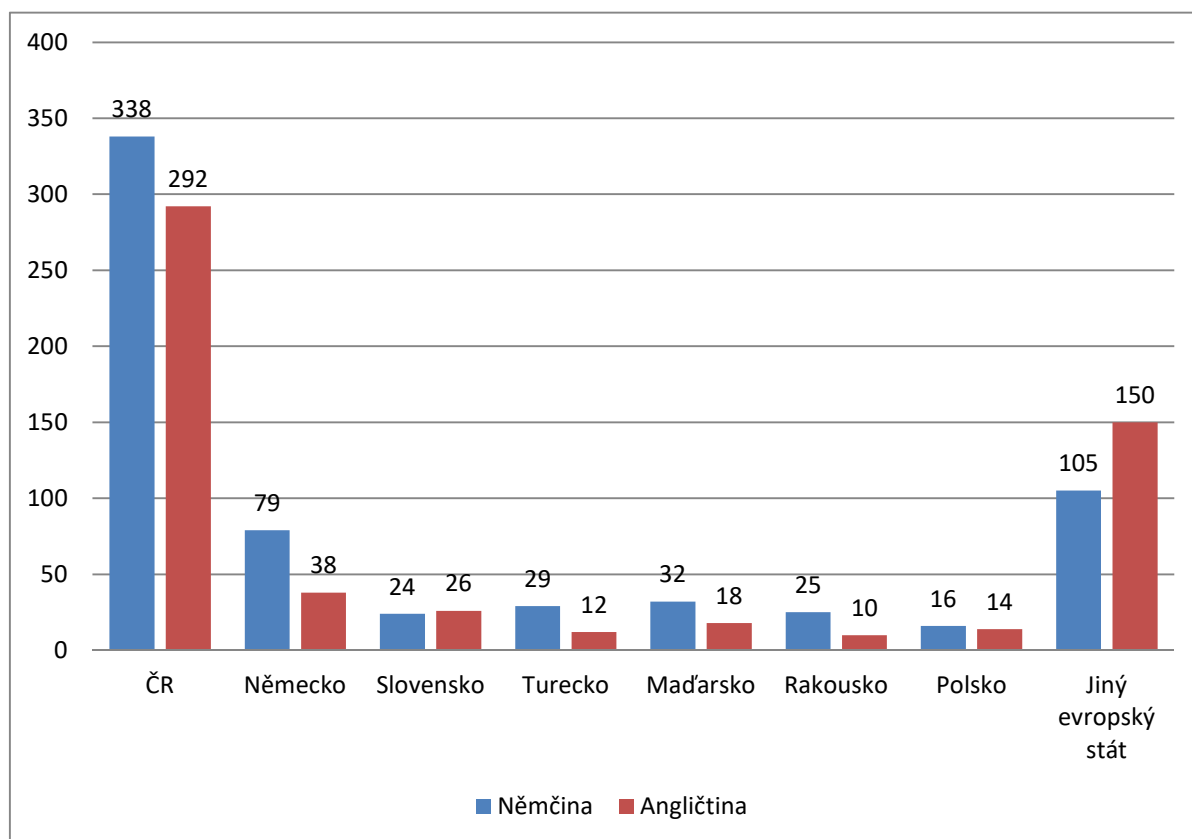
Graf 3 dokládá, že migrace byla ve zpravodajství obou sledovaných jazykových redakcí nejčastěji tematizovaná skrze evropskou politiku, respektive politiku na úrovni EU (příspěvky věnující se vyjednávání a hledání řešení v rámci institucí Evropské unie); více než třetina zpráv v daném období v každé z obou jazykových verzí nějakým způsobem akcentovala tuto problematiku. Druhým nejčastějším tématem byla humanitární pomoc uprchlíkům, o čemž se zmiňovalo 26 % příspěvků produkovaných anglickou redakcí, avšak pouze 16 % německojazyčných výstupů (rozdíl je statisticky významný). Rovněž životní podmínky v evropských uprchlických táborech patřily k relativně častěji zastoupeným tématům (ve

zpravodajství německé redakce o něco více). Naopak nepotvrdil se předpoklad významnějšího zastoupení tématu kriminality migrantů či násilí páchaných na migrantech – v obou případech šlo o relativně marginální téma. Nejméně pozornosti v rámci sledovaných kategorií bylo věnováno situaci v mateřských státech migrantů; zpravodajství obou redakcí tak evidentně spíše popisovalo aktuální průběh uprchlické vlny s důrazem na informování o politických a humanitárních aspektech migrační krize (na území EU), spíše než aby se pokoušelo o popis či analýzu širších souvislostí a příčin tohoto fenoménu, včetně zobrazování situace v zemích, odkud migranti odcházejí.

4.4.1.5 Aktéři

Kvantitativní analýza pokrytí migrační krize ve zpravodajství anglické a německé sekce ČRo Radia Praha se dále věnovala otázce výskytu institucionálních i individuálních aktérů v jednotlivých příspěvcích. Kódována byla přítomnost či absence tří hlavních typů aktérů: a) stát, b) osobnost, c) nadnárodní organizace či společenství.

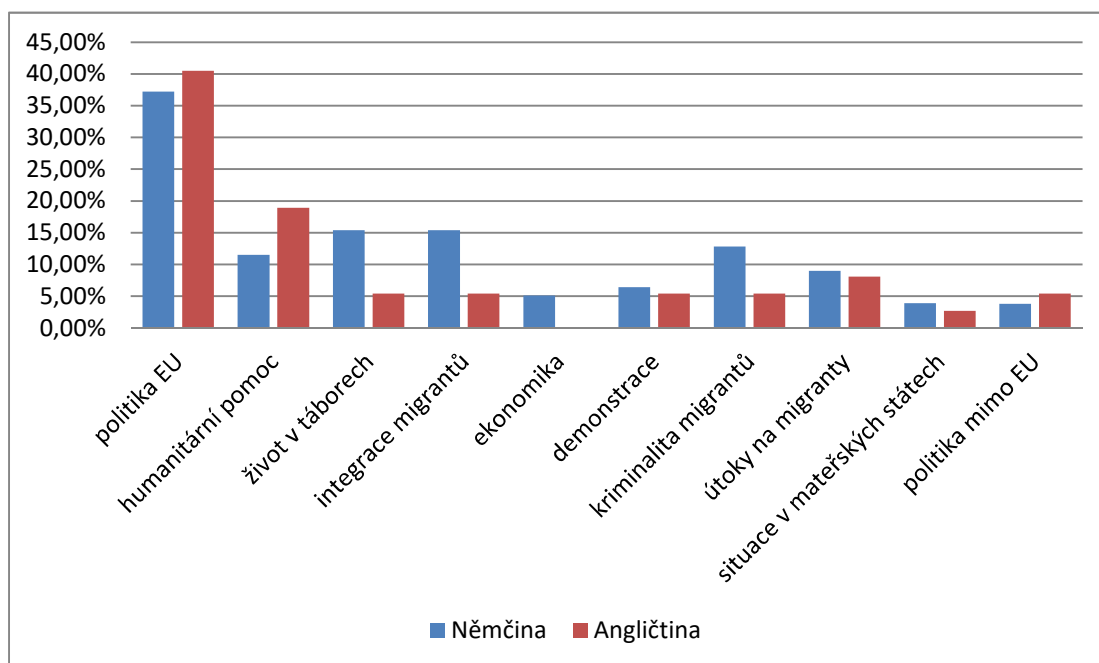
Graf 4: Zmínky o jednotlivých evropských státech ve zpravodajství týkajícím se migrace

Odhlédneme-li od České republiky, která byla nějakým způsobem přítomna prakticky v každém sledovaném článku,²¹⁰ relativně nejvíce bylo referováno o Německu, což je vzhledem ke klíčové jeho roli v průběhu migrační krize pochopitelné. Jistým překvapením je nicméně výrazný rozdíl ve frekvenci výskytu zmínek o Německu v obou jazykových verzích; zatímco mezi příspěvky vycházejícími z anglické redakce ČRo Radia Praha bylo Německo zastoupeno ve 12 % případů, německá redakce věnovala dění v SRN (příp. pozici německých politiků) evidentně větší pozornost, jak je zřejmé z faktu, že podíl příspěvků týkajících se Německa činil téměř čtvrtinu (25 %) všech výstupů o migraci ve sledovaném období. Výrazně více se v příspěvcích německé redakce také objevovaly zmínky o Turecku, Maďarsku či Rakousku, zatímco dění na Slovensku ve vztahu k migrační krizi zajímalo více novináře z anglické redakce.

Vzhledem k evidentně specifické pozici Německa, vyplývající z výše uvedeného grafu i z tématu migrace jako takového, se bivariační analýza dále zaměřila na to, zda mezi pokrytím tématu ve vztahu k Německu existují mezi oběma jazykovými redakcemi výraznější rozdíly, pokud jde o dílčí témata, se kterými je referování o Německu spojeno. Výsledky uvádí Graf 5:

Graf 5: Tematická agenda příspěvků o migraci zmiňujících Spolkovou republiku Německo

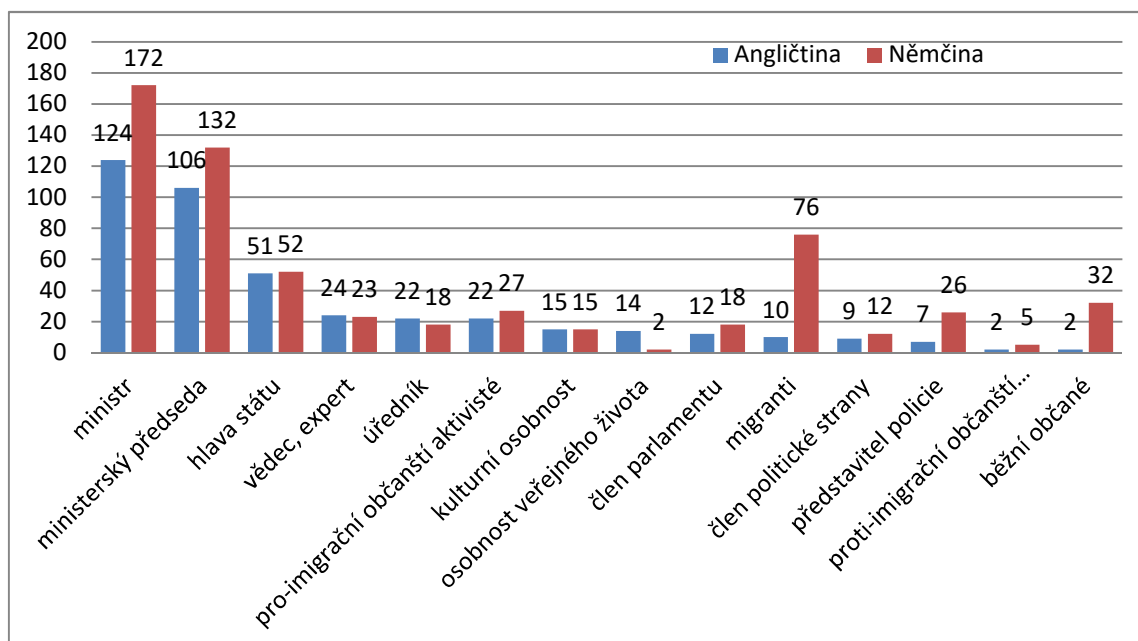
N = 117

²¹⁰ Pro účely analýzy byla proměnná „stát“ operacionalizovaná jako jakákoli zmínka referující o explicitně o daném státě, jeho politických představitelích či obyvatelích (tj. v případě Německa včetně zmínek o Němcích, německé společnosti či německých reáliích apod.).

Jak je z grafu patrné, struktura dílčích témat v případě článků referujících o Německu se v obou jazykových verzích do jisté míry liší – německojazyčné příspěvky akcentují výrazně více otázku života v uprchlických táborech, integrace migrantů i jejich kriminality, zatímco anglickojazyčné příspěvky naopak kladou větší důraz na problematiku humanitární pomoci uprchlíkům. Obě redakce nicméně – ve shodě s celkovým tematickým rozložením příspěvků o migraci, představeným v grafu 5 – i v člancích o Německu na prvním místě referují o politických debatách na úrovni Evropské unie (36 % resp. 40 % příspěvků).

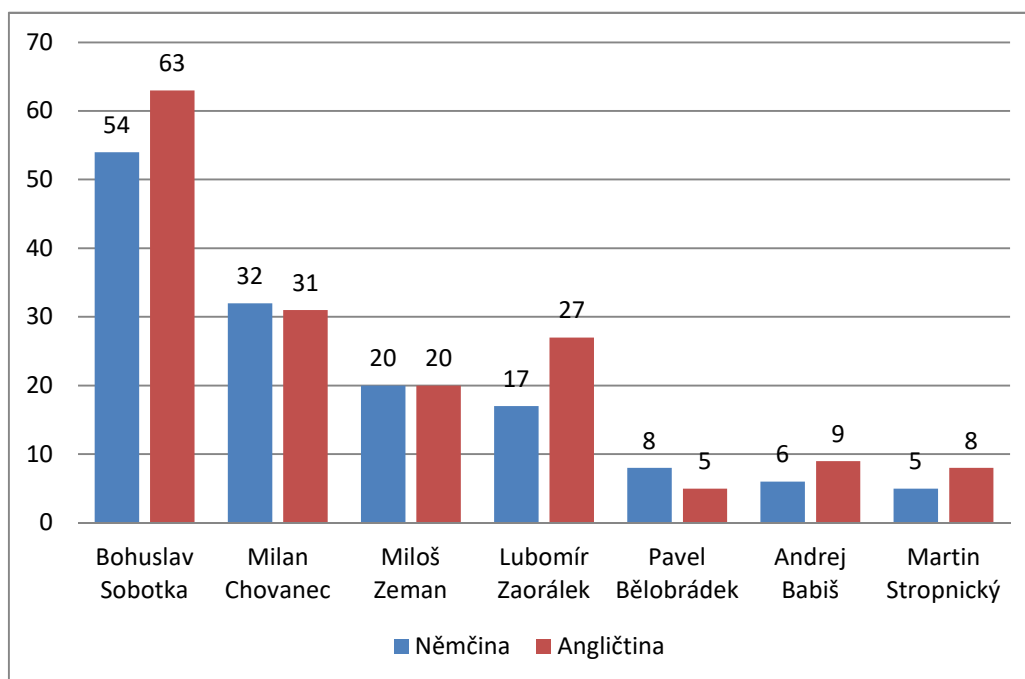
Pokud jde o individuální aktéry článků o migraci, v obou jazykových verzích této tematice zcela dominují političtí aktéři, zejména ministři (42 % příspěvků v ENG verzi, 50 % v GER verzi) a premiéři (36 % vs. 39 %). Zásadní rozdíl se však objevuje v přítomnosti uprchlíků jako aktérů zpravodajství – zatímco v anglickojazyčné verzi jsou konkrétní uprchlíci zmiňováni pouze v deseti příspěvcích, německá redakce hovoří o migrantech mnohem častěji, téměř ve čtvrtině (22 %) příspěvků, což nepochybně souvisí s větší orientací redakce na poměry v uprchlických táborech, na integraci uprchlíků i na otázku kriminality spojenou s migrací, jak bylo ilustrováno výše. V příspěvcích německojazyčného vysílání jsou také častěji zmiňováni běžní občané a představitelé policie. Obě redakce shodně referují o aktivistech z pro-imigračního tábora výrazně častěji než o představitelích sdružení vystupujících proti imigraci (příp. islámu).

Graf 6: Zmínky o individuálních aktérech v rámci zpravodajství o migraci

Statistiky shrnující výskyt individuálních aktérů ve zpravodajských příspěvcích doplňuje přehled aktérů citací, tedy osobností, jejichž názory byly v článcích explicitně reprodukovány, a tudíž dostaly větší symbolický prostor pro ovlivňování agendy než jiní aktéři, kteří byli pouze pasivně zmíněni. Z grafu 6 vyplývá, že nejčastěji citovaným aktérem ve zpravodajství jak anglické, tak německé sekce byl předseda vlády ČR Bohuslav Sobotka, jehož výroky zazněly (ve formě přímých citací či parafrází) v 16% příspěvků v německé sekci a v 21 % příspěvků v anglické sekci. Druhým nejcitovanějším aktérem byl ministr vnitra Milan Chovanec (10 % resp. 9 %). Třetí nejvyšší počet výroků měl ve zpravodajství německé redakce prezident Miloš Zeman (6 % článků), zatímco v případě anglické sekce ČRo Radia Praha byl více zastoupen ministr zahraničí Lubomír Zaorálek (9 %). Z dalších vládních představitelů se ve zpravodajství objevovaly v zaznamenaníhodném počtu jenom názory místopředsedů vlády Pavla Bělobrádky a Andreje Babiše a ministra obrany Martina Stropnického; další aktéři (včetně zahraničních) byli citováni za celé sledované období většinou pouze výjimečně.

Graf 7: Nejčastější aktéři citací v rámci zpravodajství o migraci

4.4.1.6 Valence a kritické zmínky

Hodnotící zabarvení příspěvků o migraci bylo analyzováno jednak na úrovni valence (tonality) příspěvku jako celku, a to na škále pozitivní – neutrální – negativní (viz kódovací

kniha, příloha č. 2), jednak prostřednictvím kódování přítomnosti či absence kritických zmínek vůči vybraným aktérům a institucím.

Z tabulky 3 je patrné, že příspěvkům o migraci dominoval nehodnotící, neutrální tón, jakkoli o něco častější byl v případě anglickojazyčných textů (72,5 %) než článků z produkce německé redakce (64,8 %); rozdíly v tonalitě mezi oběma redakcemi nicméně nebyly statisticky významné ($p=0.095$). Ve zbylých příspěvcích výrazně převažovalo negativní zabarvení (21,7 % resp. 29 %) nad pozitivním (5,8 % resp. 6,2 %); jinými slovy, obě redakce měly tendenci upřednostňovat zprávy věnované spíše problematickým aspektům migrace (včetně kriminality) či rámuující migraci obecně jako problém, než referovat o pozitivních událostech či úspěšných příkladech (např. souvisejících s integrací).

Tabulka 3: Valence příspěvků o migraci

		valence		
		neutrální	negativní	pozitivní
angličtina	celkem	214	64	17
	% v rámci proměnné Jazyk	72,5 %	21,7 %	5,8 %
	% v rámci proměnné Valence	49,4 %	39,5 %	44,7 %
němčina	celkem	219	98	21
	% v rámci proměnné Jazyk	64,8 %	29 %	6,2 %
	% v rámci proměnné Valence	50,6 %	60,5 %	55,3 %
celkem		433	162	38
	% v rámci proměnné Teritorialita	68,4 %	25,6 %	6 %

Pokud se podíváme podrobněji na tonalitu příspěvků s ohledem na přítomnost dílčích obsahových témat (viz tabulky 4 a 5), je zřejmé, že negativita byla spojována především s články o demonstracích či o útocích na migranty (v anglické verzi), případně s kriminalitou migrantů a životem v uprchlických táborech (v německé verzi). Pozitivní tón – jakkoli v člancích celkově výrazně marginální – byl statisticky významně více přítomen u příspěvků týkajících se humanitární pomoci uprchlíkům, v případě anglické redakce potom také u článků zabývajících se integrací migrantů (naopak německá redakce problematiku integrace pojednávala relativně kritičtěji).

Tabulka 4: Valence příspěvků o migraci podle jednotlivých dílčích témat (anglická redakce)

Téma vs valence (ENG)	neutrální	negativní	pozitivní	p
politika EU	84,1 %	15,9 %	0,0 %	0.000
humanitární pomoc	76,3 %	7,9 %	15,8 %	0.000
život v táborech	65,5 %	31,0 %	3,4 %	n.s.
integrace migrantů	42,3 %	30,8 %	26,9 %	0.000
ekonomika	80,0 %	13,3 %	6,7 %	n.s.
demonstrace	26,7 %	73,3 %	0,0 %	0.000
kriminalita migrantů	61,1 %	38,9 %	0,0 %	n.s.
útoky na migranty	37,5 %	62,5 %	0,0 %	0.000
situace v mateřských státech	81,3 %	18,8 %	0,0 %	n.s.
politika mimo EU	89,5 %	0,0 %	10,5 %	0.05

n.s. = rozdíl není statisticky významný ($p > 0.05$)

Tabulka 5: Valence příspěvků o migraci podle jednotlivých dílčích témat (německá redakce)

Téma vs valence (GER)	neutrální	negativní	pozitivní	p
politika EU	66,1 %	30,7 %	3,1 %	n.s.
humanitární pomoc	55,6 %	14,8 %	29,6 %	0.000
život v táborech	48,9 %	44,4 %	6,7 %	0.042
integrace migrantů	57,6 %	27,3 %	15,2 %	n.s.
ekonomika	67,6 %	18,9 %	13,5 %	n.s.
demonstrace	55,6 %	44,4 %	0,0 %	n.s.
kriminalita migrantů	32,3 %	67,7 %	0,0 %	0.000
útoky na migranty	33,3 %	61,9 %	4,8 %	0.003
situace v mateřských státech	48,1 %	25,9 %	25,9 %	0.000
politika mimo EU	66,7 %	28,6 %	4,8 %	n.s.

n.s. = rozdíl není statisticky významný ($p > 0.05$)

Mezi oběma redakcemi byly rovněž patrné určité rozdíly v míře kritičnosti vybraných aktérů a institucí (byť většina z těchto rozdílů nepřekračovala hladinu statistické významnosti). Relativně nejvíce kritiky bylo v příspěvcích směřováno k České republice, resp. jejímu postojí (a postojí jejích představitelů) k migrační problematice, jakkoli kritické zmínky se vyskytly pouze u 15 % (GER) resp. 13 % (ENG) článků. Druhý nejvyšší počet kritických zmínek si u obou redakcí vysloužila Evropská unie a její instituce. Kritika dalších států včetně SRN byla v příspěvcích přítomna v zanedbatelném množství, nicméně německá jazyková redakce věnovala relativně větší prostor kritice Maďarska v souvislosti s postupem vůči běžencům než anglická redakce. Obě redakce shodně dopřály více prostoru kritice proti-imigračních iniciativ a jejich představitelů než kritice sdružení a organizací vyslovujících se na podporu uprchlíků. I v tomto případě je ale nutné zdůraznit, že tyto zmínky byly za celé sledované období kódovány pouze v jednotkách případů.

Tabulka 6: Přítomnost kritických zmínek v příspěvcích o migraci

	Angličtina	Němčina	p
Kritika EU	9,5 %	13,9 %	n.s.
Kritika SRN	1,0 %	3,0 %	n.s.
Kritika Rakouska	,3 %	1,2 %	n.s.
Kritika Maďarska	,3 %	2,7 %	0.018
Kritika Angely Merkelové	,7 %	1,8 %	n.s.
Kritika ČR	12,9 %	15,4 %	n.s.
Kritika pro-imigračních iniciativ	1,4 %	,9 %	n.s.
Kritika proti-imigračních iniciativ	6,1 %	3,3 %	n.s.

n.s. = rozdíl není statisticky významný ($p > 0.05$)

4.4.2 Kvalitativní analýza – Rámcování migrační krize (vysílání v angličtině)

4.4.2.1 Úvod

Kvalitativní analýza obsahu vysílání Českého rozhlasu do zahraničí v angličtině odhalila, že téma migrace nebo migrační krize je ve sledovaném období rámcováno prostřednictvím několika ústředních kategorií. Zaměřili jsme se na klíčové aktéry, prezentaci jejich postoje

k uprchlíkům a migrační krizi a na témata, která médium akcentuje v souvislosti s referováním o migraci. Zvláště důležité pro nás bylo sledovat, jak médium téma vztahuje k vnitropolitickému i mezinárodnímu dění a jaké aliance či naopak opozice vyvstávají z obsahů jako zásadní.

Jako klíčového aktéra jsme ve sledovaných obsazích identifikovali vládu České republiky personalizovanou především skrze osoby premiéra Bohuslava Sobotky a ministra vnitra Milana Chovance. Vláda je dále přítomna v četném referování o spolupráci Visegrádské čtyřky (V4) a jejím postoji k migraci, respektive především k navrhovaným opatřením Evropské unie (EU). Médium pokrývá vývoj postoje české vlády, resp. V4 k návrhu redistribuce uprchlíků mezi jednotlivé evropské země na základě tzv. kvót a zachycuje trvale opoziční postoj České republiky i V4 ke kvótám, ale také konečné stanovisko vlády ČR, že kvóty akceptuje, aby neohrozila jednotu EU. Vysílání se tedy na migrační krizi výrazně zaměřuje na to, jak vláda České republiky skrze toto téma vstupuje do konfliktu s Evropskou unií. V širším kontextu akcentuje vysílání konflikt mezi zeměmi střední Evropy a západoevropskými zeměmi, mezi nimiž se soustředí především na vztahy České republiky a Německa. Rámec česko-německých vztahů je pak prezentován především skrze potenciální ohrožení spolupráce a dlouhodobých vztahů mezi zeměmi právě na základě postoje české vlády k migrační krizi, resp. ke kvótám.

Jedním ze zásadních pohledů na migrační krizi je připravenost České republiky přijímat uprchlíky, hojně kritizovaný přístup české vlády k nim a nevyhovující stav detenčních zařízení, na který poukazují jak domácí, tak zahraniční veřejní aktéři. Vláda ČR naopak dostává prostor rámcovat téma migrace skrze důraz na podstatu České republiky jako tranzitní země, pro niž není smysluplné zavazovat se k přijetí konkrétního počtu uprchlíků, kteří stejně o život v ČR nestojí, a pro kterou je klíčové zajistit stabilizaci situace a regulaci přílivu uprchlíků mimo hranice země, ale také mimo hranice EU. Odmítání kvót nejen českou vládou je dominantně prezentováno jako snaha zachovat suverenitu rozhodování jednotlivých národních států v rámci EU.

Migrační krize je ve vysílání prezentována nejen jako klíčové zahraničně-politické téma ovlivňující vztahy ČR v rámci Evropské unie, ale je rámcována také jako téma rozdělovací, respektive stmelující českou společnost a české politické aktéry. Zatímco na diskusi o kvótách rozhlas zdůrazňuje, že téma stmeluje jinak (často nesmiřitelné) politické oponenty, u dalších aspektů migrace, především pokud jde o netolerantní či přímo xenofobní postoje části české veřejnosti a některých veřejných představitelů vůči uprchlíkům, vysílání zdůrazňuje, že téma migrace rozděluje českou politiku i společnost obecně. Konflikty ohledně

přístupu k migrantům jsou pak často personalizovány jako spory vždy dvou konkrétních osob-politiků – nejčastěji premiéra Sobotky a prezidenta Zemana, premiéra Sobotky a ministra financí Babiše, případně prezidenta na jedné straně a Karla Schwarzenberga, resp. Jiřího Dienstbiera na straně druhé.

Prezident Miloš Zeman je také postavou, která dostává relativně významný prostor k prezentaci svých postojů v případech, kdy je migrace rámcována jako bezpečnostní riziko. Není však zdaleka jediným nositelem takového rámcování migrační krize, významně se na něm podílí také bývalý prezident Václav Klaus, ale i představitelé vlády, mezi nimi především ministr vnitra Chovanec. Za redukci migrace na bezpečnostní téma je česká vláda v analyzovaných obsazích také kritizována, a to především zástupci občanské společnosti a neziskových organizací. Nezanedbatelný význam má v obsazích také rámcování tématu skrze pohled na českou společnost jako uzavřenou vůči uprchlíkům, netolerantní a xenofobní.

4.4.2.2 Migrační krize v Evropě jako otázka kvót: jednota EU vs. suverenita členských států

V celém sledovaném období je téma uprchlické vlny do Evropy (označované často jako „*uprchlická krize*“ – „*refugee crisis*“²¹¹ nebo „*migrační krize*“ – „*migrant crisis*“²¹²) dominantně rámcováno jako boj České republiky proti tzv. kvótám, tedy redistribuci žadatelů o azyl mezi jednotlivé evropské země na základě dohodnutého klíče. Vysílání opakovaně zdůrazňuje dlouhodobě negativní postoj ČR vůči kvótám²¹³ a dává prostor české vládě, která namísto kvót žádá řešení uprchlické krize nejen mimo území ČR, ale také mimo území EU, ideálně v zemích, z nichž uprchlíci pocházejí²¹⁴. Rámec migrační krize jako otázky kvót je tak velmi často asociován s důrazem české vlády na nutnost řešit situaci vně území ČR. Vysílání prezentuje Českou republiku jako zemi poskytující zemím postiženým přílivem uprchlíků humanitární, ale i vojenskou pomoc²¹⁵ a zdůrazňuje, že prioritou české vlády je řešit situaci

²¹¹ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/prague-firmly-opposed-to-eu-refugee-quota-plan>

Nebo

<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-police-intensify-checks-on-illegal-migrants>

²¹² <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-republic-to-take-in-1500-migrants-in-one-off-gesture-of-solidarity>

²¹³ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-police-intensify-checks-on-illegal-migrants>

<http://www.radio.cz/en/section/news/number-of-illegal-migrants-detained-doubles>

²¹⁴ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/government-agrees-on-additional-aid-for-refugees>

²¹⁵ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-republic-sending-relief-aid-to-help-greece-deal-with-migrant-influx>

Nebo

<http://www.radio.cz/en/section/news/czech-republic-ready-to-provide-healthcare-team-vehicles-to-help-in-slovenia>

Nebo

vně Schengenských hranic, a to především společnou akcí evropských zemí na ochranu vnějších hranic EU:

„Český premiér řekl, že zatímco každá země se s problémem vyrovnává, jak nejlépe umí, bylo by mnohem efektivnější poskytnout podporu státům v nárazníkové zóně EU a pomoci jim posílit vnější hranice EU. Česká republika tuto myšlenku prosazuje už nějakou dobu a v uplynulých týdnech a měsících nabídla Itálii, Řecku a Makedonii technickou a materiální podporu, aby jim pomohla lépe chránit vlastní hranice.“²¹⁶

Kromě opatření omezujících aktivity ilegálních převaděčů, technické a materiální pomoci informuje vysílání také o návrhu českého ministerstva zahraničních věcí organizovat informační kampaně v zemích, z nichž do Evropy odchází nejvíce migrantů.²¹⁷

Vysílání také opakovaně prezentuje důvody odmítavého postoje vlády a dalších politických představitelů České republiky vůči kvótám. Klíčový argument aktualizuje téma národní suverenity jednotlivých zemí EU – premiér i ministr vnitra ve vysílání opakovaně zdůrazňují, že počty přijatých uprchlíků musejí zůstat rozhodnutím suverénních národních vlád²¹⁸, a k tomuto postoji vlády se připojují i další političtí aktéři²¹⁹. Podle některých rozhlasem parafrázovaných vyjádření může takové uvalení kvót na členské země jen posílit protievropské nálady:

<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-foreign-minister-offers-macedonia-help-in-tackling-migrant-crisis>

Nebo

<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-pm-promises-increased-aid-to-jordan-during-visit>

²¹⁶ „The Czech prime minister said that while each country was coping with the problem as best as it could, it would be far more effective to provide aid to the EU buffer states and help them reinforce the EU’s outer borders. The Czech Republic has been pushing the idea for some time and has in the past weeks and months offered Italy, Greece and Macedonia technical and material assistance to help secure their borders better.“ (http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-prime-minister-calling-for-joint-protection-of-eus-outer-borders.)

²¹⁷ <http://www.radio.cz/en/section/news/zaoralek-information-campaigns-in-countries-of-origin-could-help-reduce-migrant-numbers>

²¹⁸

<http://www.radio.cz/en/section/news/czech-pm-offers-60-experts-and-ten-million-crowns-to-eus-frontex>

<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/prague-firmly-opposed-to-eu-refugee-quota-plan>

<http://www.radio.cz/en/section/news/prague-wants-to-make-own-decision-on-how-many-refugees-to-accept-says-minister-after-eu-talks>

²¹⁹ <http://www.radio.cz/en/section/news/communist-party-leader-says-enforced-quotas-would-justify-complaint-at-european-court-of-justice>

„Tyto nálady nacházejí odezvu u pravicových opozičních stran, které návrh popsaly jako další pokud Evropské komise oslabit suverenitu jednotlivých členských států EU. Varují navíc, že pokusy prosadit tak dalekosáhlé změny jen přivíví protiunijní nálady v uskupení.“²²⁰

Dalším z citovaných argumentů českých vládních představitelů proti kvótám je to, že jdou proti zájmům samotných žadatelů o azyl, a to především kvůli tomu, že Česká republika není vyhledávanou cílovou zemí uprchlíků:²²¹

„Ministr vnitra také argumentoval tím, že vzhledem k tomu, že o azyl v České republice zatím požádalo jen 60 syrských uprchlíků, kvóty by vlastně představovaly násilné zabránění mnoha migrantům v tom, aby dosáhli destinace, kterou si zvolili – Německa:

‘Opravdu nevím, jak mám zadržet migranty na našem území, když tu jednoduše nechtějí být; když jejich jediným přáním je dostat se do Německa’“²²²

S tím souvisí i argumenty vlády ČR, že podobné pokusy týkající se distribuce žadatelů o azyl v minulosti selhaly a alokovaní uprchlíci odmítli jít do určených zemí, a také že nutit žadatele o azyl žít v určité zemi je možná v rozporu s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv.²²³

Silnou podkategorií, která rozvíjí rámec povinných kvót ve vztahu k migrační krizi, je také rámcování migrace jako tématu, jehož řešení rozděluje země EU a ohrožuje jednotu uskupení. Vysílání zmiňuje, že Česká republika je pro svůj postoj ke kvótám kritizována Bruslem i jednotlivými členskými zeměmi, především Německem, a že tato kritika směřuje k celému regionálnímu uskupení Visegrádské skupiny, které zastává vůči kvótám jednotný negativní postoj²²⁴. Opakovaně je pak v analyzovaných obsazích zdůrazňován rozpor mezi Visegrádskou skupinou na jedné straně a ostatními evropskými zeměmi na straně druhé,

²²⁰ „These sentiments are echoed by the right-wing opposition parties which have described the proposal as another EC attempt to undermine the sovereignty of individual EU member states. They moreover warn that attempts to enforce such far reaching changes will only fuel anti-EU sentiments around the block.“ (<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/proposed-new-asylum-rules-elicited-swift-negative-response-from-prague>)

²²¹ Blíže se rámci Česka jako tranzitní země věnujeme v podkapitole níže.

²²² „The interior minister also argued that given that only 60 Syrian refugees had applied for asylum in the Czech Republic so far, quotas would actually mean forcibly preventing many migrants from reaching their chosen destination of Germany:

‘I really do not know how I am supposed to hold migrants in our territory when they simply do not want to be here; whose only wish is to reach Germany.’” (<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-political-spectrum-united-in-opposition-to-eu-migrant-quotas>)

²²³ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-republic-determined-to-fight-mandatory-quotas-all-the-way>

²²⁴ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/pehe-czech-government-has-taken-somewhat-alibistic-stance-on-refugees>

respektive mezi střední Evropou a západoevropskými zeměmi, které varují V4, aby se z ní nestal „blok nesouhlasu“ uvnitř EU²²⁵:

„Od řady evropských představitelů přišlo varování, že schůzka Visegrádské čtyřky k imigraci by neměla rozdělovat Evropskou unii. Lucemburský ministr zahraničí Jean Asselborn v pondělí varoval, že neexistuje ani visegrádské, ani německé řešení krize, jen evropské. A varoval také regionální uskupení, aby se nestalo nesouhlasným blokem uvnitř EU. Slovenský prezident Andrej Kiska varoval také před tím, aby uskupení nevyvolalo konflikt s jinými evropskými zeměmi. Především Německo se zdá být znepokojeno tím, že uskupení středoevropských zemí prosazuje jinou strategii, než je přání Berlína využít zejména Turecka k pozastavení přílivu imigrantů.“²²⁶

Médium cituje také české experty, podle kterých postoj V4, respektive České republiky ke kvótám „nepomáhá“ a západními členy je tato „nesolidarita“ vnímána jako neschopnost dostát závazkům členských zemí.²²⁷ Výlučnost postoje zemí V4 zmiňuje i jeden z redaktorů přímo ve své otázce, když shrnuje, že Visegrádská skupina začala být vnímána jako trn v oku EU tím, že prosazuje tvrdší linii, pokud jde o opatření týkající se uprchlíků.²²⁸

Specifickou podkategorií mezinárodních vztahů v rámci EU ohrožených spory ohledně způsobů řešení migrační krize jsou česko-německé vztahy. Příspěvky tematizují, jak podle německých představitelů i médií agenda V4 směřuje proti německým návrhům na řešení migrační krize a jak se vůči tomuto postoji německé strany ohrazuje česká politická reprezentace²²⁹. O vyhocené situaci referuje vysílání v září 2015 s odkazem na názorovou výměnu mezi českým a německým ministrem vnitra. Chovanec v reakci na vyjádření svého protějšku, že země odmítající kvóty by měly dostat méně peněz ze strukturálních fondů, podle rozhlasu kritizoval nekonzistentní postoj Německa k řešení migrační krize a konstatoval, že „*dělat na své sousedy ramena nezastíní fakt, že Německo nese velkou vinu na současné*

²²⁵ <http://www.radio.cz/en/section/news/v4-representatives-meet-in-czech-republic-criticise-eu-refugee-quotas>

²²⁶ „Warnings have come from a number of European leaders that the Visegrad Four meeting on immigration should not divide the European Union. Luxembourg foreign minister Jean Asselborn cautioned Monday that there was neither a Visegrad nor German solution to the crisis, just a European one. And he warned the regional grouping from becoming a dissenting bloc within the EU. Slovakia’s president, Andrej Kiska, also warned the group not to cause conflict with other European countries. Germany in particular appears to be worried that the grouping of Central European countries is pushing a different strategy from Berlin’s hopes of mainly using Turkey to curb the immigrant inflow.“ (<http://www.radio.cz/en/section/news/foreign-leaders-warn-of-visegrad-four-immigration-intentions>)

²²⁷ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/analyst-visegrad-4-will-come-under-increasing-pressure-over-refugee-quotas>

²²⁸ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-senate-calls-for-end-to-open-door-migrant-policy-ahead-of-eu-turkey-summit>

²²⁹ <http://www.radio.cz/en/section/news/czech-officials-visegrad-four-summit-agenda-does-not-run-counter-german-proposals-for-migrant-crisis>

*situaci*²³⁰. Rozhlas věnuje česko-německým vztahům zvýšenou pozornost také v souvislosti s vyjádřením diplomatů pro Hospodářské noviny, že vztahy mezi zeměmi jsou nejhorší za posledních 20 let. Rozhlas dává prostor premiérově nesouhlasnému tvrzení, podle kterého jsou vztahy mezi Českou republikou a Německem naopak nejlepší v celé moderní éře:

„Navzdory odlišnostem týkajícím se uprchlických kvót jsou česko-německé vztahy nejlepší za celou moderní éru, říká český premiér Bohuslav Sobotka. Svůj komentář přednesl na recepci na pražské německé ambasádě při příležitosti výročí znovusjednocení Německa a reagoval jím na zprávu v Hospodářských novinách, která citovala diplomaty, podle nichž vztahy těchto dvou zemí jsou za poslední dvě dekády na nejnižším bodě. Deník napsal, že německá kancléřka Angela Merkelová odmítla zvednout telefon B. Sobotkovi v předvečer mítinku EU, na kterém byla Praha přehlasována ve věci uprchlických kvót. Český premiér na čtvrtečním večírku řekl, že je přesvědčen, že obě země zůstanou partnery.“²³¹

Rámec jednoty Evropské unie je ve vztahu ke kvótám aktualizován různými způsoby, ale velmi silně – ať už poukazem na destabilizaci unie kvůli odlišným postojům členských zemí nebo regionálních uskupení (viz výše) nebo například zveřejněním výzvy vůdčích osobností listopadu 1989, které požadují, aby vláda změnila svůj odmítavý postoj ke kvótám, protože jím ohrožuje Schengen a může způsobit rozpad celé Evropské unie.²³² Podobně k jednotě EU odkazuje také revidovaný postoj české vlády, podle kterého nakonec Česko nebude protestovat proti souhlasnému stanovisku EU ohledně kvót – vysílání parafrázuje vyjádření premiéra Bohuslava Sobotky, že „*rozhodnutí [EU – pozn. aut.] je výsledkem naivního přístupu k migrační krizi*“, ale že „*nedává smysl eskalovat napětí v Evropské unii*“, která „*se nesmí rozpadnout kvůli řešení migrační krize*“.²³³ V lednu 2016 se pak vysílání věnuje

²³⁰ The Czech minister said showing one's muscles to neighbours would not hide the fact Germany was most to blame for the current situation. (<http://www.radio.cz/en/section/news/german-inconsistency-biggest-problem-in-dealing-with-refugee-crisis-says-chovanec>)

²³¹ „Despite differences over refugee quotas, Czech-German relations are the best they have been in the modern era, says the Czech prime minister, Bohuslav Sobotka. His comments came at a reception at Prague's German Embassy celebrating the anniversary of German reunification and followed a report in Hospodářské noviny quoting diplomats as saying the two states' relations were at their lowest point in two decades. The daily said that German Chancellor Angela Merkel had refused to answer the phone to Mr. Sobotka ahead of an EU meeting at which Prague was outvoted on refugee quotas. The Czech PM said at Thursday evening's event that he was convinced the two countries would remain partners.“ (<http://www.radio.cz/en/section/news/sobotka-czech-german-relations-at-high-despite-differences-on-refugees>)

²³² <http://www.radio.cz/en/section/news/1989-leaders-call-for-government-to-drop-opposition-to-refugee-quotas>

²³³ The decision by EU interior ministers to allocate migrants to individual member states based on mandatory quotas is binding for the Czech Republic, Prime Minister Bohuslav Sobotka said after the government's meeting on Wednesday, adding that the decision was a result of a naïve approach to the solution of the migrant crisis. The Czech Prime Minister said he won't oppose the decision at the EU summit meeting on Wednesday evening, because there was no sense in escalating the tension in the European Union, adding that Europe must not disintegrate over the solution to the migrant crisis.

dokonce pochvale, kterou představitelé EU adresovali České republice za konstruktivní přístup k migrační krizi.²³⁴

Aktualizace evropské jednoty je však přítomná – v protichůdném duchu – i v příspěvku, který parafrázuje vyjádření bývalého prezidenta Václava Klause pro soukromou televizní stanici. V něm politik vyjádřil přesvědčení, že migrační krize je vykalkulovaným nástrojem bruselských elit, jejichž cílem je jednotná Evropa a minimální moc v rukou národních států. Médium zveřejňuje i Klausovo srovnání této údajné bruselské strategie s Hitlerovými a Stalinovými snahami o přetvoření kontinentu.²³⁵

4.4.2.3 Migrační krize rozděluje i stmeluje české politické představitele

Vysílání Českého rozhlasu – Radia Praha – v angličtině nahlíží migrační krizi také jako významné téma české domácí politiky. Zaměřuje se na aspekty, které české politické aktéry stmelují, ale také na ty, které je rozdělují. V tomto smyslu je ve vysílání možné vyzorovat vztah této kategorie k dalším identifikovaným rámcům: zatímco v souvislosti s tématem kvót rozhlas akcentuje (až na drobné výjimky²³⁶) především politickou shodu jinak téměř nesmiřitelných oponentů, pokud jde o etické aspekty přístupu k uprchlíkům, zaměřují se příspěvky spíše na neshody mezi politickými představiteli (často jsou tyto spory prezentovány jako otevřené konflikty mezi vždy dvěma vrcholnými politiky), které zrcadlí celospolečenské nálady v zemi.

Médium zdůrazňuje, že ČR je jednotná proti evropskému návrhu kvót²³⁷, a to do té míry, že v konfliktu nejsou ani obvyklí oponenti v tématu migrace, premiér Sobotka a prezident Zeman:

„Ale jedním z témat, na nichž se čeští politici do velké míry shodnou, je uprchlická krize ve Středomoří, především otázka uprchlických kvót navrhovaná Evropskou komisí. Prezident i vláda jednomyslně

(<http://www.radio.cz/en/section/news/pm-sobotka-czech-republic-not-to-oppose-eu-quotas-on-migrants>)

²³⁴ <http://www.radio.cz/en/section/news/eu-foreign-affairs-chief-praises-czech-republics-constructive-position-on-migrant-crisis>

²³⁵ <http://www.radio.cz/en/section/news/former-president-vaclav-klaus-says-immigration-crisis-is-calculated-means-to-united-europe>

Do podobné kategorie diplomatických „incidentů“ založených na konspiračním přístupu by bylo možné zařadit ojedinělé rámcování migrační krize skrze rámec imperiálního Ruska. Jeden z příspěvků referuje o tom, že podle ministra obrany ČR Stropnického Moskva pravděpodobně financuje transport uprchlíků do Evropské unie (prý ho o tom informoval maďarský protějšek), protože Ruská federace má zájem na destabilizaci EU. Příspěvek však cituje i ruskou stranu, která tvrzení odmítá jako nepodložené a nepravdivé, a zároveň přináší informaci, že ani maďarští představitelé nepotvrdili, že by měli k dispozici takovou informaci. (<http://www.radio.cz/en/section/news/russia-rejects-claim-it-is-assisting-migrant-wave-to-eu>)

²³⁶ Např. když vysílání zmiňuje spor mezi vládou a opozicí, která vládu kritizuje za nedostatečně důrazné odmítnutí kvót (<http://www.radio.cz/en/section/news/lower-house-debates-migrant-crisis>)

²³⁷ <http://www.radio.cz/en/section/curaffrs/czech-political-spectrum-united-in-opposition-to-eu-migrant-quotas>

odmítli tuto myšlenku a řekli, že rozhodnutí by mělo být výhradní odpovědností jednotlivých členských států EU.“²³⁸

Podobně jednotný postoj českých politických aktérů pak vysílání zdůrazňuje ještě v případě, kdy komisař OSN pro lidská práva obvinil české úřady ze systematického porušování práv uprchlíků. Rozhlas zdůrazňuje, že většina politických stran stojí při vládě ČR proti této kritice OSN, jen „osamocení kritici“ („lone critics“) – ministr spravedlnosti a ministr pro lidská práva – požadují liberálnější přístup k uprchlíkům.²³⁹

Dominantní je však v analyzovaných obsazích právě rámcování migrační krize jako příčiny nebo eskalátoru vnitropolitických rozporů. Velký prostor věnuje médium sporům mezi premiérem Sobotkou a prezidentem Zemanem založeným na odlišném přístupu k uprchlíkům a jejich přijímání českou společností. Často jsou parafrázovány premiérové otevřené výroky reagující na výroky prezidenta Zemana, přičemž Sobotka je prezentován jako zástupce liberálního přístupu, který kritizuje prezidentův populismus a to, že šíří paniku a podporuje xenofobní nálady ve společnosti. V červenci 2015 tak médium citovalo komentář premiéra Sobotky, že by se prezident neměl podbízet nejnižším lidským pudům a neměl by šířit nevraživost vůči uprchlíkům:

„Takto [Sobotka] reagoval poté, co prezidentův tiskový mluvčí v úterý řekl, že prezidenta mrzí, že není možné najít peníze na domovy pro děti, zatímco obnos, který půjde na pomoc imigrantům, bude mnohem vyšší. B. Sobotka řekl, že M. Zeman dobře ví, že mezi zadluženým Klokánkem a účastí České republiky na vyrovnávání se s nejhorší uprchlickou krizí od konce 2. světové války, není žádný vztah.“²⁴⁰

Rozhlasová stanice také informovala o premiérově vyjádření, že sociální demokraté nikdy nebudou parazitovat na tématu migrace nebo šířit poplašné zprávy. Rozhlas interpretuje toto vyjádření jako reakci na prezidentovy výroky, že sociální demokraté budou potřebovat někoho, kdo by připravil zemi na migrační vlnu, a zdůrazňuje problematický vztah mezi

²³⁸ „But one of the topics on which Czech politicians largely stand united, is the refugee crisis in the Mediterranean, namely the refugee quota proposed by the European Commission. The president and the government have unanimously rejected the idea, saying that the decision should be solely the responsibility of individual EU member states.“ (<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-political-leaders-seeks-to-read-off-same-foreign-policy-page>)

²³⁹ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/majority-of-czech-politicians-close-ranks-behind-government-in-wake-of-un-criticism>

²⁴⁰ „He made the comments after his spokesman said on Tuesday that the president regretted that money could not be found for children’s homes while the amount that will go to help immigrants will be far higher. Mr. Sobotka said Mr. Zeman well knew that there was no connection between the indebted Klokánek children’s homes and the Czech Republic’s part in dealing with the worst refugee crisis since the end of WWII.“ (<http://www.radio.cz/en/section/news/pm-calls-on-president-not-to-spread-animosity-towards-refugees>)

oběma politiky („Zeman - mentor, který se stal rivalem premiéra“²⁴¹). Názorovou nekompatibilitu obou politiků připomíná také příspěvek, který označuje vztahy mezi premiérem a prezidentem za velmi vyhrcoené po „slovní přestřelce“ v listopadu 2015, poté, co prezident sdílel během oslav výročí 17. listopadu pódium s Blokem proti islámu a mimo jiné řekl, že ti, kteří odmítají migranty, nejsou ani xenofobové, ani rasisti. Médium komentuje, že po týdnech sebeovládání premiér „obviňuje prezidenta z populismu a legitimizace xenofobie“ a požaduje, aby hlava státu bránila humanistické a morální hodnoty, zatímco prezident nazývá premiéra „drzým chlapcem“, který ohrožuje zemi svojí nerozhodností a humanistickým postojem k migrantům.²⁴² Zajímavé je, že v tomto příspěvku se objevuje ze strany redakce explicitní interpretace záměru obou mluvčích, což je ve sledovaných obsazích spíše ojedinělý jev. Rozhlas spojuje prezidentovo vyjádření s jeho pravděpodobnou opakovanou kandidaturou v roce 2018 a premiérovu reakci s potřebou reagovat na vzrůstající protimigrační nálady ve společnosti, ale také na tlak z Bruselu, aby Česká republika převzala svůj díl zodpovědnosti při řešení krize.²⁴³

Vystoupení prezidenta Zemana na společném pódiu s Blokem proti islámu je ve vysílání spojováno také s dalším konfliktem hlavy státu a jiného předního politického představitele, tentokrát ministra pro lidská práva Jiřího Dienstbiera. Ten podle jednoho z příspěvků za toto vystoupení prezidenta ostře zkritizoval a řekl, že prezident překročil všechny meze, na což prezidentův mluvčí reagoval konstatováním, že ministr Dienstbier „opět ukázal, že pohrdá obyčejnými občany, jejich názory a zájmy“.²⁴⁴ Dalším z významných politiků, jehož kritický postoj vůči přístupu prezidenta k migraci médium akcentuje, je bývalý ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg. Médium zdůrazňuje, že Schwarzenberg vždy prosazoval lidská práva, a do titulku příspěvku vybírá jeho konstatování, že je znechucen postojem prezidenta Zemana k migraci.²⁴⁵ Podle Radia Praha je však migrace také příčinou rozkolu uvnitř vládní koalice – vysílání se věnuje sporu mezi ministrem financí Andrejem Babišem a koaličními partnery reprezentovanými premiérem Sobotkou a předsedou KDU-ČSL Bělobrádkem. Poté, co Babiš podle vysílání volal po zapojení NATO do řešení evropské migrační krize, premiér reagoval tím, že NATO nemá s řešením této krize co dělat, a

²⁴¹ „... Zeman – a mentor turned rival of the prime minister’s...“ (<http://www.radio.cz/en/section/news/social-democrats-will-never-scaremonger-on-migration-issue-says-pm>)

²⁴² <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-top-officials-in-war-of-words-over-migrant-crisis>

²⁴³ Tamtéž

Podobně také : <http://www.radio.cz/en/section/news/pm-slams-president-for-legitimizing-xenophobia>

²⁴⁴ <http://www.radio.cz/en/section/news/human-rights-minister-slams-president-for-his-support-of-bloc-against-islam>

²⁴⁵ <http://www.radio.cz/en/section/news/outgoing-top-09-leader-expresses-disgust-over-presidents-stance-towards-migrants>

Bělobrádek reagoval slovy, že Babišův návrh na řešení uprchlické krize ukazuje, že ministr financí příliš často nechte vládní podklady.²⁴⁶

Analyzovanými obsahy obecně silně rezonuje rámec, podle kterého migrace rozděluje českou společnost, a to nejen na úrovni politických představitelů. Vysílání předkládá obraz české společnosti, ve které vláda trvá na svém postoji, že migrační krizi je třeba řešit především vně ČR, respektive vně EU, odmítá kvóty a dlouhou dobu trvá na správnosti svého postupu vůči uprchlíkům v detenčních centrech. Za to je z jedné strany kritizována občanskou společností reprezentovanou především neziskovými organizacemi, které po vládě požadují liberálnější přístup k uprchlíkům, a na druhé straně je odsuzována částí české společnosti za příliš vstřícný postoj. Občané veřejně aktivní v souvislosti s tématem migrace jsou pak v obsazích dělení na protestující proti migraci a na protestující proti antiimigračním iniciativám, přičemž druhá skupina je spojována především se zástupci neziskového sektoru a vědecké obce.²⁴⁷ Sama vláda pak opakovaně odsuzuje netoleranci a xenofobní projevy v populaci a na demonstracích²⁴⁸. Médium dokonce akcentuje premiérův postoj jako „statečný“ prostřednictvím citace jednoho z členů dobrovolnického týmu na pomoc uprchlíkům, které premiér Sobotka pozval do Kramářovy vily. Podle dobrovolníka bylo od premiéra odvážné takto přijmout lidi, kteří pracovali s uprchlíky, vezmeme-li v úvahu protiuprchlické nálady v České republice a to, že se setkání odehrálo v den, kdy prezident země vystoupil na jiném místě v Praze po boku protestujících proti islámu.²⁴⁹

4.4.2.4 Migrační krize odhaluje xenofobii české společnosti

Z analyzovaných obsahů vyvstává jako jeden z významných rámců, skrze který médium tematizuje uprchlickou krizi v Evropě, připravenost České republiky na přijímání uprchlíků, a to nejen po stránce technické a administrativní (zařízení pro ubytování migrantů a podmínky v nich), ale také pokud jde o vstřícnost české společnosti vůči migrantům. Médium věnuje opakovaně prostor průzkumům veřejného mínění, ze kterých Češi vycházejí jako jeden z nejméně vstřícných národů vůči uprchlíkům – výrazná většina české společnosti je podle vysílání proti migraci a migrantům²⁵⁰, velká většina nepocítuje solidaritu s uprchlíky

²⁴⁶ <http://www.radio.cz/en/section/news/coalition-leaders-split-over-role-for-nato-in-refugee-crisis>

²⁴⁷ <http://www.radio.cz/en/section/news/over-5000-people-sign-call-against-hatred-and-intolerance>

²⁴⁸ <http://www.radio.cz/en/section/news/pm-condemns-recent-display-of-racism-and-xenophobia-at-anti-migrant-rally>

²⁴⁹ <http://www.radio.cz/en/section/news/pm-hosting-of-volunteers-working-with-refugees-courageous-says-member-of-team>

²⁵⁰ <http://www.radio.cz/en/section/panorama/czech-ngos-call-for-better-approach-to-migrants>

z muslimských zemí nebo s nimi nesoucí²⁵¹, téměř dvě třetiny společnosti odmítají, aby ČR přijímala uprchlíky ze zemí postižených válečnými konflikty²⁵². Jeden z příspěvků přímo tematizuje výsledek mezinárodního průzkumu veřejného mínění, podle kterého „*Češi vyčnívají mezi členy Evropské unie jako země s nejnegativnějším pohledem na migraci ze zemí mimo EU*“²⁵³. Radio Praha implicitně upozorňuje i na absurdnost takového postoje české společnosti tím, že v přímém kontextu k výše zmíněným informacím uvádí, že Česká republika dosud nebyla příliš zasažena migrační krizí, jelikož je primárně tranzitní zemí, skrze niž uprchlíci směřují do Německa nebo dalších částí Evropské unie.²⁵⁴ Vnímání české společnosti jako xenofobní nebo minimálně ostražité, pokud jde o uprchlíky, podporují i příspěvky, v nichž zaznívá obava členů společnosti, zda jde o „skutečné uprchlíky“ („real refugees“²⁵⁵), srovnávání „skutečných“ uprchlíků a ekonomických migrantů²⁵⁶ nebo zpochybňování, zda rodiny křesťanských uprchlíků, které ČR přijala v rámci speciálního programu, jsou „opravdoví křesťani“ („true Christians“²⁵⁷). Vysílání dává prostor také hlasu odborníků, podle nichž došlo v ČR v souvislosti s migrační krizí k prudkému vzestupu pravicového extremismu, radikalizaci a ke zmnožení xenofobních postojů, mimo jiné proto, že pro extrémně pravicová a populistická uskupení je téma cestou k novým příznivcům²⁵⁸, a proto, že česká společnost tradičně tíhne k etnické homogenitě a odmítá heterogenitu, která s migrací přichází.²⁵⁹ K obrazu xenofobního Česka přispívá také referování rozhlasu o kauze soukromé televize TV Prima, jejíž vedení nařídilo redakci referovat o migraci negativně²⁶⁰, nebo zpráva o tom, že v ČR ve srovnání s ostatními zeměmi EU nikdy nebylo snadné získat azyl, za což je Česko dlouhodobě kritizováno.²⁶¹

²⁵¹ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/advent-appeal-calls-on-czechs-not-to-give-in-to-hate-and-intolerance>

²⁵² <http://www.radio.cz/en/section/news/poll-suggests-majority-of-czechs-against-accepting-migrants>

Podobně

<http://www.radio.cz/en/section/news/czechs-not-open-to-foreign-migrants>

²⁵³ „Czechs stand out as the members of the European Union with the most negative view of immigration from outside the EU...“ (<http://www.radio.cz/en/section/news/czechs-lead-in-negative-sentiment-about-immigration-from-outside-eu>)

²⁵⁴ <http://www.radio.cz/en/section/news/poll-suggests-majority-of-czechs-against-accepting-migrants>

²⁵⁵ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/christian-refugees-from-iraq-find-new-home-in-czech-republic>

²⁵⁶ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/government-agrees-on-additional-aid-for-refugees>

²⁵⁷ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/moravian-village-unsettled-by-arrival-of-iraqi-refugees>

²⁵⁸ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/expert-spike-in-extremist-events-likely-to-be-repeated-this-year>

²⁵⁹ <http://www.radio.cz/en/section/panorama/extremism-expert-we-no-longer-have-a-clear-line-between-what-is-extremist-and-what-is-normal>

²⁶⁰ <http://www.radio.cz/en/section/news/recording-shows-prima-ordered-staff-to-report-negatively-on-migrant-crisis>

²⁶¹ <http://www.radio.cz/en/section/panorama/integration-expert-says-migration-issue-should-not-be-reduced-to-security>

Dalším problematickým aspektem vztahu České republiky k migrační krizi, na který rozhlasové vysílání upozorňuje, je stav detenčních zařízení, přístup k uprchlíkům v nich a vůbec samotná existence takových zařízení na území ČR. Rozhlas upozorňuje na špatné podmínky v těchto zařízeních, proti kterým vystoupila ombudsmanka Anna Šabatová²⁶² a které kritizovaly některé neziskové organizace²⁶³. Příspěvky citují Šabatovou, podle níž je situace v detenčních centrech horší než ve věznicích a rodiny s dětmi by do nich vůbec neměly být umisťovány. Vysílání ale dává prostor také vládě, která nejprve podmínky i přístup k uprchlíkům v zařízeních obhájí, následně ale činí kroky ke zlepšení situace.²⁶⁴ Součástí diskurzu k tématu je však i názor, že detenční centra v ČR zcela postrádají smysl – vysílání prostřednictvím rozhovoru s právníčkou Organizace na pomoc uprchlíkům zprostředkovává pohled, podle kterého je zadržování uprchlíků směřujících primárně do jiných zemí jen „velká show“ bezpečnostních složek, „*velké divadlo, jehož cílem je demonstrovat, že česká policie nás všechny chrání před nějakým předstíraným nebezpečím*“.²⁶⁵

To, jak důležitým kontextem diskusí o přijímání uprchlíků je xenofobie české společnosti, je patrné především na tématu téměř čtyř desítek křesťanských rodin z Iráku, které měla v rámci speciálního programu přijmout Česká republika. Médium o plánu na přijetí těchto rodin intenzivně referovalo, ale poté, co se jedna z rodin vrátila do své vlasti a druhá se nečekaně přestěhovala do Německa, dostal prostor ve vysílání především zklamaný a skeptický pohled na celý projekt. Podle těchto hlasů uprchlíci ohrozili celý program i šance dalších rodin na umístění do ČR a citován byl zejména názor ministra vnitra Chovance, který „*pozastavil program na základě toho, že Česká republika nemůže sloužit jako cestovní agentura*“ a který považuje „*incident [za] vodu na mlýn skeptiků*“.²⁶⁶ Ve spíše defenzivní roli vystupuje ve vysílání i Jan Talafant, ředitel Generace 21, organizace, která projekt relokace uprchlíků zajišťovala. Jeho příspěvky k tématu ale představují alespoň snahu objasnit možné pohyby uprchlíků na základě jejich dojmu, že v ČR nejsou vítáni, nikoli jen tím, že využili

²⁶² <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/ombudswoman-conditions-in-detention-centre-for-refugees-are-unacceptable>

²⁶³ <http://www.radio.cz/en/section/news/czech-ngo-criticise-conditions-in-refugee-facilities>

²⁶⁴ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/living-conditions-in-detention-centre-of-migrants-under-close-scrutiny>

<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/conditions-improve-at-criticised-migrant-detention-centre>

²⁶⁵ „... a big theatre, to demonstrate that the Czech police are protecting all of us from some fake danger.“ (<http://www.radio.cz/en/section/one-on-one/detention-of-refugees-headed-elsewhere-big-show-says-lawyer-hana-frankova>)

²⁶⁶ „... suspended the programme on the grounds that the Czech Republic could not serve as a travel agency...“; „... the incident is grist to the mill of sceptics...“ (<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/relocation-programme-for-christian-refugees-from-iraq-in-jeopardy-after-large-group-moves-to-germany>)

programu, aby se snáze dostali do Německa.²⁶⁷ K rámci „české viny“ za nevydařený projekt relokace uprchlíků se váže i příspěvek o protestech obyvatel severomoravské vesnice, budoucího bydliště uprchlíků, které provázely přílet části křesťanských rodin do země.²⁶⁸

Rámec xenofobního Česka je aktualizován také v příspěvcích, které se věnují projektu OSN na výuku o migraci ve školách. Rozhlas upozorňuje na „vášnivou debatu“ („heated debate“), kterou návrh vyvolal v České republice, informuje, že Ministerstvo školství ČR se od projektu distancovalo a prezident Zeman „*ho označil za idiotský a naivní a přirovnal ho k bolševické propagandě*“.²⁶⁹

4.4.2.5 Migrace jako bezpečnostní téma a riziko

Běžnou součástí „migračního diskurzu“ v analyzovaném vysílání je rámcování tématu jako otázky národní či evropské bezpečnosti a jako bezpečnostní hrozby. Průběžně jsou ve vysílání přítomny zmínky o možném nasazení armády k řešení migrační krize a o přípravách a připravenosti české armády na vojenský zásah, jejichž nositeli jsou především zástupci vlády ČR.²⁷⁰ Výjimkou však nejsou ani spekulace samotných redaktorů, resp. jedné z redaktorek, která se věnuje tomu, že nasazení armády k ochraně země před „*nekontrolovaným přílivem migrantů*“ by muselo být schváleno vládou, ačkoli ministr vnitra Chovanec „*nijak nenaznačil, že by to v tuto chvíli bylo nutné*“²⁷¹. Podobně autorka živí v témže článku paniku na základě vzpoury uprchlíků v detenčním zařízení v Bělé, kterou interpretuje jako „*první známku vážných potíží a indikátor, že situace se může vymknout kontrole*“²⁷². Jedním z hlavních nositelů „tvrdého stanoviska“ ve sledovaných obsazích je prezident Miloš Zeman, jehož razantní postoj k řešení uprchlické krize médium hojně cituje. Příspěvky se věnují prezidentově varování, že příliv uprchlíků se bude stupňovat, jeho výzvě k ochraně hranic na vlastní pěst, prostřednictvím vlastní armády²⁷³, přesvědčení, že migraci organizuje Islámské

²⁶⁷ <http://www.radio.cz/en/section/panorama/head-of-iraqi-migrant-relocation-project-we-cannot-see-into-the-heads-and-hearts-of-refugees>

²⁶⁸ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/moravian-village-unsettled-by-arrival-of-iraqi-refugees>

²⁶⁹ „...has called it ‘idiotic and naive’ likening it to Bolshevik propaganda.“ (<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/schools-material-over-immigrants-sparks-row>)

²⁷⁰ <http://www.radio.cz/en/section/news/pm-says-army-ready-to-help-cope-with-migrant-crisis>

²⁷¹ „The use of soldiers to protect the country against an uncontrolled flow of migrants would have to be approved by the government at the request of the Interior Ministry. Interior Minister Milan Chovanec has made no indication this would be necessary for the time being...“ (<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/unrest-at-asylum-facility-sparks-fresh-concerns-over-migrant-crisis>)

²⁷² „... the first sign of serious trouble and an indication that matters could get out of hand.“ (tamtéž)

²⁷³ <http://www.radio.cz/en/section/news/president-zeman-warns-migrant-influx-will-escalate>

bratrstvo,²⁷⁴ a také jeho návrhům na řešení krize, které spatřuje v „*deportaci všech ekonomických migrantů a náboženských fanatiků*“²⁷⁵. Ve vysílání je speciální pozornost věnována prezidentově vánočnímu poselství, v němž varoval před „*invazí migrantů*“²⁷⁶, ale také silné negativní odezvě vůči tomuto projevu. Dalším z hlasů aktualizujících ve vysílání Radia Praha rámec migrace jako bezpečnostní hrozby je bývalý prezident Václav Klaus, který prosazuje silové řešení krize a nasazení armády a policie k obraně hranic České republiky.²⁷⁷ Pro uzavření schengenských hranic a nepřijímání žádných dalších uprchlíků, případně pro vojenský zásah NATO jako pomoc při řešení uprchlické krize v Evropě²⁷⁸ se ve vysílání vyjadřuje také ministr financí a vicepremiér Andrej Babiš.²⁷⁹

Rámec bezpečnostního rizika ve vztahu k migrační krizi je ale přítomný také v mnoha příspěvcích, které referují o policejních kontrolách ve vlacích a počtech zadržených imigrantů²⁸⁰, o zabezpečení hranic²⁸¹ a hraničních kontrolách²⁸² nebo o boji s gangy převaděčů²⁸³, v nichž je obvykle klíčovým informačním zdrojem ministr vnitra Chovanec.

Přístup k migraci primárně jako k bezpečnostnímu tématu či riziku je však ve vysílání také kritizován. Nositeli takové kritiky jsou obvykle odborníci na integraci, kteří upozorňují na nežádoucí redukci migrace na bezpečnostní téma²⁸⁴, nebo zástupci neziskových organizací, kteří vyjadřují nesouhlas s tím, že uprchlíci jsou vládou vnímáni především jako bezpečnostní riziko a téma je přenecháváno k řešení ministerstvu vnitra, místo aby se mu věnovala řada dalších institucí²⁸⁵.

²⁷⁴ <http://www.radio.cz/en/section/news/zeman-tells-czech-radio-mass-migration-to-europe-organized-by-muslim-brotherhood>

²⁷⁵ „President Miloš Zeman has said that the solution to the migrant crisis in Europe is the deportation of all economic migrants and religious fanatics.“ (<http://www.radio.cz/en/section/news/president-zeman-europe-must-deport-economic-migrants-and-religious-fanatics>)

²⁷⁶ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-president-uses-christmas-message-to-warn-of-migrant-invasion>

²⁷⁷ <http://www.radio.cz/en/section/news/former-president-launches-new-anti-migration-petition>

²⁷⁸ <http://www.radio.cz/en/section/news/coalition-leaders-split-over-role-for-nato-in-refugee-crisis>

²⁷⁹ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-government-backs-commissions-border-protection-plans>

²⁸⁰ <http://www.radio.cz/en/section/news/police-find-12-illegal-immigrants-during-checks-on-night-trains>

Podobně také např. <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-police-intensify-checks-on-illegal-migrants>

Nebo <http://www.radio.cz/en/section/news/number-of-illegal-migrants-detained-doubles>

Nebo

<http://www.radio.cz/en/section/news/foreign-police-detain-91-illegal-migrants-in-the-space-of-two-days>

²⁸¹ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czechs-beef-up-border-security-after-german-move>

²⁸² <http://www.radio.cz/en/section/news/czech-police-could-reintroduce-border-controls-or-call-on-army-if-refugee-numbers-spike-says-chief>

²⁸³ <http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-political-spectrum-united-in-opposition-to-eu-migrant-quotas>

²⁸⁴ <http://www.radio.cz/en/section/panorama/integration-expert-says-migration-issue-should-not-be-reduced-to-security>

²⁸⁵ <http://www.radio.cz/en/section/news/czech-ngos-call-for-better-approach-to-migrants>

4.4.3 Kvalitativní analýza – Rámcování migrační krize (vysílání v němčině)

4.4.3.1 Úvod

V rámci kvalitativní analýzy obsahu portálu www.radio.cz v německém jazyce jsme se zaměřili na jedno z nejdiskutovanějších témat posledního roku, a to migraci. Pomocí klíčových slov „Migration“, „Immigrant*“, „Flüchtling*“ jsme vybrali příspěvky, které jsme následně podrobili ještě účelovému výběru. Ve výsledku jsme pracovali celkem s 285 příspěvky, v nichž jsme zkoumali tematické rámce dané problematiky, tedy jakým událostem a aspektům se redaktoři v článcích o migrační krizi věnovali, jak je interpretovali a jaké a čí názory svým čtenářům zprostředkovali. Na následujících stránkách tyto rámce rozebereme a charakterizujeme, vysvětlíme, co bylo pro zkoumané médium při referování typické, a svá tvrzení doložíme příklady z článků.

Hlavním tématem média, které naše analýza identifikovala, byl postoj české vlády a Visegrádské čtyřky k uprchlickým kvótám, jež navrhla Evropská komise. Redaktoři hodnotili odmítavý postoj České republiky negativně, v textech užívali ironizující a kritizující formulace a vyzdvihovali přístup západní Evropy, především Německa. Dávali prostor představitelům české politické a kulturní scény, kteří kritizovali přístup české vlády k migrační krizi. Naopak z nezávislých zastánců vládní politiky slovo dostal pouze bývalý prezident Václav Klaus. V ostatních oblastech redaktoři takto kritičtí nebyli, nezaujatě referovali o projektu nadace Generace 21 či o detenčních zařízeních v České republice. Hojně citováni byli přední čeští politici, ale také představitelé průmyslu a kultury a různí odborníci.

4.4.3.2 Česká vláda odmítá kvóty, přestože Česká republika není primárním cílem běženců

Jedním z klíčových témat, na která se autoři média zaměřili, byly kvóty na přijímání uprchlíků navrhnuté Evropskou komisí. Autoři článků zejména referovali o odmítavém postoji českých politiků k povinnému přerozdělovacímu systému, v článcích byli často citováni předseda vlády Bohuslav Sobotka, ministr zahraničních věcí Lubomír Zaorálek, ministr vnitra Milan Chovanec a prezident Miloš Zeman. Zveřejněny byly rovněž výroky bývalého prezidenta Václava Klause. V jednom z článků se o něm píše:

„Ve středu označil systém kvót Evropské unie za ‚tragický omyl‘. Jediná rozumná reakce na proud uprchlíků je posílat migranty zpět do domovských zemí, řekl Klaus zpravodajské agentuře ČTK.“²⁸⁶

Kromě těchto politiků byl v posledním roce vyhrazen prostor i ministrovi financí Andreji Babišovi, který kvůli kvótám navrhl podat na Evropskou unii žalobu.²⁸⁷ Ke slovu se dostali rovněž čeští poslanci Evropského parlamentu napříč politickým spektrem.

Vzhledem k tomu, že povinné kvóty odmítá celá Visegrádská čtyřka, jíž je Česká republika členem, je v člancích rovněž zmiňován kontrast mezi postojem V4 a řekněme západní části Evropské unie, zejména Německa. Lothar Martin ve svém článku o červnovém summitu předsedů vlád V4 charakterizuje Visegrádskou skupinu následovně:

„Visegrádská čtyřka – volný spolek středoevropských států České republiky, Polska, Slovenska a Maďarska – existuje 15 let. Ve čtyřech zemích žije celkem 64 milionů občanů, díky spolku mají mít důraznější slovo zvláště v Evropské unii.“²⁸⁸

V textu je zdůrazněno, že představitelé jednotlivých vlád V4 si veřejně vyjadřují vzájemnou podporu. Vzhledem k tomu, že je v textu chybně uvedena doba trvání spolku (aliance byla založena jako Visegrádská trojka r. 1991 a trvá tedy 25 let), vyznívá článek tak, že Visegrádská čtyřka vznikla (pouhé tři roky před vstupem do EU) za účelem prosazovat zájmy středoevropských zemí uvnitř unie, nikoli za skutečným účelem navázat v devadesátých letech blížkou spoluprací na cestě k evropské integraci. V článku se píše, že slovenský premiér Robert Fico ve svém projevu mezi řádky naznačil, že zájmy V4 jsou společné a vyhraňují se proti názoru Evropské rady, což údajně spolek posílilo, jak médium ironicky hodnotí:

²⁸⁶ „Am Mittwoch bezeichnete er die Quotenregelung der EU als ‚tragischen Irrtum‘. Die einzig vernünftige Reaktion auf den Flüchtlingsstrom sei es, die Migranten wieder in ihre Heimatländer zurückzuschicken, sagte Klaus der Nachrichtenagentur ČTK.“

(<http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/premier-sobotka-tschechien-will-ueber-aufnahme-von-fluechtlings-selbst-entscheiden>)

²⁸⁷ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/vizepremier-babis-empfehl-tschechische-beteiligung-an-klage-gegen-eu-fluechtlingsquoten>

²⁸⁸ „Die Visegrád-Gruppe – ein lockerer Zusammenschluss der mitteleuropäischen Staaten Tschechien, Polen, Slowakei und Ungarn – besteht seit 15 Jahren. In den vier Ländern leben insgesamt 64 Millionen Menschen, das Bündnis soll ihnen besonders in der EU mehr Gewicht verleihen.“

(<http://www.radio.cz/de/rubrik/tagesecho/visegrad-gruppe-fuehlt-sich-in-haltung-zur-fluechtlingskrise-bestaetigt>)

„Své nové sebevědomí státy Visegrádské skupiny manifestovaly také společným prohlášením, které v Praze podepsali předšedové vlád.“²⁸⁹

Médium se od pozice a názorů Visegrádské čtyřky snaží distancovat a vcelku jízlivě v tomtéž článku komentuje požadavky vládních špiček:

„To ale není všechno. Následující půlrok bude Slovensko předsedat Evropské unii. Na řadu tak mají přijít témata, kterým se z pohledu Visegrádské čtyřky dosud nevěnoval dostatek pozornosti.“²⁹⁰

V souvislosti s kvótami je pak několikrát zmíněno, že česká vláda sice odmítá povinné kvóty, dobrovolný systém by však podpořila:

„Česká republika je připravena dobrovolně přijmout migranty. Premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD) o tom informuje své kolegy na nadcházejícím summitu EU k uprchlické otázce. Informaci ve středu po zasedání kabinetu zveřejnil státní tajemník pro evropské záležitosti Tomáš Prouza (ČSSD). Podle Prouzy je Česká republika schopna přijmout stovky uprchlíků. Konkrétní číslo však nebylo stanoveno a nebude předmětem diskuze ani v Bruselu.“²⁹¹

Zatímco ve výše uvedeném článku najdeme pouze konstatování o českém postoji ke kvótám, v následujícím textu je patrná kritika:

„Uprchlická krize se v Evropské unii vyostřuje. Poté, co se ministři vnitra zemí Evropské unie nedokázali shodnout na systému kvót, uzavírají některé státy své hranice. Jiné, jako Itálie, je naopak otevírají mnoha tisícům uprchlíků z Afriky. Panuje tedy chaos. Ani v představách české vládní koalice o migrační politice tomu není jinak.“²⁹²

²⁸⁹ „Ihr neues Selbstbewusstsein demonstrieren die Visegrád-Staaten auch in der gemeinsamen Erklärung der vier Regierungschefs, die sie in Prag unterzeichnet haben.“ (viz pozn. č. 3)

²⁹⁰ „Doch damit nicht genug. Im kommenden Halbjahr wird die Slowakei die EU-Ratspräsidentschaft innehaben. Dann sollen Themen, die aus Sicht der Visegrád-Staaten bisher noch nicht genug berücksichtigt wurden, auf die Tagesordnung kommen.“ (viz pozn. č. 3)

²⁹¹ „Tschechien ist bereit, Migranten freiwillig aufzunehmen. Premier Bohuslav Sobotka (Sozialdemokraten) wird darüber seine Kollegen bei dem bevorstehenden EU-Gipfel zur Flüchtlingsfrage informieren. Dies gab der Staatssekretär für Europa-Angelegenheiten Tomáš Prouza (Sozialdemokraten) am Mittwoch nach der Kabinettsitzung bekannt. Prouza zufolge sei Tschechien in der Lage, hunderte Flüchtlinge aufzunehmen. Eine konkrete Zahl wurde aber nicht bestätigt und soll auch nicht in Brüssel besprochen werden.“
(<http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/tschechien-will-fluechtlinge-freiwillig-aufnehmen>)

²⁹² „Die Flüchtlingskrise in der Europäischen Union verschärft sich. Nachdem sich die Innenminister der EU-Länder diese Woche nicht auf eine Quotenregelung einigen konnten, machen einige Staaten ihre Grenzen dicht. Andere wie Italien öffnen sie hingegen für viele Tausend Flüchtlinge aus Afrika. Es herrscht also Chaos. Doch nicht anders ist das bei den Vorstellungen der tschechischen Regierungskoalition zur Migrationspolitik.“
(<http://www.radio.cz/de/rubrik/tagesecho/keine-eu-fluechtlingsquoten-aber-was-dann-regierung-ist-sich-uneins>)

Později médium naznačuje, že česká vláda byla pod tlakem donucena změnit názor a „laskavě“ svolila k přijetí určitého počtu běženců, přesto si však stanovuje vlastní podmínky:

„Několik měsíců se čeští politici vzpírali. Opakovali, že syrští uprchlíci mohou představovat bezpečnostní riziko. Protože však lidskoprávní organizace tento postoj ostře kritizovaly, rozhodl se vládní kabinet přijmout ze Sýrie několik potřebných.“²⁹³

Zajímavé také je, že v žádném z článků není naznačeno, že by Česká republika měla ve svém postoji alespoň částečně pravdu. Jeden z článků, které kritizují přístup Česka k uprchlíkům, se věnuje sympoziu v Brně, jež se konalo v březnu roku 2016 a na němž se politici, teologové a odborníci zabývali tím, kolik různorodosti Češi snesou.²⁹⁴ V diskuzi na setkání zástupců Česka, Polska, Slovenska, Rakouska a Německa padlo několik palčivých otázek, např. nakolik se názory národů na uprchlickou krizi liší a který národ se vůči uprchlíkům chová přátelštěji. Ke kritickému vyznění textu přispívají věty jako „*Přesto ale existují i jiné názory*“, které odkazují na názory lidí, kteří se odmítli ztotožnit s postojem české vlády. Citován je mj. ministr kultury Daniel Herman, který se ve svém výroku postavil za „vítací kulturu“ a vyslovil přání prosazovat v České republice německý přístup k migrantům. Dále je v textu uveden názor Matěje Spurného, odborného asistenta z Ústavu hospodářských a sociálních dějin Filozofické fakulty UK, který se zaměřuje na historické příčiny kritického přístupu k migrantům a jenž upozorňuje, že postoj zemí V4 je dán etnickou homogenitou v těchto státech. V článku není dán prostor nikomu s opačným názorem. Skutečnost, že vyjednávání ohledně migrační krize je obtížné, pak ilustruje následující popis česko-německých vztahů:

„To, že situace mezi národy není úplně harmonická, dokazuje i skutečnost, že Praha a Berlín zřídily pracovní skupinu pro uprchlíky a integraci.“²⁹⁵

²⁹³ „Mehrere Monate lang haben sich die tschechischen Politiker gesträubt. Syrische Flüchtlinge könnten ein Sicherheitsrisiko darstellen, hieß es immer wieder. Auch weil es scharfe Kritik von Menschenrechtsorganisationen gab, hat das Regierungskabinett nun aber entschieden, doch einige Bedürftige aus Syrien aufzunehmen.“

(<http://www.radio.cz/de/rubrik/tagesecho/tschechien-nimmt-syrische-fluechtlinge-auf-aber-erst-nach-sicherheitscheck>)

²⁹⁴ <http://www.radio.cz/de/rubrik/schauplatz/wie-viel-vielfalt-vertraegt-tschechien>

²⁹⁵ „Dass es vielleicht doch nicht ganz harmonisch zwischen den beiden Nachbarstaaten zugeht, zeigt die Tatsache, dass Prag und Berlin sogar eine eigene Arbeitsgruppe zu Flüchtlingen und Integration eingerichtet haben.“

Ibid.

4.4.3.3 Omezení Češi versus hodní Němci?

V člancích, které se zabývají odmítavým postojem České republiky, potažmo Visegrádské čtyřky vůči kvótám, je rovněž často zmiňováno, že podíl migrantů je v České republice podstatně nižší než v jiných státech Evropy, zejména Německu, a že přiděl migrantů na základě povinných kvót činí „*pouze 1328 osob*“.²⁹⁶ V žádném článku není vysvětleno, že ačkoli se uprchlické kvóty navržené Evropskou komisí v první fázi týkaly zhruba 40 000 migrantů, postupně jejich počet narůstal a dokonce se uvažovalo o zavedení neomezených kvót, které by v budoucnu reagovaly na aktuální počet uprchlíků v Evropě. Bez těchto informací je pak postoj české vlády prezentován jako nesolidární až dětinský – vzhledem k tomu, že do České republiky by proudil zanedbatelný počet přicházejících migrantů. V člancích je často porovnáván počet uprchlíků, které přijala Česká republika, s počty osob, které proudí do jiných evropských států. Rozdíl mezi čísly je markantní. Jindy redaktoři porovnávají situaci s devadesátými léty, kdy místní vláda poskytla azyl několika tisícům Bosňanů prchajících ze své země před válkou.

„V současnosti zde panuje velký strach z přijímání uprchlíků. Nutno dodat: prozatím. V devadesátých letech totiž Česká republika nabídla azyl několika tisícům Bosňanů, kteří utíkali před válkou ve své zemi. Loni české úřady povolily pobyt jen asi 400 uprchlíkům.“²⁹⁷

Všimněme si, že autor u počtu dnes přijatých uprchlíků používá slovo „jen“. Podobné výrazy se opakovaně vyskytují v člancích o běžencích přijatých Českou republikou. Je tak naznačeno, že Česká republika se do řešení migrační krize může zapojit důsledněji, ovšem zatím volí vágní přístup. S ironickým podtónem je komentován i krok české vlády, která se po hojné kritice svého postoje vůči přerozdělování uprchlíků především ze strany humanitárních organizací rozhodla přijmout 70 syrských uprchlíků, avšak teprve až po prověření bezpečnostních rizik. Naopak v západních evropských zemích počet žadatelů o azyl permanentně narůstá:

²⁹⁶ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/tschechien-soll-1328-fluechtlinge-aufnehmen-premier-kritisiert-quoten>

²⁹⁷ „Zugleich herrschen hierzulande große Ängste, überhaupt Flüchtlinge aufzunehmen. Man muss sagen: mittlerweile. Denn in den 1990ern bot Tschechien vielen Tausend Bosniern Asyl, die vor dem Krieg in ihrem Land flohen. Im vergangenen Jahr erlaubten die tschechischen Behörden nur rund 400 Flüchtlingen den Aufenthalt hierzulande.“ (viz pozn. č. 7)

„Dané vlády vědí nejlépe, co je třeba učinit v rámci společné solidarity, doplnil Sobotka. Jeho vláda se dobrovolně uvolila přijmout 70 uprchlíků ze Sýrie, připomněl sociální demokrat. Česká republika v nedávné době nabídla útočiště mnoha Ukrajincům, jak Sobotka zdůraznil. Počet žadatelů o azyl v EU však razantně stoupá.“²⁹⁸

V některých článcích můžeme cítit poučný tón, který vysvětluje, že Češi nemají žádnou zkušenost s migrací, a možná i proto jsou tak nedůvěřiví vůči migrantům. Zvláštní pozornost je pak soustředěna na fakt, že Česká republika odmítá především muslimské migranty, ačkoli s nimi nemá žádnou zkušenost – na rozdíl od Německa či Francie, kde jsou k uprchlíkům obecně vstřícnější. V rozhovoru s orientalistou Bronislavem Ostřanským je tato skutečnost opakovaně uvedena jako pádný argument proti odmítavému postoji české vlády vůči kvótám.

„Paradoxně má v Česku (kde žije kolem 10 000 muslimů, pozn. red.) mnohem více lidí strach z islámu a odmítá jej než v Německu či ve Francii. A to i přesto, že Němci a Francouzi mají s muslimy reálnou zkušenost.“²⁹⁹

A otevřená kritika Čechů pokračuje:

„Problém je, že zdejší lidé běžně přebírají zkreslené názory z médií, protože nejsou nábožensky vzdělaní. To se netýká pouze islámu, ale platí to obecně. Je to smutné dědictví z minulosti. Mnoho jinak vzdělaných lidí i politiků přebírá nesmyslné názory jen proto, že je sdílí pár tisíc uživatelů Facebooku.“³⁰⁰

Odlišně hodnotí i české a německé demonstranty proti přijímání uprchlíků. Redaktorka v rozhovoru tvrdí, že v Německu se demonstruje proti islamismu, zatímco Češi protestují proti islámu jako náboženství. Ostřanský odpovídá:

²⁹⁸ „Die einzelnen Regierungen wüssten am besten, was sie im Rahmen gemeinsamer Solidarität zu leisten imstande seien, ergänzte Sobotka. Seine Regierung habe sich freiwillig bereiterklärt, 70 Flüchtlinge aus Syrien aufzunehmen, erinnerte der Sozialdemokrat. Tschechien habe zuletzt sehr vielen Ukrainern Zuflucht geboten, unterstrich Sobotka. Die Zahl der Asylbewerber in der EU steigt jedoch rasant.“

(<http://www.radio.cz/de/rubrik/tagesecho/tschechien-und-slowakei-lehnen-quotenregelung-fuer-fluechtlinge-ab>)
²⁹⁹ „Paradoxerweise hat in Tschechien (wo nur rund 10.000 Muslime leben, A.d.R.) ein wesentlich größerer Teil der Bevölkerung Angst vor dem Islam und lehnt ihn ab als in Deutschland oder Frankreich. Und das obwohl die Deutschen und Franzosen reale Erfahrungen mit den vielen dort lebenden Muslimen haben.“
(<http://www.radio.cz/de/rubrik/politgesprach/sachlich-falsch-orientalist-ostransky-ueber-islamfeindlichkeit-in-tschechien>)

³⁰⁰ „Das Problem ist, dass die Menschen hier häufig unsachliche Meinungen aus den Medien übernehmen, weil sie religiös ungebildet sind. Dies bezieht sich nicht nur auf den Islam, sondern gilt generell. Es ist ein trauriges Erbe der Vergangenheit. Viele ansonsten gebildete Menschen und auch Politiker übernehmen unsinnige Ansichten, nur weil ein paar Tausend Menschen auf Facebook sie vertreten.“
Ibid.

„To je důležitý bod a jeden z podstatných rozdílů mezi Pegidou a českým hnutím proti islámu. Čeští odpůrci islámu nerozlišují mezi islámem a islamismem. Nevěří, že existuje mnoho umírněných, bezproblémových muslimů a jen hrstka fanatiků. Muslimové sami pro ně představují problém. To je bohužel smutný rozdíl.“³⁰¹

Zajímavý je z tohoto hlediska také rozhovor s českým novinářem Tomášem Lindnerem publikovaný v listopadu 2015. Již v úvodu je patrné, na čí straně médium stojí:

„Česká média hodnotí německý přístup k uprchlické krizi převážně kriticky. Lidé ze Sýrie, Afghánistánu či Eritrey jsou zde často považováni za bezpečnostní riziko a nejen po pařížských útocích je Německu a kancléřce Merkelové vyčítána naivita. Výjimkou z mainstreamu je pražský týdeník Respekt. Novinář Tomáš Lindner si většinou dělá na místě vlastní obrázky. Prostřednictvím různých zpráv zprostředkovává českým čtenářům, kteří s migranty nemají žádnou zkušenost, uprchlíkův všední den v Německu.“³⁰²

Tomáš Lindner v rozhovoru říká, že věří, že Německo uprchlickou krizi zvládne, a to nejen proto, že je optimista, ale i z toho důvodu, že Německo má „*velmi dobrou politickou elitu*“³⁰³. A pokračuje:

„Domnívám se, že oproti špičkám různých politických stran v Česku jsou to kompetentní osoby s rozhledem.“³⁰⁴

Dále v rozhovoru srovnává německý a český přístup k uprchlíkům, zprostředkovává svůj dojem z německých měst, a co se týče uprchlických kvót, jasně se staví na stranu Německa. V závěru si pak stěžuje, že v Česku chybějí politické elity, které by

³⁰¹ „Das ist ein wichtiger Punkt und einer der maßgeblichen Unterschiede zwischen Pegida und der tschechischen Anti-Islam-Bewegung. Die tschechischen Islamgegner unterscheiden nicht zwischen Islam und Islamismus. Sie halten es für eine falsche Vision, dass es viele gemäßigte, problemlose Muslime gibt und nur eine Handvoll Fanatiker. Für sie sind Muslime an sich ein Problem. Das ist leider der traurige Unterschied.“

Ibid.

³⁰² „Tschechische Medien bewerten den deutschen Umgang mit der Flüchtlingskrise überaus kritisch. Menschen aus Syrien, Afghanistan oder Eritrea werden hierzulande häufig als Sicherheitsrisiko betrachtet, und nicht erst seit den Anschlägen von Paris werden Deutschland und Kanzlerin Merkel Naivität vorgeworfen. Eine Ausnahme im Mainstream ist die Wochenzeitschrift Respekt aus Prag. Der Journalist Tomáš Linder macht sich zumeist vor Ort ein Bild. Mit differenzierten Berichten vermittelt er deutschen Flüchtlingsalltag an tschechische Leser, die selbst kaum Erfahrungen mit Migranten haben.“ (www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/vizepremier-babis-empfehl-tschechische-beteiligung-an-klage-gegen-eu-fluechtlingsquoten)

³⁰³ Ibid.

³⁰⁴ „Gerade im Vergleich zum Spitzenpersonal verschiedener Parteien in Tschechien sind das kompetente Leute mit Weitblick, finde ich.“

Ibid.

připomněly, že v devadesátých letech do země přišli muslimští migranti z Balkánu a česká společnost se o ně dokázala postarat.

4.4.3.4 Co tedy Česko navrhuje?

Kromě kritiky odmítání evropských kvót médium referuje o návrzích české vlády, jak migrační krizi řešit. Dle média jsou představitelé českého státu pro řešení uprchlické krize primárně v zemích původu. Na webových stránkách nalezneme následující články: „Zaorálek: Uprchlickou krizi je třeba řešit v zemích původu“, „Česko pro řešení uprchlické krize v zemích původu“, „Vládní koalice podpoří výstavbu uprchlického tábora v severní Africe“, „Česko nabízí Jordánsku miliony na pomoc uprchlíkům“ aj.³⁰⁵ Jedná se většinou o krátké zprávy a pouze v článku o pomoci Jordánsku se píše i o reálných důsledcích pomoci. Zároveň je opakovaně uváděno, že Česká republika finančně podporuje uprchlické tábory v oblasti Středomoří.

Česko se však do pomoci uprchlíkům zapojuje i jinak. Několik článků na portálu hovoří o tom, že se po celé republice konají nejrůznější sbírky oblečení, hraček a základních potřeb. O jedné z těchto sbírek pojednává rozhovor s ředitelem Diecézní charity Brno Oldřichem Haičmanem.³⁰⁶ Česká vláda rovněž nabídla stipendium dvacítce syrských studentů, o čemž je neutrálně referováno opět formou krátkých zpráv.³⁰⁷ Podobně je tomu v případě spuštění webových stránek pro uprchlíky a ty, kteří by jim chtěli pomoci, ze strany ministerstva vnitra a katolické církve.³⁰⁸ Dalším zmíněným plánem pomoci je vyslání lékařského týmu do uprchlického tábora v Jordánsku, o čemž se píše např. v článku „Čeští lékaři operují v Jordánsku syrské uprchlíky“.³⁰⁹

V září 2015 se pak na portálu objevila série zpráv o vyjádření šéfa Svazu průmyslu a dopravy ČR Jaroslava Hanáka, že české podniky jsou připraveny zaměstnat

³⁰⁵ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/zaoralek-fluechtlingsproblem-muss-in-herkunftslandern-geloest-werden>

<http://www.radio.cz/de/rubrik/tagesecho/tschechien-fuer-loesung-des-fluechtlingsproblems-in-den-herkunftslandern>

<http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/regierungskoalition-befuerwortet-errichtung-von-asyllagern-in-nordafrika>

<http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/tschechien-bietet-jordanien-millionen-hilfe-in-fluechtlingskrise>

³⁰⁶ <http://www.radio.cz/de/rubrik/tagesecho/solidaritaet-mit-fluechtlingen-nimmt-zu>

³⁰⁷ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/aussenministerium-plant-stipendienprogramm-fuer-studenten-aus-syrien>

<http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/tschechien-gewaehrt-20-syrischen-fluechtlingen-stipendien-fuer-ein-studium>

³⁰⁸ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/innenministerium-startet-webseite-fuer-migranten>

<http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/katholische-kirche-startet-neue-webseite-zur-fluechtlingshilfe>

³⁰⁹ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/tschechische-aerzte-operieren-syrische-fluechtlinge-in-jordanien>

5 000 uprchlíků. Realizace této nabídky je však vzhledem k legislativě obtížná.³¹⁰ V podobném duchu se vyjádřil i ministr financí Andrej Babiš, o čemž referuje článek „Babiš: Tisíce uprchlíků by mohly v Česku pracovat jako pomocné síly“.³¹¹ Dodejme, že již v lednu 2016 Babiš přirovnává uprchlíky k povodni a médium hnutí ANO 2011 označuje jako „liberálně-populistickou stranu“.³¹²

Na portálu je dán prostor kritikům českého (ne)zapojení do pomoci uprchlíkům. Čtenář Lutz Winkler zaslal redakci dopis následujícího znění:

„Rád bych se připojil k názoru Gernota Kleina – jsem upřímně řečeno zděšen tím, jaký postoj k tomuto tématu zastávají země východní Evropy. Skutečně se nabízí dojem, že Evropa je jim dobrá jen tehdy, když jde o podporu ze strukturálních fondů. Když však jde o povinnosti, tak se zatvrdíme a necháme konat ostatní země. Pro to skutečně nemám pochopení. A říct: Uprchlíci stejně chtějí dál – tak jednoduché to není. I uprchlíkům by mělo být jasné, že země východní Evropy jsou rovněž Evropa. A že i ve východní Evropě mohou čekat na azyl. Děkuji vám v každém případě za vaše vysílání k tomuto tématu.“³¹³

4.4.3.5 Zeman, uprchlíci a bezpečnost

Nejčastěji zmiňovaným politikem je vedle premiéra Sobotky a ministrů Zaorálka a Chovance prezident Miloš Zeman. Zatímco výroky ostatních politiků jsou zmiňovány v souvislosti s širšími tématy a pouze dokreslují popisované události, výroky Miloše Zemana často představují hlavní téma článku. Redakce se věnovala Zemanovu negativnímu postoji k přijímání uprchlíků a migraci obecně. Zaměřila se na prezidentovo vánoční poselství z roku 2015, v němž se Zeman v souvislosti s uprchlickou krizí prohlásil za novodobou Kassandru, která marně varuje před trojským

³¹⁰ <http://www.radio.cz/de/rubrik/wirtschaftsmagazin/tschechische-unternehmen-wollen-wenigstens-5000-fluechtlinge-beschaeftigen>

<http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/industrieverbandschef-firmen-koennen-5000-fluechtlinge-beschaeftigen>

³¹¹ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/babis-tausende-fluechtlinge-koennten-als-hilfskraefte-in-tschechien-arbeiten>

³¹² <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/vizepremier-babis-vergleicht-fluechtlinge-mit-hochwasser>

³¹³ „Ich möchte mich der Meinung von Gernot Klein anschließen – ich bin ehrlich gesagt entsetzt, welchen Standpunkt die osteuropäischen Länder Europas zu diesem Thema einnehmen. Hier kommt wirklich der Eindruck auf: Europa ist nur gut, so lange die Länder aus Strukturfonds unterstützt werden. Wenn es aber Pflichten gibt, so stellen wir uns stur und lassen die anderen Länder mal machen. Dafür habe ich wirklich kein Verständnis. Und zu sagen: Die Flüchtlinge wollen weiter ziehen – so einfach ist es eben nicht. Auch Flüchtlingen sollte klar sein, dass die osteuropäischen Länder ebenfalls Europa sind. Und es können auch Flüchtlinge in den osteuropäischen Ländern auf ihren Asylbescheid warten. Ich danke Ihnen jedenfalls für Ihre Sendungen zu diesem Thema.“

<http://www.radio.cz/de/rubrik/forum/solarstrom-in-tschechien-und-fluechtlingshilfe>

koněm, tj. přívalem migrantů do Evropy.³¹⁴ V článku nechybějí reakce politiků z parlamentních stran, v nichž je zdůrazněno, že zatímco předseda hnutí ANO na Zemanův projev reagoval „jednoznačně pozitivně“, konzervativní opozice (tj. ODS a TOP 09) Zemanovy výroky zkritizovala.³¹⁵

V lednu 2016 poskytl Zeman Českému rozhlasu rozhovor, o němž informuje i německá sekce webových stránek.³¹⁶ Zemanovo tvrzení, že uprchlickou vlnu ve skutečnosti iniciovalo Muslimské bratrstvo, je okomentováno následovně:

„Zeman už několikrát očernil lidi, kteří hledají v Evropě ochranu. Mj. předhazoval uprchlíkům, že chtějí místo českého práva zavést islámskou šaríu. Ve svém vánočním projevu řekl: ‚Tahle země je naše.‘“³¹⁷

V textu je zdůrazněno, že tímto názorem se však Zeman na české politické scéně vymyká a většina aktivních politiků jeho názor nesdílí.³¹⁸ I v dalších článcích se často referuje o sporech mezi prezidentem a předsedou vlády. Zatímco prezident Zeman je ve svých prohlášeních vůči Evropské unii nanejvýš kritický, premiér Sobotka postoj České republiky mírní.

O prezidentu Zemanovi je řeč i v již zmíněném rozhovoru s orientalistou Bronislavem Ostřanským. Redaktorka Silja Schultheisová o Zemanovi mluví takto:

„Jeden z politických představitelů českých odpůrců islámu je prezident Miloš Zeman. Léta na sebe poutá pozornost svými protiislámskými výroky a zastává názor, že umírněný islám neexistuje.“³¹⁹

Ve zprávách bylo též zmíněno, že prezident přirovnal uprchlickou krizi k vlně tsunami³²⁰ nebo slovy „*nikdo vás sem nezval*“ vyháněl žadatele o azyl z České

³¹⁴ <http://www.radio.cz/de/rubrik/tagesecho/praesident-zemans-weihnachtsbotschaft-fluechtlingswelle-ist-organisierte-invasion>

³¹⁵ Ibid.

³¹⁶ <http://www.radio.cz/de/rubrik/schauplatz/erstes-rundfunk-interview-seit-eklat-praesident-zemans-kontroverse-thesen>

³¹⁷ „Zeman hat bereits mehrfach Menschen verunglimpft, die in Europa Schutz suchen. Unter anderem warf er Flüchtlingen vor, sie wollten die islamische Scharia einführen anstelle tschechischen Rechts. In seiner Weihnachtsansprache sagte er: ‚Dieses Land ist unser Land.‘“ (Ibid.)

³¹⁸ Ibid.

³¹⁹ „Einer der politischen Wortführer der tschechischen Islamgegner ist Präsident Miloš Zeman. Er macht seit Jahren mit islamfeindlichen Äußerungen auf sich aufmerksam und vertritt die Meinung, es gebe keinen gemäßigten Islam.“ (viz pozn. č. 14)

³²⁰ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/zeman-plaediert-erneut-fuer-staerkeren-schutz-der-eu-grenzen>

republiky³²¹. V již zmíněném článku o sympoziu v Brně v březnu 2016 médium podotýká, že „právě Zeman opět rozvířil obavy“³²². Prezident je tak vnímán jako jeden z podněcovatelů obav a nepřátelských nálad, zejména vůči muslimským imigrantům.

Dalším tematickým rámcem je bezpečnost. Zejména po pařížských útocích v listopadu 2015 byly zveřejněny články o ochraně hranic České republiky i výroky českých politických špiček, v nichž varovaly před nekontrolovanou migrací do Evropy právě kvůli bezpečnostním rizikům.³²³ Kromě toho česká vláda vyslala policisty do zemí nejvíce postižených přílivem uprchlíků, např. do Maďarska, Slovinska a Makedonie, čímž chce zvýšit bezpečnost v Evropě.³²⁴

4.4.3.6 Ilegální migranti na území České republiky a kauza iráckých křesťanů

Překvapivě často redakce informuje o zákrocích Policie České republiky proti ilegálním migrantům. Jedná se o krátké zprávy, v nichž bývá uveden přesný počet zadržených migrantů a místo, kde k zásahu došlo. Titulky takových článků znějí následovně: „Čeští celníci zastavili dodávku s 15 Syřany bez papírů“, „Česká policie chytila další uprchlíky“, „Policisté na jižní Moravě a v severních Čechách zadrželi 32 uprchlíků“.³²⁵ Je zajímavé, že při označování migrantů redaktori někdy až úzkostlivě používají slovo „údajní“ („údajně ilegální uprchlíci“, „údajní převaděči“).³²⁶ Počet zadržených osob však často nepřekračuje ani stovku, navíc jsou často uváděna souhrnná data za určité období. V článcích nechybí informace, že většina zadržených migrantů nepožádala v Česku o azyl, důvody však zmíněny nejsou.

Dalším diskutovaným tématem jsou uprchlická zařízení, do nichž jsou převáženi zadrženi nelegální migranti. Zmíněna byla kritika ze strany nevládních organizací, ombudsmanky Anny Šabatové i vysokého komisaře OSN pro lidská práva Zeida Ra'ad Al Husseina.³²⁷ Nejostřeji se kritici zaměřili na zařízení v Bělé-Jezové:

³²¹ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/praesident-zeman-armee-ist-bereit-1500-mann-fuer-schutz-der-grenze-abzustellen>

³²² „Gerade Miloš Zeman hat ein ums andere Mal die Ängste geschürt.“ (viz pozn. č. 9)

³²³ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/praesident-zeman-terrorgefahr-steigt-durch-migration>

³²⁴ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/sobotka-tschechien-ist-in-fluechtlingskrise-solidarisch>

³²⁵ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/tschechischer-zoll-stoppt-lieferwagen-mit-15-syrrern-ohne-papiere>
<http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/tschechische-polizei-greift-weitere-fluechtlinge-auf>

<http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/polizisten-fassen-in-suedmaehren-und-nordboehmen-32-fluechtlinge>

³²⁶ Ibid.

³²⁷ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/innenminister-und-ombudsfrau-konstatieren-verbesserung-der-bedingungen-in-tschechischen-fluechtlingslagern>

<http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/idnescz-fluechtlinge-in-tschechien-werden-unaufgeklaert-hinter-gitter-festgehalten>

„Detenční zařízení Bělá-Jezová pro uprchlíky má nanejvýš špatnou pověst. České i mezinárodní organizace pro pomoc a lidská práva označují ubytovací zařízení za nehumánní.“³²⁸

V listopadu 2015 médium referovalo o držení hladovky ze strany uprchlíků na protest proti internaci. V tomto případě se podobně jako u označování ilegálních migrantů redaktoři distancují od obsahu použitím slova „údajně“:

„Mladý Afghánců uvedl, že si připadá jako kriminálník. Stěžoval si na sanitární zařízení a údajně špatné tlumočnické služby.“³²⁹

Dále redaktoři německé sekce rozhlasové stanice informovali o zlepšení podmínek v českých uprchlických zařízeních a při této příležitosti citovali prohlášení ministra vnitra Milana Chovance, ministryně práce a sociálních věcí Michaely Marksové a ombudsmanky Anny Šabatové.³³⁰

Do vysílání se též dostala zpráva o označování migrantů fixem, za což se na českou cizineckou policii snesla vlna kritiky. V článku je citován tajemník Federace židovských obcí Tomáš Kraus, který takové jednání přirovnal k označování židovských vězňů nacisty.³³¹ Ve zprávě je také uvedeno, že policie od této metody upustila.

Zájem zkoumaného média byl rovněž zaměřen na některé humanitární projekty, v jejichž rámci mělo dojít k přesunutí uprchlíků z válkou zmítaných zemí do České republiky. Na počátku migrační krize se redakce soustředila na pomoc nemocným syrským dětem, jež měly být i s rodinami dopraveny do České republiky a léčeny ve zdejších nemocnicích. Již výše jsme zmínili, že redaktoři uvádějí počet lidí, kterým česká vláda poskytla pomoc, jako v podstatě zanedbatelný vzhledem k počtu migrantů, které přijímají jiné státy. Zajímavé rovněž je, že o tomto projektu je referováno pouze při jeho spuštění, a čtenář německé sekce portálu se tak nedozví, že byl projekt pozastaven.

³²⁸ „Das Auffanglager Bělá-Jezová für Flüchtlinge hat einen äußerst schlechten Ruf. Tschechische und mittlerweile auch internationale Hilfs- und Menschenrechtsorganisationen bezeichnen die Unterbringung dort als inhuman.“

<http://www.radio.cz/de/rubrik/tagesecho/strassburg-intervenierte-wegen-bedingungen-in-tschechischem-auffanglager>

³²⁹ „Ein junger Afghane beklagte, dass er sich wie ein Krimineller vorkomme. Er beschwerte sich über die sanitären Einrichtungen und die angeblich schlechten Dolmetscherdienste.“

<http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/chovanec-lager-bela-jezova-ist-keine-folterkammer-kritik-von-diplomaten>

³³⁰ Ibid.

³³¹ <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/nummerierung-von-fluechtlingen-polizei-raeumt-fehler-ein>

Velká pozornost byla věnována projektu nadace Generace 21, v jehož rámci se do České republiky mělo přestěhovat více než 150 iráckých křesťanů. Poprvé se o tomto projektu na portálu referuje již v červenci 2015, připomeňme, že vláda projekt schválila v prosinci téhož roku, a je zdůrazněno, že celý projekt financuje nadace sama.³³² V následujících měsících redaktoři psali o schválení projektu českou vládou a o příjezdu jednotlivých skupin iráckých uprchlíků do České republiky. Později též informovali o odchodu několika Iráčanů do Německa a o pozastavení projektu ze strany české vlády. V žádném z článků není uvedeno, že by se uprchlíci neměli v Česku cítit vítáni. Zatímco ohledně kvót najdeme na portálu články kritizující politiku České republiky, v tomto případě je nezaujatě konstatováno:

„Projekt však ztroskotal, když větší část uprchlíků odcestovala do Německa nebo se vrátila do Iráku.“³³³

4.4.4 Komparace výsledků kvalitativní analýzy rámcování Migrační krize v anglickém a německém vysílání

Srovnání analýz rámcování tématu migrační krize v obsazích vysílání Českého rozhlasu – Radia Praha v anglickém a německém jazyce odhaluje, že se obě redakce soustředí na velmi podobné rámce. Dominují mezi nimi jednoznačně diskuse ohledně kvót na přijímání uprchlíků pro jednotlivé členské země EU, rámcování migrační krize jako bezpečnostní otázky, jako konfliktu mezi zahraniční politikou České republiky a Německa, a také rámcování krize skrze poukaz na xenofobní nálady v České republice. V obou jazykových verzích však nechybí ani důraz na humanitární pomoc, kterou Česká republika v souvislosti s migrační krizí poskytuje především v zahraničí.

Vysílání v angličtině se však u rámce kvót více soustředí na otázku suverenity členských států Evropské unie a na dualitu mezi touto suverenitou na jedné straně a jednotou EU a postoje jejích členských států na straně druhé. Téma suverenity členských států přitom v obsazích anglického vysílání nesou především čeští političtí představitelé, zatímco nutnost jednoty EU je jim připomínána spíše zvnějšku. Anglické vysílání se také více zaměřuje na vnitropolitické konflikty související s migrační krizí. Vysílání v němčině oproti tomu klade

³³² <http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/fonds-generace-21-will-im-irak-verfolgte-christen-nach-tschechien-holen>

³³³ „Das Projekt scheiterte jedoch, als ein Großteil der Flüchtlinge entweder nach Deutschland weiterreisten oder in den Irak zurückkehrten.“
(<http://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/christliche-iraker-legen-berufung-gegen-abschiebung-nach-tschechien-ein>)

větší důraz na silné odlišnosti v postoji české a německé strany k migrační krizi. Nápadné je také to, že německé vysílání do určité míry referuje v neprospěch České republiky, resp. postoje jejích představitelů – v obsazích vytvářených německou redakcí Radia Praha se objevuje kritika České republiky za postoj vůči kvótám a také až určitá ironizace tohoto postoje, kterou ve vysílání v angličtině nenacházíme.

4.5 Analýza uživatelského komfortu návštěvníka webu anglického vysílání Českého rozhlasu do zahraničí

4.5.1 Úvod

Tato analýza se věnuje kvalitě uživatelského komfortu návštěvníka webu anglického vysílání. V jednotlivých bodech zkoumá, jak současná podoba webu www.radio.cz/en ovlivňuje zážitek uživatele za použití relevantních odborných konceptů a aktuálních empirických výzkumů zpravodajských webů.

První analytická kapitola rozebírá otázku přehlednosti a celkové struktury. Web má jednoduchý a relativně funkční design, jeho hlavní slabinou je ale příliš komplikovaná organizaci článků do dvou typů archivů – sekcí a tematických rubrik. Tato nejednoznačná struktura se projevuje napříč celým webem včetně úvodní stránky a komplikuje cílenou navigaci a prozkoumávání webu. Napříč sekcemi, tematickými rubrikami a podrubrikami často dochází k překryvům, které nejsou návštěvníkovi jednoznačně vysvětlené. Zásadním nedostatkem je absence souhrnných a kompletních archivů velkých tematických celků (např. Domestic affairs, Foreign policy nebo European Union). I na úrovni individuálních článků web nenabízí jednoznačný přehled o tom, kde se návštěvník nachází a podle jakých pravidel je web strukturován.

K nedostatkům z hlediska navigace na webu se vztahuje i velmi slabá nabídka vyhledávacích funkcí. Implementovaný modul neakceptuje základní logické funkce, ani pokročilejší způsoby filtrování výsledků. Prvek vyhledávání v archivech podle kalendáře se neřídí žádnými jasně danými pravidly a uživatele spíš mate, než aby mu pomohl se orientovat na webu.

Web využívá relativně bohatý rejstřík multimédií od obrázků, zvukových záznamů po mapy, zároveň však mnoho zpráv postrádá jakýkoliv multimediální obsah, což v důsledku může snižovat zájem uživatele o tento typ obsahu a celkovou důvěru ve web jako zdroj zpravodajství. Na nižší úrovni pak působí nejednotným dojmem různá praxe popisků u

obrázků, které v některých případech obsahují i základní deskripci, jindy pouze odkaz ke zdroji, popř. autorovi.

Ve srovnání s webem českého vysílání a současným standardem, web www.radio.cz/en nabízí pouze minimum možností propojení se sociálními sítěmi a sdílení obsahu. K tomu se částečně pojí i velmi nízká míra využívání hypertextových odkazů, ať už jako odkazů na oficiální vyjádření a zdroje, jiná média nebo další webové stránky. Oba tyto aspekty prozrazují velmi tradiční přístup k žurnalistice, který víceméně přehlíží možnosti a potenciál Internetu.

Ačkoliv je tedy web ve většině ohledů funkční, v otázce uživatelského komfortu má limity. Proto v závěru samotné analýzy navrhuje několik praktických doporučení, která reflektují aktuální nedostatky a nabízejí potenciální řešení. Jde především o zvýšení přehlednosti webu a snadnosti navigace, dále o vylepšení vyhledávacích funkcí, rozšíření sociálních funkcí a větší důraz na multimédia v případě krátkých zpráv.

4.5.2 Abstrakt

Součástí anglického vysílání ČRo do zahraničí je webová stránka (www.radio.cz/en), která plní základní zpravodajské funkce po vzoru tradičních zpravodajských webů. V této analýze se zaměřujeme na aspekty uživatelského komfortu z perspektivy konceptu *použitelnosti* – web usability (Chen, Germain, a Rorissa 2009) – a souvisejících dílčích témat *multimediality* (Tran 2015), *multimodality* (Van Leeuwen 2005; Norris a Maier 2014), propojení se sociálními sítěmi (Himmelboim a McCreery 2012; Netzer, Tenenboim-Weinblatt, a Shifman 2014) a používání hypertextových odkazů (De Maeyer 2014; De Maeyer 2012). V závěru nabízíme praktická doporučení pro zlepšení úrovně použitelnosti.

4.5.3 Použitelnost a uživatelský komfort

Koncept *užitnosti/použitelnosti* (usability) a uživatelského komfortu je dlouhodobou oblastí výzkumu interakcí mezi člověkem a počítačem (human-computer interaction³³⁴). Samozřejmě tak předchází vzniku Internetu (Eason 1984) a analýze webových stránek z pohledu jejich uživatelů. Postupně byl ale tento obecný koncept aplikován i na studium webových stránek a jejich použitelnosti – *web usability*. V kontextu interakcí mezi počítačem a člověkem představuje koncept *použitelnosti* protiváhu k více technicky zaměřenému aspektu *funkcionality*. *Funkcionalita* se omezuje víceméně na to, zda daný systém nabízí funkce

³³⁴ V odborné literatuře a v technologické branži často používáno ve zkrácené podobě HCI.

nezbytné k tomu, aby uživatelé mohli úspěšně plnit úkoly. Samotný proces užívání digitální technologie z perspektivy uživatele a pohodlnost interakcí s danými funkcemi už přesahuje její rámec.

Právě koncept *použitelnosti* vyzdvihuje otázku potenciální kompatibility mezi člověkem a počítačovým systémem ve smyslu toho, jak jednoduše je člověk schopen úspěšně interagovat s daným systémem. V kontextu webových stránek Raquel Benbunan-Fich definuje *použitelnost* jako úroveň toho, „jak dobře a jednoduše může uživatel bez formálního výcviku zacházet s informačním systémem webové stránky.“ (Benbunan-Fich 2001) Tradičně se *použitelnost* spojuje s představami o konzistenci webové stránky, jednoduchosti navigace, jednoznačností a rychlostí interakcí, přehledností organizace informací a rozložením stránky (Palmer 2002). Dalšími příbuznými pojmy, které se k *použitelnosti* přímo vztahují, jsou intuitivnost, uživatelská přístupnost a jednoduchost uživatelského rozhraní.

Použitelnost vychází z psychologického a kognitivního přístupu ke zkoumání interakcí mezi počítačem a člověkem. V praktické rovině se pak soustředí na to, jakými způsoby lze designovat uživatelská rozhraní, v našem případě samotné webové stránky, pro zajištění co nejvyššího stupně *použitelnosti* pro lidského operátora. Yu-Hui Chen, Carol Anne Germain a Abebe Rorissa (2009) ve své meta-studii odborných článků identifikovali 11 základních atributů *použitelnosti*, my se pro zjednodušení a zpřehlednění prezentace výsledků v naší analýze omezíme na tři základní metriky: (1) jednoduchost navigace, (2) rychlost a (3) interaktivita (Wang a Senecal 2007).

Samotný empirický výzkum může nabývat dvou základních forem: (1) výzkum vnímané *použitelnosti* reportované reálnými uživateli nebo (2) expertní posudek výzkumníka, který konfrontuje poznatky z odborné literatury, vlastní zkušenosti s jinými webovými stránkami a cílené interakce se zkoumanou stránkou. Ačkoliv samotná otázka *použitelnosti* je do určité míry subjektivní a často se orientuje na neprocvičeného lidského operátora jako prototypického uživatele (a pomyslného arbitra *použitelnosti*), domníváme se, že expertní posudek je relevantním přístupem k takové analýze. A to i přesto, že může do určité míry upřednostňovat komplikovanější funkce stránky a jejich *použitelnost* před relativně jednoduššími interakcemi. Tuto inklinaci podle našeho názoru ale může v akceptovatelné míře korigovat zvládnutí teorie a metodologie studia *použitelnosti* na základě již publikovaných empirických a metodologických článků.

Autor této studie se stránkou www.radio.cz/en³³⁵ průběžně interagoval v období od července až do září 2016. Pomocí této stránky také konstruoval výzkumné vzorky pro obsahovou analýzu, která je součástí další části zastřešujícího výzkumného projektu, do něž patří i tato analýza uživatelského komfortu webu anglického vysílání Českého rozhlasu do zahraničí. Na základě této uživatelské zkušenosti, která spočívala mimo jiné v navigaci na webové stránce, interakci s jednotlivými tematickými sekcemi a používání vyhledávacích funkcí, překládáme analýzu uživatelského komfortu. Tato analýza se soustředí především na slabiny webu, které nějakým způsobem omezují a narušují jeho použitelnost. Pro zachování co největšího stupně objektivity analýzy autor nekomunikoval s žádnými novináři, kteří na web přispívají, ani s designéry a správci webu.

4.5.3.1 Použitelnost webu www.radio.cz/en

Základní deskripce

Analyzovaná stránka svými formálními aspekty splňuje představu zpravodajského webu (Himmelboim a McCreery 2012). Po vizuální stránce má web velmi jednoduchý design ve víceméně dvojbarevném provedení (viz Obrázek č. 1). Především ve srovnání s domovskou stránkou českého vysílání (www.rozhlas.cz) působí velmi jednoduše a téměř staromódně. Při zběžném porovnání obou webů Českého rozhlasu je patrný odlišný přístup k využívání obrazových materiálů – zatímco www.rozhlas.cz využívá obrázky k doplnění a především k ilustraci (Van Leeuwen 2005) všech titulků zpráv, www.radio.cz/en obsahuje méně obrazového materiálu a často o malé velikosti (např. sekce Business v pravém sloupci má průměrnou velikost obrázku pouze 60 x 86 pixelů³³⁶).

Po vizuální stránce je na první pohled patrný rozdíl mezi barevným i estetickým provedením základní verze webu (pro počítače) a verze pro mobilní zařízení (viz Obrázek č. 3). Mobilní verze anglického webu používá stejnou šablonu jako ta česká, kvůli tomu však dochází ke ztrátě vizuální soudržnosti mezi oběma verzemi anglických stránek. Přestože se i v mobilní verzi objevuje modrá barva, dokonce ve dvou různých odstínech, ani jeden z nich neodpovídá dominantní barvě ze základní verze webu.

³³⁵ Zároveň interagoval i s ruskou (www.radio.cz/ru) a německou (www.radio.cz/de) jazykovou verzí pro potřeby dalších oblastí výzkumu.

³³⁶ Pro srovnání dvě řady obrázků po třech na webu www.rozhlas.cz (viz Obrázek č. 2) mají rozměry 200 x 100 pixelů (vrchní řada) a 195 x 130 pixelů (dolní řada).

Jednoduchost navigace

Úvodní stránka

Webová stránka je řazena a aktualizovaná chronologicky, vybrané zprávy jsou vždy z posledních dní (zhruba v rozmezí 1–3 dní v závislosti na rubrice a tématu). Dominantním prvkem je zvýrazněná hlavní zpráva (často z rubriky *Current affairs*). Hypertextové odkazy v titulcích (popř. odkazy stylizované jako *More*) vedou k celým článkům na zvláštní webovou stránku, oproti tomu hlavičky sekcí nebo témat (např. *News*, *Current affairs*) nebo odkazy v části stránky *Sections* se nechovají vždy stejným způsobem – některé z nich vedou do archivů daných rubrik (např. *News* nebo *Bussiness*), zatímco jiné jako *Current affairs* i samotné hyperlinky ve světlemodrém boxu *Sections* odkazují vždy na vybraný článek z dané sekce. Tento nekonzistentní způsob navigace na stránce není nijak vizuálně signalizován a problematizuje jednoznačnost interakcí na webu. Pokud si chce být návštěvník jistý, kam daný odkaz vede, musí vždy kontrolovat URL, pokud mu tuto informaci jeho prohlížeč zobrazuje.

Celkově úvodní stránka nabízí velké množství navigačních možností (včetně odkazů na jiné jazykové verze zahraničního vysílání). Po multimediální stránce nabízí stránka i možnost poslechu vybraných zpráv (vždy s informací o délce v minutách a sekundách daného zvukového záznamu). Spodní část úvodní stránky nabízí rozcestníky do jednotlivých tematických rubrik (tento rozcestník je v zjednodušené podobě umístěn také pod slideshow speciálních témat, zhruba v polovině úvodní stránky). V tomto ohledu ale není jasné, v čem se obsahově či organizačně liší *Topics* od *Sections*, např. tematická rubrika *Culture* má podrubriku *Arts*, která se ale neshoduje se sekcí *Arts* (v některých případech v záhlaví označované jako *Feature «Arts»*). Tato de facto zdvojená organizační struktura není návštěvníkovi nijak odůvodněna, a v důsledku ztěžuje cílené prozkoumávání celého webu.

Sekce a témata

Výše zmíněná nepřehledná struktura rubrik a sekcí má několik dílčích projevů a důsledků pro navigaci na webu. Na první pohled podobné části webu jako *Arts* (<http://www.radio.cz/en/subtopic-archive/culture+arts>) a *Arts* (<http://www.radio.cz/en/section-archive/arts>) mají odlišný obsah. V některých případech se sice překrývají, nelze však říci, že by sekce *Feature «Arts»* byla výběrem určitých článků s podtématem *Arts* z nadřazené tematické rubriky *Culture*. Jednotlivé sekce, a to jak organizační (*Sections*), tak tematické

(Topics), kromě svého samotného názvu nijak nekomentují svůj obsah a tím pouze prohlubují nepřehlednost celého webu. Alespoň stručný popis by v tomto případě mohl návštěvníkovi vyjasnit místy zdvojenou strukturu webu. Rozdíl mezi sekcemi a tematickými rubrikami také není nijak vysvětlen.

Ke zdvojení dochází i v některých tematických podsekcích, např. podrubrika *Visegrad Four* v rubrice *European Union* (<http://www.radio.cz/en/subtopic-archive/european-union+visegrad-four>) se kromě URL ve všem shoduje s podrubrikou *European Union* (<http://www.radio.cz/en/subtopic-archive/foreign-policy+visegrad-four>) v rubrice *Foreign Policy*. V jednotlivých tematických rubrikách a podrubrikách pak často dochází k překryvům. V tomto ohledu se témata do určité míry přibližují štítkům (tagům), návštěvník webu ale nikdy nemá přesnou informaci o tom, v kterých všech sekcích a rubrikách je daný článek umístěn. Uživatel se tak může pouze induktivně domnívat, že rubriky opravdu fungují na principu štítků, a tím pádem se nacházejí ve všech relevantních rubrikách a podrubrikách.

Nepřehledná je i struktura individuálních stránek tematických rubrik, např. *European Union* (<http://www.radio.cz/en/topic/european-union>) má čtyři podrubriky: (1) *European Union*³³⁷, (2) *Euro*, (3) *Schengen* a (4) *Visegrad Four*. Dohromady má pět archivů zpráv podle tematického zařazení. Takzvaný *Topic archive* ale neobsahuje všechny články, pouze ty větší s obrazovým materiálem – nejedná se tedy kompletní archiv. Dílčí archivy se v některých případech překrývají, což ale dává smysl, když se daná zpráva týká více podtémat. V důsledku je ale zarážející absence souhrnného archivu celého tématu. Návštěvník, který by hledal všechny články z dané tematické sekce, tak musí procházet čtyři různé archivy a během toho filtrovat duplikované zprávy.

Archivy zpráv v určité omezené míře umožňují vyhledávání podle konkrétního dne až do roku 2005. V základním zobrazení archiv nabízí výběr ze tří aktuálních měsíců. Některé dny jsou vyznačeny modře a obsahují hypertextový odkaz, který jako výsledek zobrazuje archiv od daného dne do minulosti. Samotný výběr zvýrazněných dní však není nijak vysvětlen, letmý pohled do archivu totiž ukazuje, že zprávy vycházely i v jiných než zvýrazněných dnech. Tato vyhledávací funkce je proto spíše matoucí pro uživatele.

Články

Stránky individuálních článků nabízejí očekávanou škálu funkcionality od možnosti poslat článek e-mailem, vytisknout článek nebo přihlásit se k odběru RSS kanálu přímo pod titulkem

³³⁷ V tomto specifickém případě celá tematická rubrika *European Union* obsahuje podrubriku *European Union*, to však není zvykem u ostatních tematických rubrik, jako jsou např. *Domestic affairs* nebo *Foreign policy*.

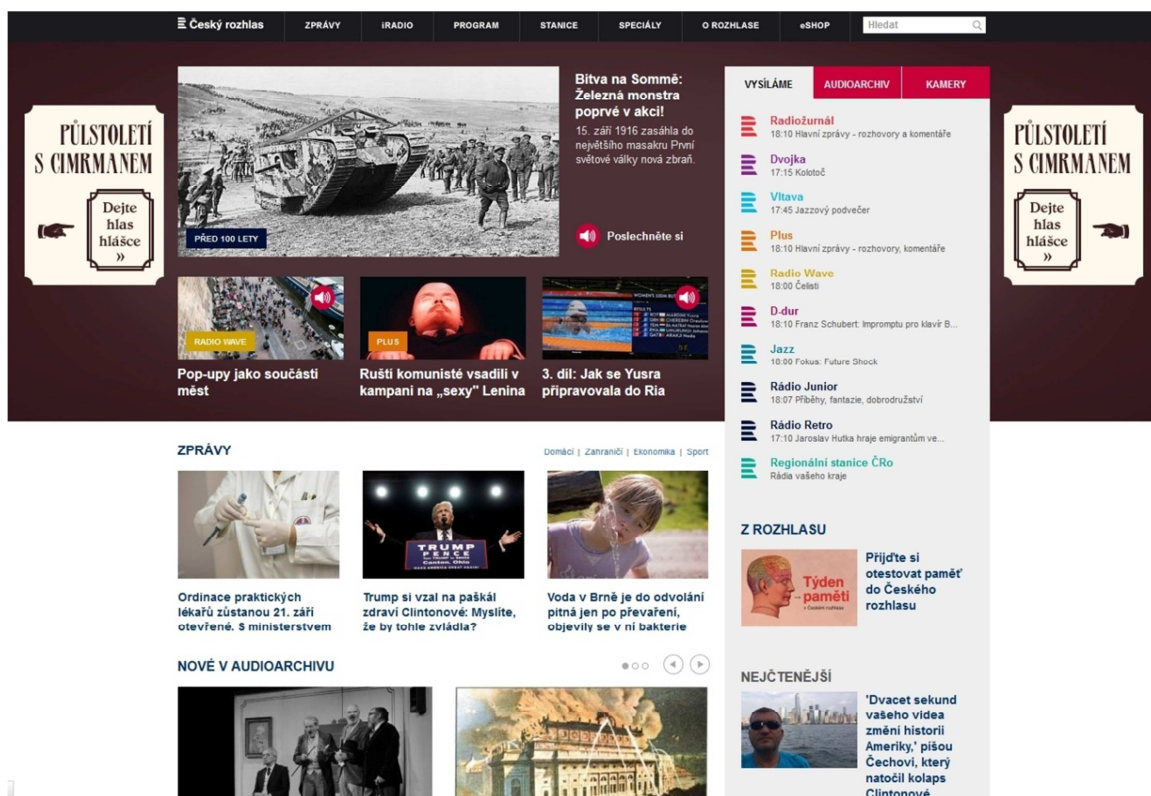
zprávy. V patě zprávy se objevují znovu stejné tři možnosti jako pod titulkem a navíc i základní možnosti propojení se sociálními sítěmi: sdílení a líbí se mi pro Facebook a tweetování pro Twitter. Pravý sloupec v této části webu nabízí kromě zvýrazněných článků (*Featured*) napříč různými tématy a sekcemi i výběr z nejpoblárnějších článků (*Most popular*), tematicky příbuzných článků (*Related articles*) a archiv sekce (*Section archive*). Nečekanou změnou je v tomto případě absence interaktivity u titulků jednotlivých nabídek – zatímco na úvodní stránce tyto titulky zvýrazněné modře fungují zároveň jako hypertextové odkazy, v tomto případě tato funkcionalita chybí a nahrazuje ji ve vybraných případech stylizované tlačítko *More*.

Články mají lineární strukturu. To znamená, že jsou zobrazeny na jedné stránce, nikoliv na více oddělených stránkách na pokračování, které je potřeba přepínat. Tato struktura má potenciální pozitivní vliv na rozpoznání faktů a potenciální negativní vliv na hlubší pochopení obsahu (McIntyre, Barnes, a Ruel 2016).

I v této části webu se projevuje jeho nepřehledná struktura. Tematické rubriky jsou upozaděny na úkor sekcí. Tuto prioritu sekcí prozrazují URL, které obsahují cestu a příslušnost k sekci, nikoliv k tématu. Např. zpráva *Czech foreign minister seeks investment drive to bridge EU divide* (<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/czech-foreign-minister-seeks-investment-drive-to-bridge-eu-divide>) se objevuje v sekci *Current affairs*, zároveň však i tematických rubrikách *European Union*, *Foreign Policy* a v některých dalších relevantních podrubrikách. Ze samotné stránky této zprávy se však dostanete pomocí hypertextových odkazů kontextově jen k nadřazené sekci nebo příbuzným článkům, nikoliv k tematickým rubrikám a podrubrikám.

Obrázek č. 1: Úvodní stránka základní verze webu anglického vysílání ČRo do zahraničí www.radio.cz/en (14. 9. 2016)

Obrázek č. 2: Úvodní stránka webu českého webu ČRo www.rozhlas.cz (15. 9. 2016)

The screenshot shows the mobile interface of Radio Praha's English website. At the top, there is a navigation bar with the 'Radio Praha' logo, a search bar, and flags for various languages. Below this is a menu with links for 'NEWS', 'ARTICLES', 'BROADCAST ARCHIVE', 'RSS AND PODCASTING', and 'LANGUAGE'. The main content area is divided into several sections: 'News' with a timestamp and a list of headlines; 'Current Affairs' featuring two articles with images and brief descriptions; 'Panorama' with an article about military missions; 'Travel Tip' with an article about Nymburk; and 'Special' with an article titled 'Being a Banana Child'.

Obrázek č. 3: Úvodní stránka mobilní verze webu anglického vysílání ČRo do zahraničí m.radio.cz/en (16. 9. 2016)

Rychlost

Co se týče rychlosti, celý web www.radio.cz/en reaguje relativně rychle³³⁸ na úkony uživatele, ať už jde o samotnou navigaci po stránce pomocí hypertextových odkazů nebo i využívání vyhledávacího modulu. Přehrávání zvukových záznamů začíná do několika vteřin po zmáčknutí tlačítka, pozastavování a opětovné spuštění záznamu je bezprostřední. Mobilní verzi webu jsme nezkoumali vzhledem k zásadnímu vlivu rychlosti mobilního připojení na použitelnost stránky.

³³⁸ Rychlost stránky byla testována na připojení s přibližnými hodnotami rychlosti downloadu 4,8 Mb/s a uploadu 144,5 kb/s.

Interaktivita

Web nabízí tradiční formy interaktivity. Některé její základní aspekty, které mají přímý vliv na jednoduchost navigace, jsme již zhodnotili v předchozí části analýzy. Pravděpodobně největším prohřeškem proti základní navigační interaktivitě je nejednoznačnost záhlaví tematických sekcí, co se týče jejich funkcionality jako hypertextového odkazu. Zatímco úvodní stránka je v tomto ohledu téměř plně interaktivní (s výjimkou odkazů *Events and projects* a *Czech links*, které vedou pouze zpět na začátek úvodní stránky), stránky konkrétních článků obsahují vizuálně podobná záhlaví sekcí, které ale nejsou interaktivní.

V předchozí části analýzy jsme také upozornili na nekonzistentní vyhledávání v archivech podle data, tato funkce na první pohled zvyšuje vnímanou (nebo domnělou) interaktivitu a funkcionality stránky, ale její matoucí implementace omezuje její potenciální použití k cílenému vyhledávání článků z konkrétních dní. Částečná funkcionality a interaktivita navíc v tomto případě vyvolává mylný pocit, že v nezvýrazněných dnech nevyšly žádné články, ačkoliv tak tomu v mnoha případech není.

Své limity má i tradiční vyhledávací modul umístěný v horní liště stránky. Pozitivním aspektem je zvýrazňování hledaného výrazu ve výsledcích vyhledávání. Slabými stránkami je fakt, že při vyhledávání nelze využívat logické operace. Modul neumožňuje žádná pokročilá nastavení a omezuje interaktivitu a přehlednost webu, který už tak trpí nejednoznačnou strukturou a zdvojeným systémem rubrik a sekcí.

Multimedialita

Co se týče multimediálních obsahů, web kromě klasického mixu statických obrázků a psaného slova obsahuje v relativně velké míře zvukové záznamy vybraných zpráv. Úvodní stránka nabízí také slideshow speciálních témat (viz Obrázek č. 4), v analyzovaném období to bylo např. 80. výročí Rádia Praha, Černobyl nebo Karel IV.

Obrázek č. 4: Slideshow speciálních tematických sekcí umístěná na úvodní stránce www.radio.cz/en

Ojedinele se v článcích objevují interaktivní multimediální prvky jako fotogalerie a mapy, např. v článku *Nymburk - back to the First Republic* (<http://www.radio.cz/en/section/travel-tip/nymburk-back-to-the-first-republic>).

Současné empirické výzkumy naznačují, že využívání multimédií v určité míře může posílit pozitivní postoje uživatelů vůči stránce (Tran 2015) nehledě na to, zda jsou multimédia ve shodě s vyzněním textu, nebo ne. Vzhledem k tomu, že velká část zpráv postrádá jakýkoliv multimediální obsah – je tvořena pouze textem –, nabízí se zde prostor pro potenciální zlepšení ve využívání multimédií za účelem vylepšení postojů návštěvníků ke stránce.

Multimodalita

Multimodalita jako koncept sociální sémiotiky ve srovnání s multimedialitou klade důraz na to, jak se jednotlivé komunikační módy spojují v jeden objekt (Norris a Maier 2014). Velmi letmo jsme se vztahu mezi jednotlivými komunikačními módy věnovali již v přechodí části na případu shody (či neshody) mezi vyzněním textu a multimédií. Multimodalita ale detailněji rozlišuje mezi jednotlivými složkami komunikace – v tomto pojetí jsou například typografie, rozložení textu v prostoru a samotné psané slovo tři individuální módy komunikace. Jakoukoli webovou stránku lze tak v důsledku chápat jako komplexní multimodální komunikát.

Na webu www.radio.cz/en se objevují tradiční módy jako typografie, obrázky, psaný text, mluvené slovo. Oproti tradičním zpravodajským webům je pozitivním aspektem využívání zvukových záznamů, které ale zpravidla pouze doslovně kopírují psaný text. V některých případech však nabízejí autentické citace aktérů, čímž de facto vyvažují zmíněnou absenci hypertextových odkazů na zdroje (viz níže).

Z hlediska multimodální komunikace je důležitý také vztah obrazového materiálu a textu a jeho zakomponování do celého webu. Především praxe popisků obrázků je na webu velmi nejednotná. V některých případech se objevuje popis, který stručně shrnuje obsah obrázku i zdroj. Objevují se ale situace, kdy u obrázku je udána pouze informace o zdroji. Rozdíly lze najít také v zacházení s obrázky v náhledech článků na úvodní stránce – zatímco hlavní zpráva obsahuje kompletní popis již v náhledu, ostatní vybrané články zobrazují obrázky bez jakýchkoliv popisků (ty jsou pak viditelné až po přechodu na konkrétní stránku

s článkem). Jako v přechozích aspektech naší analýzy i zde se projevuje nekonzistentní přístup k organizaci a struktuře webu.

Sociální funkce

Participace uživatelů se stala běžnou součástí zpravodajských webů (Netzer, Tenenboim-Weinblatt, a Shifman 2014), do určité míry tuto tendenci následuje i web www.radio.cz/en. Jak už jsme zmínili v analýze jednoduchosti navigace, web nabízí základní funkce propojení s populárními sociálními sítěmi Facebook a Twitter³³⁹. Tato velmi omezená sociální interaktivita je doplněna profily zahraniční vysílání v anglickém jazyce na Facebooku (<https://www.facebook.com/radioprague/>) a Twitteru (<https://twitter.com/RadioPrague>). Web neumožňuje komentovat články a zprávy.

Hypertextové odkazy

Hypertextové odkazy se samozřejmě obsahují v navigačních oblastech stránky, jak jsme již poukázali v předchozích částech analýzy. Samotné články však ve většině případů neobsahují žádné hypertextové odkazy, ať už na zdroje, jiná média nebo ostatní webové stránky. Tvůrci webu omezují jeho afordance³⁴⁰ a nevyužívají potenciálu webu. V důsledku tak prezentují velmi tradiční pojetí žurnalistiky, které téměř nijak nereaguje na specifický kontext Internetu (De Maeyer 2014; De Maeyer 2012). Ojedinelou výjimkou, kterou se nám podařilo najít při navigaci po webu, je zpráva z kulturního prostředí *Prague arts venue Akropolis celebrating double anniversary* (<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/prague-arts-venue-akropolis-celebrating-double-anniversary>). Tento článek v úplném závěru obsahuje jeden hypertextový odkaz na web Paláce Akropolis.

4.5.4 Závěr k analýze uživatelského komfortu webu

Analýza uživatelského komfortu návštěvníka webu anglického vysílání ČRo do zahraničí odhalila slabiny ve struktuře a organizaci webu. Nepřehledné řazení zpráv podle témat a sekcí komplikuje orientaci. Současné členění webu evokuje pocit zdvojené struktury, v níž lze cíleně jen těžko vyhledávat podle témat. Celkovou interaktivitu omezuje i vyhledávací modul,

³³⁹ Web českého vysílání obsahuje více těchto prvků, včetně propojení s Google+ a čtyřmi dalšími službami pod tlačítkem *Sdílet*: Digg, Delicious, Linkuj.cz a Tumblr.

³⁴⁰ Afordance jsou v oblasti nových médií chápány jako technologické možnosti akce s určitým objektem nebo v určitém prostředí.

který nepodporuje základní logické operace. Prvek vyhledávání podle data v aktuální implementaci spíše návštěvníka mate, než aby jeho navigaci usnadňoval.

Po formální stránce web splňuje základní představy o moderním zpravodajském médiu – využívá multimédia, nabízí základní propojení se sociálními sítěmi. Ve srovnání s webem českého vysílání však prakticky ve všech těchto aspektech pokulhává. Pozitivní stránkou jsou zvukové záznamy vybraných zpráv a také denní výběr zpráv (*Daily News Summary*), ke kterému ale nevede jasná navigační cesta z úvodní stránky. Tento prvek tak potenciálně zůstává návštěvníkům skryt v celkově nepřehledné struktuře a vizuální prezentaci webu.

4.5.5 Praktická doporučení pro zlepšení uživatelského komfortu

- Zpřehlednit organizační strukturu webu, především co se týče tematických rubrik a sekcí.
- Vytvořit přehledné archivy pro nadřazené tematické sekce jako Domestic affairs, Foreign policy nebo European Union.
- Sjednotit interaktivitu titulků různých sekcí napříč webem tak, aby všechny vedly do archivu příslušné sekce.
- Zvýraznit Daily News Summary na úvodní stránce jako specifický typ obsahu, který nabízí web anglického zahraničního vysílání svým čtenářům.
- Rozšířit nabídku propojení webu se sociálními sítěmi, a to alespoň v takovém rozsahu, který v současnosti aplikuje web českého vysílání (Google+, Digg, Delicious, Linkuj.cz a Tumblr).
- Zvýšit multimediální kvalitu především krátkých zpráv (např. pomocí ilustračních obrázků), které nyní obsahují pouze strohý psaný text.
- Implementovat pokročilejší vyhledávací modul, který by akceptoval základní logické operace a nabízel formy filtrování vyhledávání (alespoň v takovém rozsahu jako web českého vysílání).
- Opravit kalendářové vyhledávání v archivech tematických podrubrik, tak aby reflektovalo obsah webu a nevytvářelo mylný dojem, že v některých dnech nevyšly žádné relevantní zprávy k tématu.
- Sjednotit praxi popisků u obrázků napříč celým webem.
- Vizuálně sjednotit základní a mobilní verzi webu.

5. Závěry a doporučení

- Mezi třemi sledovanými redakcemi jsme identifikovali relativně výrazné rozdíly týkající se pozornosti věnované zahraničnímu kontextu či dopadu událostí v České republice.
 - V anglickém vysílání nápadně dominuje kategorie zpráv, která se věnuje výlučně dění v České republice (téměř polovina zpráv spadá do kategorie „výlučně domácí“)
 - V německém a ruském vysílání se dominantně vyskytuje kategorie zpráv „primárně domácí“, tedy zprávy o domácím dění s vazbou na zahraničí.

Doporučení: *Z výsledků je možné usuzovat, že pro německou a ruskou redakci je důležitější určitým způsobem kontextualizovat domácí události ve vztahu k mezinárodnímu dění. Takto výrazný rozdíl mezi jednotlivými jazykovými verzemi vysílání každopádně působí při pohledu na zahraniční vysílání Českého rozhlasu jako celek určitým způsobem nekonzistentně. Bylo by vhodné pokusit se v rámci interní diskuse identifikovat příčiny takového rozdílu (například odlišná představa jednotlivých redakcí o cílové skupině vysílání a jejím očekávání atd.) a případně přístup redakcí sjednotit při zohlednění cílů vysílání.*

- Dominantním tématem všech sledovaných jazykových verzí denních zpravodajských souhrnů je politika (cca třetina zpráv ve všech verzích). V ostatních nejfrekventovanějších tématech se jednotlivé jazykové verze liší.
 - Anglická redakce více tematizuje krizové jevy
 - Německá verze je nápadná svým zaměřením na kulturní a historická témata a sport
 - V ruskojazyčném vysílání sport téměř absentuje, častěji se naopak vyskytují témata ekonomická, společenská a zaměření na armádu
- Také obsahové agendě tematických sekcí jednoznačně dominuje politika
 - Nejčastějším dílčím tématem v rámci politiky je migrace, které tvoří více než třetinu (35%) všech příspěvků kódovaných jako „primárně zahraniční“ a pětinu příspěvků kódovaných jako „primárně domácí“.
 - V oblasti tematických sekcí se jednotlivé jazykové redakce co do základní obsahové skladby mezi sebou výrazně neliší

Doporučení: Podobně jako u bodu výše považujeme za přínosné pokusit se identifikovat příčiny výrazných rozdílů v tematické skladbě jednotlivých jazykových verzí vysílání a případně směřovat k vyváženějšímu tematickému profilu napříč jazykovými verzemi, zejména v rámci denního zpravodajského souhrnu. Jakkoli je zájem primárně o politická témata z novinářského pohledu pochopitelný, je otázkou, zda by sekce věnovaná dennímu zpravodajskému souhrnu neměla aspirovat na větší pestrost a častější zařazování témat jako technologie, věda a výzkum či ekologie, která v současnosti v dané rubrice až na výjimky absentují.

- Mezi aktéry zpravodajství, zaměříme-li se na státy jako aktéry v denním zpravodajském souhrnu, je nejvíce prostoru ve vysílání věnováno Spolkové republice Německo, a to ve všech jazykových verzích. To zřejmě odpovídá významu vztahů mezi oběma zeměmi.
 - V anglickém vysílání jsou klíčovými aktéry také Spojené státy americké a Velká Británie – takový závěr opět není překvapivý s ohledem na pravděpodobnou cílovou skupinu vysílání.
 - Ruská redakce se v podobné logice výrazně zaměřuje na Rusko, překvapivější je význam Slovenska jako jednoho z klíčových aktérů ruského vysílání.
- V oblasti tematických sekcí je Spolková republika Německo klíčovým aktérem jen v anglickém a německém vysílání – ruskojazyčnému vysílání jednoznačně dominuje Rusko
- Klíčovými individuálními aktéry v denním zpravodajském souhrnu i v tematických sekcích ve všech jazykových verzích jsou nejvyšší političtí představitelé (hlavy států, premiéři, ministři), což odpovídá obvyklému dominantnímu zaměření mainstreamového zpravodajství na elitní politické aktéry a oficiální zdroje informací.
 - Nápadná je četnost výskytu sportovců mezi klíčovými aktéry v denním zpravodajském souhrnu v německojazyčném vysílání (odpovídá ale zároveň výše citované četnosti tématu sport v této jazykové verzi)
- Nejvíce citovanými individuálními aktéry jsou ve všech jazykových verzích denního zpravodajského souhrnu Bohuslav Sobotka, Lubomír Zaorálek, Miloš Zeman a Milan Chovanec. To opět odpovídá klasickému zpravodajskému důrazu na oficiální informační zdroje, a také cílům zahraničního vysílání Českého rozhlasu (především cíli informovat o dění v České republice).

- Výrazný rozdíl nacházíme ve frekvenci citování v tematických sekcích mezi anglickou a ruskou redakcí na jedné straně, které dávaly citacím poměrně velký prostor, a německojazyčnou redakcí, která citovala extenzivně pouze premiéra Bohuslava Sobotku. Bohuslav Sobotka byl také nejcitovanějším politikem ve všech třech jazykových verzích tematických sekcí, dále Miloš Zeman a Lubomír Zaorálek. Stejně jako u denního souhrnu, i v tematických sekcích dostával poměrně překvapivě více prostoru ministr vnitra Milan Chovanec než vicepremiér Andrej Babiš.

***Doporučení:** Výsledek týkající se klíčových individuálních aktérů není překvapivý s ohledem na výše řečené a vzhledem k dominanci tématu politika ve sledovaných obsazích. Pokud jde o významný výskyt sportovních témat a aktérů z oblasti sportu v německém vysílání v denním zpravodajském souhrnu, jedná se o zajímavou inklinaci, která by si zasloužila hlubší vysvětlení (to může spočívat ve vnitroredakčních faktorech). K diskuzi vybízí i zjištění ohledně drtivé dominance politických elit jako hlavních aktérů zpravodajských obsahů; je otázkou, zda by se stanice neměla snažit o větší diverzifikaci a dát ve vysílání o něco větší prostor a hlas také jiným skupinám aktérů, v této chvíli ve zpravodajství výrazně podprezentovaným, například vědcům a expertům, či naopak běžným občanům a představitelům občanské společnosti.*

- Emoční vyznění (valence) zpráv v denních zpravodajských souhrnech i tematických sekcích je do velké míry neutrální. To odpovídá profesnímu požadavku na nezájatost prezentovaných informací.
 - Nejvíce negativních zpráv se vyskytovalo v anglické verzi (asi čtvrtina příspěvků)
 - Pozitivních zpráv bylo ve všech jazykových verzích nejméně, ve shodě s dlouhodobě existujícím trendem dominance negativity v mediálním zpravodajství (jinými slovy, vysílání ČRo do zahraničí v tomto směru nevybočuje z obecných mediálních trendů)
- Případová studie krize na Ukrajině odhalila zajímavý fakt, že jak v ruskojazyčné, tak v anglické redakci byla krize koncipována primárně jako téma domácí (v přibližně dvou třetinách případů), tedy že se redakce zaměřovaly dominantně na dění v ČR související s krizí na Ukrajině. Také mezi státy jako aktéry události proto dominuje Česká republika, za ní následuje Rusko.
- Ruská redakce se o něco více věnovala zahraničnímu kontextu krize na Ukrajině

- Ruská redakce se výrazně více zaměřovala na referování o ozbrojeném konfliktu (více než 50 % příspěvků ve srovnání s 15 % v anglickém vysílání) a na vnitropolitické dění na Ukrajině (40 % příspěvků vůči 10 % v anglickém vysílání).
- Anglická redakce se více zaměřila na hledání řešení krize na mezinárodní úrovni a na téma humanitární pomoci Ukrajině.
- Mezi individuálními aktéry dávají redakce nejvíce prostoru nejvyšším ústavním činitelům a představitelům vlád zúčastněných zemí. Dominuje tedy jednoznačně oficiální diskurz na úkor expertního či aktivistického.
- V souladu s domácím zaměřením zpravodajství byli šesti nejčastěji citovanými aktéry pouze politici z České republiky
 - anglická redakce nejvíce citovala premiéra Sobotku, více než ruská redakce se zaměřovala na expertní hlasy a osobnosti veřejného života
 - ruské vysílání nejvíce citovalo ministra zahraničí Zaorálka a prezidenta Zemana, více se také zaměřovalo na občanské aktivisty
 - ruskojazyčné vysílání nabízelo obecně větší šíři domácích aktérů s protichůdnými názory, a tím i pestřejší názorovou skladbu k tématu
 - ruskojazyčné vysílání bylo ve vztahu k vybraným aktérům (Rusku, Ukrajině, Vladimíru Putinovi, politikům ostatních zemí a představitelům autonomních ukrajinských oblastí) výrazně kritičtější než příspěvky anglické redakce

***Doporučení:** Pestřejší skladbu aktérů ve vysílání ruské redakce, která zajišťuje také pestřejší názorovou skladbu vysílání k tématu, považujeme za pozitivní trend. Podobně posílení expertních a aktivistických hlasů oproti současné dominanci oficiálního diskurzu může poskytnout komplexnější pohled na danou tematiku.*

- Kvalitativní analýza obsahů týkajících se krize na Ukrajině v anglickém vysílání odhalila významnou přítomnost rámce imperiálního Ruska; s ním souvisí další významný rámec – bipolární rozdělení světa na Západ (reprezentovaný v tématu především Evropskou unií) a Rusko – jako klíčovou otázku anglická redakce prezentovala, ke které ze sfér vlivu se Ukrajina připojí (politicky i ekonomicky)
- V klíčovém tématu sankcí vůči Rusku prezentovaném v anglickém vysílání jako velmi konfliktní, se střetával rámec ekonomický (především negativní dopady sankcí na země EU) s rámcem lidskoprávním (potřeba zaujmout kritický postoj vůči aktivitám Ruska, které ohrožují suverenitu jiné země)

- Významně se v obsazích anglického vysílání ve vztahu ke krizi na Ukrajině (a v souvislosti s rámcem imperiálního Ruska) aktualizují historické paralely k událostem v Československu – k Sametové revoluci v roce 1989, invazi vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968, k nacistické okupaci regionu
- Významný prostor dostávají v anglickém vysílání současný prezident Miloš Zeman a bývalý prezident Václav Klaus – oba zejména jako politici s pozitivním vztahem k Rusku a autoři kontroverzních komentářů, za něž jsou kritizováni aktéry z ČR i zahraničí
- Anglické vysílání se významně věnuje také kritice českých politických aktérů vůči premiérovi Bohuslavu Sobotkovi za nedostatečnou vstřícnost k sankcím vůči Rusku či k navýšení počtu jednotek NATO v Evropě.
- V ruskojazyčném vysílání dominují rámce evropského směřování Ukrajiny, lidskoprávní a ekonomický
- Kvalitativní srovnání anglického a ruského vysílání odhalilo, že ruská redakce se výrazně více věnuje některým lidskoprávním tématům, například zapojení Ministerstva zahraničních věcí a nepolitických činitelů do kauzy týkající se stíhání režiséra Olega Sencova nebo tématu krymských Tatarů
- Anglickému vysílání dominuje u řady témat konfliktní rámcování týkající se oficiálních činitelů (např. spor mezi prezidentem Zemanem a ministrem Zaorálkem ve věci repatriace ukrajinských Čechů), zatímco v ruskojazyčném vysílání takový konfliktní rámec absentuje ve prospěch hlubšího zájmu o téma samotné
- Anglické vysílání také výrazněji akcentuje rámec bipolárního rozdělení světa

***Doporučení:** Výše zmíněné tendence nejsou nijak překvapivé z hlediska běžných mediálních rutin, které směřují k zájmu o elitní osobnosti a elitní národy, stejně jako o konflikt – jednu z klíčových zpravodajských hodnot. Přílišný důraz na konfliktní rámcování, navíc při zdůraznění několika klíčových a elitních aktérů (vybraných států či státních útvarů a jejich představitelů), však odvádí pozornost od samotného tématu a jeho hlubší analýzy k osobním rivalitám nebo k upevňování schematického pohledu na situaci. Také politickými aktéry i médií oblíbené využívání historických analogií k aktuálním událostem se jeví jako méně funkční než hloubková analýza ukotvená v aktuálním čase.*

- Z případové studie k tématu migrační krize vyplynulo, že více než tři čtvrtiny všech příspěvků s touto tematikou ve vysílání Radia Praha se buď primárně, nebo dokonce

výlučně orientovaly na dění v České republice (nejsilnější byla tato tendence u německé redakce)

- Dominantním tématem ve vztahu k migrační krizi byla v obou jazykových verzích (anglické i německé) politika EU vůči migraci (více než třetina zpráv), následovalo téma humanitární pomoci uprchlíkům a podmínky v evropských uprchlických táborech
- Zpravodajství obou redakcí se zaměřilo více na deskripci aktuálního průběhu fenoménu, spíše než na odhalování příčin a kontextu migrační vlny
- Mezi státy dominovala aktérům opět Česká republika, druhým nejčastějším zmiňovaným státem bylo Německo – z hlediska pozornosti však u tohoto státu existuje výrazný rozdíl mezi německou redakcí a redakcí anglickou – ta se více věnovala dění na Slovensku
- Mezi individuálními aktéry v obou verzích převažují političtí aktéři, zejména ministři a premiéři – německá redakce ale věnuje výrazně více pozornosti konkrétním uprchlíkům a také běžným občanům a policejním představitelům; obě redakce věnují více prostoru pro-imigračně zaměřeným aktivistům než představitelům hnutí proti imigraci (islámu)
- Z hlediska citací věnují obě redakce nejvíce prostoru premiéru Sobotkovi, za ním následuje ministr vnitra Chovanec, v německém vysílání pak prezident Zeman, v anglickém ministr zahraničí Zaorálek
- Vysílání o migrační krizi dominuje z hlediska valence neutrální tón, redakce ale téma obecně rámcují spíše jako problém a zdůrazňují jeho problematické aspekty
- Kvalitativní pohled na příspěvky v angličtině týkající se migrační krize odhalil dominantní rámcování tématu prostřednictvím personalizace, konkrétně skrze českého premiéra Sobotku a ministra vnitra Chovance
- Většina příspěvků je rámcována skrze negativní postoj vlády ČR a Visegradské čtyřky k tzv. kvótám
 - Prostřednictvím diskuse o kvótách vysílání aktualizuje také rámec konfliktu ČR (a dalších středo- a východoevropských zemí) se zbytkem EU, resp. rámec česko-německých vztahů a jejich zhoršení v souvislosti s migrační krizí a diskusí o kvótách

- Významným rámcem byla ve vysílání také otázka připravenosti ČR přijímat uprchlíky a kritika stavu detenčních zařízení a přístupu k uprchlíkům obecně (i na celospolečenské úrovni)
- Migrační krize je také prezentována jako téma rozdělující českou politickou scénu a českou společnost obecně (přičemž konflikty na úrovni domácí politiky jsou opět výrazně personalizovány)
- Zajímavým rozdílem mezi vysíláním anglické a německé redakce je to, že anglické vysílání výrazně nápadněji tematizuje otázku suverenity členských států EU, jejímiž nositeli jsou ve vztahu ke kvótám především čeští politici; německá redakce naopak (nijak překvapivě) akcentuje česko-německé vztahy, nápadné je však zejména to, že český postoj ke kvótám je v německojazyčných obsazích často kritizován a nezřídka je až ironizován (takový přístup se v anglickém vysílání neobjevuje)

***Doporučení:** Silné zaměření obsahů týkajících se migrační krize na Českou republiku a domácí kontext tématu je pochopitelné s ohledem na cíle analyzovaného rozhlasového vysílání. Poněkud problematická je však obecně z pohledu politické komunikace personalizace událostí, tedy jejich nahlížení jako záležitostí jednotlivých politických aktérů, případně jejich sporů. Rámec personalizace a konfliktu se v analyzovaných obsazích uplatňují na úkor hlubší analýzy příčin migrační krize a obecně analytičtějšího přístupu redakcí.*

Slabší kontextualizace obou sledovaných událostí opět odpovídá trendu zpravodajské žurnalistiky posledních desetiletí, který je však odbornou veřejností vnímán jako trend negativní a bývá spojován s ekonomickými příčinami, například s úspornými opatřeními redakcí, ale také s řadou dalších jevů, jakými jsou depolitizace zpravodajství, personalizace aj. Domníváme se proto, že by bylo vhodné posílit tendenci redakcí zahraničního vysílání Českého rozhlasu k hlubším analýzám a k takové práci s informačními zdroji, která zohledňuje širší aktéry a nesoustředí se dominantně na aktéry oficiální (typicky politické). Tuto z našeho pohledu pozitivní tendenci jsme zaznamenali především u rozsáhlejších příspěvků založených na vlastní zpravodajské či publicistické činnosti redakce, které se však ve sledovaných obsazích vyskytovaly menšinově. Většinu obsahů tvoří velmi krátké příspěvky založené často na agenturním zpravodajství, v nichž není prostor pro kontext nebo širší skladbu informačních zdrojů. Otázkou tedy je, zda by se redakce neměly s ohledem na své poslání soustředit spíše na vytváření delších,

analytičtějších příspěvků, které umožňují hlubší vhled do sledovaných témat, a tím také větší vyváženost pohledu na tato témata.

- Analýza uživatelského komfortu návštěvníka webu anglického vysílání ČRo do zahraničí odhalila slabiny ve struktuře a organizaci webu
 - Nepřehledné je řazení zpráv podle témat a sekcí – komplikuje orientaci
 - Členění webu evokuje pocit zdvojené struktury, v níž lze cíleně jen těžko vyhledávat podle témat
 - Celkovou interaktivitu omezuje i vyhledávací modul, který nepodporuje základní logické operace; prvek vyhledávání podle data v aktuální implementaci spíše návštěvníka mate, než aby jeho navigaci usnadňoval
- Po formální stránce web splňuje základní představy o moderním zpravodajském médiu – využívá multimédia, nabízí základní propojení se sociálními sítěmi. Ve srovnání s webem českého vysílání však prakticky ve všech těchto aspektech zaostává. Pozitivní stránkou jsou zvukové záznamy vybraných zpráv a také denní výběr zpráv (*Daily News Summary*), ke kterému ale nevede jasná navigační cesta z úvodní stránky. Tento prvek tak potenciálně zůstává návštěvníkům skryt v celkově nepřehledné struktuře a vizuální prezentaci webu.

Doporučení: viz bod 4.5.5

6. Seznam použité literatury

- Benbunan-Fich, Raquel. 2001. „Using Protocol Analysis to Evaluate the Usability of a Commercial Web Site". *Information & Management* 39 (2): 151–63. doi:10.1016/S0378-7206(01)00085-4.
- Crossley, Nick – Roberts, John Michael. 2004. *After Habermas: New Perspectives on the Public Sphere*. Wiley-Blackwell.
- De Maeyer, Juliette. 2012. „THE JOURNALISTIC HYPERLINK: Prescriptive Discourses about Linking in Online News". *Journalism Practice* 6 (5–6): 692–701. doi:10.1080/17512786.2012.667273.
- De Maeyer, Juliette. 2014. „Citation Needed: Investigating the Use of Hyperlinks to Display Sources in News Stories". *Journalism Practice* 8 (5): 532–41. doi:10.1080/17512786.2014.894329.
- Eason, K. D. 1984. „Towards the experimental study of usability". *Behaviour & Information Technology* 3 (2): 133–43. doi:10.1080/01449298408901744.
- Entman, Robert M. 2004. *Projections of Power: Framing News, Public Opinion, and U.S. Foreign Policy*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Feng, Guangchao Charles. 2013a. “Factors Affecting Intercoder Reliability: A Monte Carlo Experiment.” *Quality & Quantity* 47 (5): 2959–82. doi:10.1007/s11135-012-9745-9.
- Feng, Guangchao Charles. 2013b. “Underlying Determinants Driving Agreement among Coders.” *Quality & Quantity* 47 (5): 2983–97. doi:10.1007/s11135-012-9807-z.
- Freelon, Deen. 2010. “ReCal: Intercoder Reliability as a Web Service.” *International Journal of Internet Science* 5 (1): 20–33.
- Freelon, Deen. 2013. “ReCal OIR: Ordinal, Interval, and Ratio Intercoder Reliability as a Web Service.” *International Journal of Internet Science* 8 (1): 10–16.
- Gerbner, George a kol. 2002. „Growing up with television: cultivation processes.“ Pp. 43-67 in *Media Effects: Advances in Theory and Research*. Eds. Bryant, Jennings – Zillmann, Dolf. Routledge.
- Habermas, Jürgen. 2006. „Political Communication in Media Society: Does Democracy Still Enjoy an Epistemic Dimension? The Impact of Normative Theory on Empirical Research.“ Pp. 411–426 in *Communication Theory*, 16.
- Himmelboim, I., a S. McCreery. 2012. „New Technology, Old Practices: Examining News Websites from a Professional Perspective". *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies* 18 (4): 427–44. doi:10.1177/1354856511429648.
- Chen, Yu-Hui, Carol Anne Germain, a Abebe Rorissa. 2009. „An Analysis of Formally Published Usability and Web Usability Definitions". *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology* 46 (1): 1–18. doi:10.1002/meet.2009.1450460213.

- Johnson-Cartee, Karen S. 2005. *News Narratives and News Framing: Constructing Political Reality*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers.
- Krippendorff, Klaus. 2004a. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. 2nd ed. Thousand Oaks, Calif: Sage.
- Krippendorff, Klaus. 2004b. "Reliability in Content Analysis: Some Common Misconceptions and Recommendations." *Human Communication Research* 30 (3): 411–33. doi:10.1111/j.1468-2958.2004.tb00738.x.
- Lombard, Matthew, Jennifer Snyder-Duch, and Cheryl Campanella Bracken. 2002. "Content Analysis in Mass Communication: Assessment and Reporting of Intercoder Reliability." *Human Communication Research* 28 (4): 587–604. doi:10.1111/j.1468-2958.2002.tb00826.x.
- McCombs, Maxwell. 2009. *Agenda Setting. Nastolování agendy: masová média a veřejné mínění*. Portál.
- McCombs, Maxwell E. – Shaw, Donald L. 1972. „The agenda-setting function of the mass media.” Pp. 176–187 in *Public Opinion Quarterly*, 36(2).
- McIntyre, K., S. R. Barnes, a L. Ruel. 2016. „The Effects of Online News Package Structure on Attitude, Attention, and Comprehension". *Electronic News* 10 (3): 178–93. doi:10.1177/1931243116656718.
- Netzer, Yacov, Keren Tenenboim-Weinblatt, a Limor Shifman. 2014. „The Construction of Participation in News Websites: A Five-Dimensional Model". *Journalism Studies* 15 (5): 619–31. doi:10.1080/1461670X.2014.895527.
- Norris, Sigrid, a Carmen Daniela Maier. 2014. *Interactions, Images and Texts, A Reader in Multimodality*. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton. <http://www.degruyter.com/view/product/181932>.
- Palmer, Jonathan W. 2002. „Web Site Usability, Design, and Performance Metrics". *Information Systems Research* 13 (2): 151–67.
- Reese, Stephen D. – Gandy, Oscar H. – Grant, August E. 2001. *Framing Public Life: Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World*. Taylor & Francis Group.
- Shoemaker, Pamela. 1989. *Communication Campaigns About Drugs: Government, Media, and the Public*. Routledge.
- Shoemaker, Pamela – Reese, Stephen D. 1996. *Mediating the message: theories of influences on mass media content*. Longman Trade.
- Tran, H. L. 2015. „More or Less? Multimedia Effects on Perceptions of News Websites". *Electronic News* 9 (1): 51–67. doi:10.1177/1931243115572821.
- Tuchman, Gaye. 1978. *Making news: a study in the construction of reality*. London: Free Press.
- Van Leeuwen, Theo. 2005. *Introducing social semiotics*. London ; New York: Routledge.

Vreese, Claes Holger de. 2005. *Framing Europe*. Amsterdam: Het Spinhuis

Wang, Jianfeng, a Sylvain Senecal. 2007. „Measuring Perceived Website Usability". *Journal of Internet Commerce* 6 (4): 97–112. doi:10.1080/15332860802086318.

7. Přílohy

7.1 Příloha č. 1: Kódovací kniha Daily News Summary + tematické sekce

Identifikační proměnné

V1	Datum publikování	[DAY-MONTH-YEAR] {21-10-2013}
V2	Autor/ka	[vypište]
V3	Název článku	[vypište]
V4	Počet slov	absolutní hodnota

Obsahové proměnné

V5	<p>Teritorialita</p> <p><i>Proměnná zjišťuje, jakého území se událost týká.</i></p>	<p>1- výlučně domácí <i>Událost z ČR, v níž není zmíněn mezinárodní kontext (např. přijetí nového zákona...).</i></p> <p>2- primárně domácí <i>Událost se stala v ČR, ale má mezinárodní přesah (mezinárodní kontext je zmíněn). Př. Special Czech working group to deal with Brexit. The Czech government has decided to create a special working group to deal with the possible implications of 'Brexit,' the result of last week's British referendum decision to leave the EU.</i></p> <p>3- primárně zahraniční <i>Zahraniční událost, která je dáována do spojitosti s ČR (např. vyjádření českých politiků k brexitu).</i></p> <p>4- výlučně zahraniční <i>Zahraniční událost, u níž není zmíněna vazba na ČR.</i></p>
V6	<p>Téma</p> <p><i>Proměnná zjišťuje, tematické zaměření příspěvku. V tomto případě jde o první zmíněné téma (odvozené na základě titulku, prvních vět).</i></p>	<p>10- politika</p> <p>11- zákonodárství (<i>příspěvky týkající se návrhů a schvalování nové legislativy</i>)</p> <p>12- činnost politických stran</p> <p>13- bezpečnostní strategie, opáření proti terorismu (<i>kódujeme u zpráv, které se skutečně týkají návrhů řešení terorismu/bezpečnosti, tj. nikoli např. zprávy o teroristických útocích nebo vyjádření k teroristickým útokům – viz XX</i>)</p> <p>14- energetická bezpečnost (<i>dohody o dovozu strategických surovin, zabezpečení jaderných elektráren...)</i></p> <p>15- migrace (<i>jakékoli téma spojené s migrační krizí</i>)</p> <p>16- ochrana životního prostředí, klimatické otázky</p> <p>17- jiné politické téma</p> <p>20- kultura / historie (<i>vychází nová kniha, proběhne divadelní festival...)</i></p> <p>30- ekonomika (<i>obecně např. státní dluh, propad kurzu koruny...; nepatří sem ekonomické otázky související s vědou a výzkumem – viz XX</i>)</p>

		<p>31- ekonomická spolupráce (zahraniční dohody, obchod, záležitosti cel, obchodních standardů, kontrakty na dodání technologií apod.)</p> <p>32- dotace (dotační příležitosti, využívání/zneužívání dotací)</p> <p>33- doprava</p> <p>34- jiné ekonomické téma</p> <p>40- sport</p> <p>50- společnost (statistiky, problematika vzdělávání, sociální témata...)</p> <p>51- národnostní menšiny</p> <p>52- lidská práva</p> <p>53- občanské iniciativy (demonstrace, aktivity NGO...)</p> <p>54- jiné menšiny než národnostní (GLBT, lidé s tělesným/mentálním hendikepem...)</p> <p>55- společnost – jiné téma</p> <p>60- humanitární téma</p> <p>61- humanitární pomoc</p> <p>62- rozvojová spolupráce (např. stavba školy v Africe, cvičení policistů v Afghánistánu...; obecně pomoc, která nesouvisí s následky katastrof či nečekaných krizí)</p> <p>63- jiné humanitární téma</p> <p>70- věda a výzkum</p> <p>71- mezinárodní vědecká spolupráce (společné výzkumné týmy, mezinárodní smlouvy o financování vědy a výzkumu)</p> <p>72- výstupy české vědy (zprávy o výstupech práce českých vědců v ČR i v zahraničí)</p> <p>73- jiné vědecké a výzkumné téma</p> <p>80- krizové situace (neočekávané jednorázové krize, sociálně-patologické jevy)</p> <p>81- terorismus</p> <p>82- kriminalita</p> <p>83- přírodní katastrofy</p> <p>84- jiné krizové situace (dopravní nehody atp.)</p> <p>90- armáda (armádní cvičení, spolupráce...)</p> <p>100- zdravotnictví</p> <p>110- technologie</p> <p>120- ekologie, životní prostředí</p> <p>999- jiné téma</p>
V7	<p>Aktér 1 STÁT</p> <p><i>Kódujeme podle pořadí výskytu v příspěvku.</i></p>	<p>100- ČR</p> <p>200- Evropa (pokud je jako aktér zmíněna skutečně Evropa – tj. Evropa musí reagovat, Evropa žije fotbalovým šampionátem...)</p> <p>201- Slovensko</p> <p>202- Německo</p> <p>203- Polsko</p> <p>204- Rakousko</p> <p>205- Maďarsko</p> <p>206- Francie</p> <p>207- Velká Británie</p> <p>208- Srbsko</p> <p>209- Chorvatsko</p> <p>210- Černá Hora</p> <p>211- Slovinsko</p> <p>212- Albánie</p> <p>213- Bosna a Hercegovina</p>

		<p>214- Kosovo 215- Turecko 216- Ukrajina 217- Moldavsko 218- Gruzie 219- Arménie 220- Ázerbájdžán 221- Bělorusko 299- jiný evropský stát 300- Severní, Jižní, Střední Amerika 301- USA 302- Kanada 303- Mexiko 304- Kolumbie 305- Peru 306- Chile 307- Kuba 399- jiný americký stát 400- Asie 401- Rusko 402- Čína 403- Japonsko 404- Korejská republika 405- Afghánistán 499- jiný asijský stát 500- Afrika 501- Etiopie 502- Jihoafrická republika 503- Nigérie 599- jiný africký stát 777- jiný stát (Grónsko, Antarktida, Austrálie, Tichomořské státy) 888- nestátní útvary (Palestina, Tibet, Katalánsko apod.) 999- není uveden</p>
V8	<p>Aktér OSOBNOST 1 <i>Kódujeme podle pořadí výskytu...</i></p>	<p>100- politik 101- hlava státu (<i>prezident, král/královna; u EU předseda Evropské rady</i>) 102- ministerský předseda (<i>premiér, kancléř; u EU předseda Evropské komise</i>) 103- ministr (<i>u EU člen Evropské komise</i>) 104- člen parlamentu 105- člen politické strany (<i>pokud není členem parlamentu</i>) 106- jiný politik 200- představitel policie 300- představitel armády 400- představitel justice 500- úředník (<i>nezávisle na funkci, tj. i předsedové významných úřadů...</i>) 501- diplomat, člen diplomatického sboru 600- osobnost veřejného života 601- kulturní osobnost (<i>umělci...</i>) 602- vědec, expert 603- občanskí aktivisté, představitelé neziskovek 604- sportovec/sportovkyně 605- podnikatel/ka</p>

		606- představitel profesních svazů, odborů 607- jiná veřejná osobnost 700- běžní občané 777- jiná 888- historická osobnost 999- není zmíněna
V9	Aktér 2 STÁT	<i>hodnoty jako V7</i>
V10	Aktér 2 OSOBNOST	<i>hodnoty jako V8</i>
V11	Aktér 3 STÁT	<i>hodnoty jako V7</i>
V12	Aktér 3 OSOBNOST	<i>hodnoty jako V8</i>
V13	Aktér CITACE 1 (POUZE u zpravodajských článků, vynechat rozhovory!)	<i>vypište jméno prvního přímo citovaného nebo parafrázovaného aktéra. Pokud je v článku citován vícekrát, uvádějte ho pouze jednou.</i>
V14	Aktér CITACE 1 – délka (POUZE u zpravodajských článků, vynechat rozhovory!)	<i>napište počet slov aktéra citace 1. Pokud je v článku citován vícekrát, sečtěte počet slov za všechny citace.</i>
V15	Aktér CITACE 2 (POUZE u zpravodajských článků, vynechat rozhovory!)	<i>vypište jméno druhého přímo citovaného nebo parafrázovaného aktéra</i>
V16	Aktér CITACE 2 – délka (POUZE u zpravodajských článků, vynechat rozhovory!)	<i>napište počet slov aktéra citace 2</i>
V17	Aktér CITACE 3 (POUZE u zpravodajských článků, vynechat	<i>vypište jméno druhého přímo citovaného nebo parafrázovaného aktéra</i>

	rozhovory!)	
V18	Aktér CITACE 3 – délka (POUZE u zpravodajských článků, vynechat rozhovory!)	<i>napište počet slov aktéra citace 2</i>
V19	Zmínka o instituci Evropské unie (EU, komise, rada, parlament)	01- Ano 02- Ne
V20	Zmínka o V4	01- Ano 02- Ne
V21	Zmínka o NATO	01- Ano 02- Ne
V22	Zmínka o OSN	01- Ano 02- Ne
V23	ČR v mezinárodních organizacích	<i>Informace o aktivitách ČR/postojích ČR v rámci mezinárodních organizací. Zprávy informující o konání summitu zmiňující, že se jej zúčastnil i zástupce ČR, dohoda určité skupiny + postoj ČR apod.</i> 1- EU 2- NATO 3- V4 4- OECD 5- OSN 6- zmínka o aktivitách ČR / postojích ČR v rámci uvedených organizací chybí
V24	Czech Tourism	<i>Jsou-li zmíněny aktivity instituce?</i> 01- ano 02- ne
V25	Czech Trade	<i>Jsou-li zmíněny aktivity instituce?</i> 01- ano 02- ne
V26	Česká centra	<i>Jsou-li zmíněny aktivity instituce?</i> 01- ano 02- ne
V27	Valence (definovaná jako celkové emocionální vyznění textu)	<i>Posuzujeme celkové vyznění textu, to, zda text informuje o tématech nesoucích převážně pozitivní či převážně negativní konotace; sekundárně je při kódování důležitá volba jazykových prostředků, kterými lze např. neutrální zprávě dodat pozitivní či negativní zabarvení.</i> 01- neutrální (strohá informace bez emociálního zabarvení; příkladem jsou zprávy o připravovaných zákonech či opatřeních; statistiky včetně průzkumů veřejného mínění; jako neutrální budou kódovány i zprávy, které nesou jak negativní, tak pozitivní prvky, přičemž obě dvě strany jsou víceméně vyvážené) 02- negativní (politická kauza, hádky v koalici či mezi politiky / státy, skandál, kriminalita - růst či konkrétní čin; válka, násilí, katastrofa, poukázání na strukturální problém; neúspěch –

		včetně neúspěchu ve sportu) 03- pozitivní (úspěch – kulturní, sportovní, technologický, politický apod.; politická dohoda, konec krize, pokles kriminality)
--	--	---

7.2 Příloha č. 2: Kódovací kniha – migrace

Identifikační proměnné

V1	Datum publikování	[DAY-MONTH-YEAR] {21-10-2013}
V2	Typ článku	1- Zpráva [cokoli jiného než rozhovor] 2- Rozhovor
V3	Počet slov	absolutní hodnota
V4	Rubrika/Sekce webu	[vypište]

Obsahové proměnné

V5	Teritorialita <i>Proměnná zjišťuje, jakého území se událost týká.</i>	1- výlučně domácí <i>Událost z ČR, v níž není zmíněn mezinárodní kontext (např. přijetí nového zákona...).</i> 2- primárně domácí <i>Událost se stala v ČR, ale má mezinárodní přesah (mezinárodní kontext je zmíněn).</i> 3- primárně zahraniční <i>Zahraniční událost, která je dáována do spojitosti s ČR.</i> 4- výlučně zahraniční <i>Zahraniční událost, u níž není zmíněna vazba na ČR.</i>
V6	Téma: politika na úrovni EU	01- Ano 02- Ne <i>(vyjednávání řešení, opatření, přerozdělování migrantů...)</i>
V7	Téma: politika zemí mimo EU	<i>(země Blízkého východu, Afriky apod., odkud primárně přicházejí uprchlíci)</i> 01- Ano 02- Ne
V8	Téma: humanitární pomoc uprchlíkům	<i>(včetně pomoci v uprchlických táborech v Evropě)</i> 01- Ano 02- Ne
V9	Téma: životní podmínky v evropských táborech	01- Ano 02- Ne
V10	Téma: situace v mateřských státech	01- Ano 02- Ne
V11	Téma: integrace migrantů v Evropě	01- Ano 02- Ne

V12	Téma: kriminalita	<i>(kriminální činy páchané migranty)</i> 01- Ano 02- Ne
V13	Téma: demonstrace	<i>(pro i proti migrantům)</i> 01- Ano 02- Ne
V14	Téma: fyzické či slovní útoky na migranty	01- Ano 02- Ne
V15	Téma: ekonomický rozměr	01- Ano 02- Ne
V16	Stanovisko ČR	01- Ano <i>(vyskytuje se explicitní – citované či parafrázované - stanovisko českých politiků odpovědných za zahraniční politiku ČR k situaci – tj. ministerstvo zahraničí či prezident)</i> 02- Ne
V17	Aktér 1 STÁT <i>Kódujeme podle pořadí výskytu v příspěvku.</i>	100- ČR 200- Evropa <i>(pokud je jako aktér zmíněna skutečně Evropa – tj. Evropa musí reagovat, Evropa žije fotbalovým šampionátem...)</i> 201- Slovensko 202- Německo 203- Polsko 204- Rakousko 205- Maďarsko 206- Francie 207- Velká Británie 208- Srbsko 209- Chorvatsko 210- Černá Hora 211- Slovinsko 212- Albánie 213- Bosna a Hercegovina 214- Kosovo 215- Turecko 216- Ukrajina 217- Moldavsko 218- Gruzie 219- Arménie 220- Ázerbájdžán 221- Bělorusko 299- jiný evropský stát 300- Severní, Jižní, Střední Amerika 301- USA 302- Kanada 303- Mexiko 304- Kolumbie 305- Peru 306- Chile 307- Kuba 399- jiný americký stát 400- Asie 401- Rusko 402- Čína 403- Japonsko

		404- Korejská republika 405- Afghánistán 499- jiný asijský stát 500- Afrika 501- Etiopie 502- Jihoafrická republika 503- Nigérie 599- jiný africký stát 777- jiný stát (Grónsko, Antarktida, Austrálie, Tichomořské státy) 999- není uveden
V18	Aktér 1 OSOBNOST	100- politik 101- hlava státu (<i>prezident, král/královna; u EU předseda Evropské rady</i>) 102- ministerský předseda (<i>premiér, kancléř; u EU předseda Evropské komise</i>) 103- ministr (<i>u EU člen Evropské komise</i>) 104- člen parlamentu 105- člen politické strany (<i>pokud není členem parlamentu</i>) 200- představitel policie 300- představitel armády 400- představitel justice 500- úředník (<i>nezávisle na funkci, tj. i předsedové významných úřadů...</i>) 501- diplomat, člen diplomatického sboru 600- osobnost veřejného života 601- kulturní osobnost (<i>umělci...</i>) 602- vědec, expert 603- pro-imigrační občanští aktivisté, představitelé neziskovek 604- proti imigrační občanští aktivisté, představitelé neziskovek 700- běžní občané 701- migranti 777- jiná 999- není zmíněna
V19	Aktér 2 STÁT	<i>hodnoty jako V17</i>
V20	Aktér 2 OSOBNOST	<i>hodnoty jako V18</i>
V21	Aktér 3 STÁT	<i>hodnoty jako V17</i>
V22	Aktér 3 OSOBNOST	<i>hodnoty jako V18</i>
V23	Aktér CITACE 1	<i>vypište jméno prvního přímo citovaného nebo parafrázovaného aktéra</i>
V24	Aktér CITACE 1 – délka	<i>napište počet slov aktéra citace 1</i>
V25	Aktér CITACE 2	<i>vypište jméno druhého přímo citovaného nebo parafrázovaného aktéra</i>
V26	Aktér CITACE 2 – délka	<i>napište počet slov aktéra citace 2</i>
V27	Aktér CITACE 3	<i>vypište jméno druhého přímo citovaného nebo parafrázovaného aktéra</i>

V28	Aktér CITACE 3 – délka	<i>napište počet slov aktéra citace 2</i>
V29	Zmínka o instituci Evropské unie	<i>(EU, komise, rada, parlament)</i> 03- Ano 04- Ne
V30	Zmínka o V4	03- Ano 04- Ne
V31	Zmínka o NATO	03- Ano 04- Ne
V32	Zmínka o OSN	03- Ano 04- Ne
V33	Valence	<i>Posuzujeme celkové vyznění textu, to, zda text informuje o tématech nesoucích převážně pozitivní či převážně negativní konotace; sekundárně je při kódování důležitá volba jazykových prostředků, kterými lze např. neutrální zprávě dodat pozitivní či negativní zabarvení.</i> 01- neutrální (<i>strohá informace bez zabarvení; rovněž zprávy o záchraně migrantů ve Středozezemním moři, které sice mohou být pozitivní, ale samotná událost je traumatická</i>) 02- negativní (<i>kauza, skandál, poukázání na problém, kriminalitu migrantů; včetně informací o smrti migrantů</i>) 03- pozitivní (<i>úspěch, vyřešení problému, pozitivní příklady integrace migrantů...</i>) <i>Pokud zpráva obsahuje jak negativní, tak pozitivní aspekty, přičemž oba dva jsou víceméně v rovnováze, kódujte jako</i> 01- neutrální
V34	Kritická zmínka vůči EU / institucím EU	<i>(EU, Evropský Parlament, Evropská Komise, Evropská Rada)</i> 01- Ano 02- Ne
V35	Kritická zmínka vůči Německu	01- Ano 02- Ne
V36	Kritická zmínka vůči Rakousku	01- Ano 02- Ne
V37	Kritická zmínka vůči Maďarsku	<i>(včetně Orbána)</i> 01- Ano 02- Ne
V38	Kritická zmínka vůči balkánským zemím	<i>(vč. Slovinska)</i> 01- Ano 02- Ne
V39	Kritická zmínka vůči Angele Merkelové	01- Ano 02- Ne
V40	Kritická zmínka vůči ČR a/nebo jejím ústavním činitelům	<i>(prezident, vláda, parlament v kontextu jejich postoje k uprchlické krizi)</i> 01- Ano 02- Ne
V41	Kritická zmínka vůči pro- imigračním spolkům / občanským institucím	<i>(Proti projevům nenávisti atp.)</i> 01- Ano 02- Ne

V42	Kritická zmínka vůči proti-imigračním spolkům	(<i>Islám v ČR nechceme atp.</i>) 01- Ano 02- Ne
-----	---	--

7.3 Příloha č. 3: Kódovací kniha – Ukrajina

Identifikační proměnné

V1	Datum publikování	[DAY-MONTH-YEAR] {21-10-2013}
V2	Typ článku	3- Zpráva [cokoli jiného než rozhovor] 4- rozhovor
V3	Počet slov	<i>absolutní hodnota</i>
V4	Rubrika/Sekce webu	[vypište]

Obsahové proměnné

V5	Teritorialita <i>Proměnná zjišťuje, jakého území se událost týká.</i>	1- výlučně domácí <i>Událost z ČR, v níž není zmíněn mezinárodní kontext (např. přijetí nového zákona...).</i> 2- primárně domácí <i>Událost se stala v ČR, ale má mezinárodní přesah (mezinárodní kontext je zmíněn).</i> 3- primárně zahraniční <i>Zahraniční událost, která je dávana do spojitosti s ČR.</i> 4- výlučně zahraniční <i>Zahraniční událost, u níž není zmíněna vazba na ČR.</i>
V6	Téma: mezinárodní vyjednávání	(bilaterální i multilaterální jednání, řešení situace) 1- Ano 2- Ne
V7	Téma: sankce proti Rusku	(<i>politická jednání, nikoli ekonomické dopady sankcí</i>) 1- Ano 2- Ne
V8	Téma: politická situace na Ukrajině	(<i>např. odstoupení Janukovyče, opatření nové vlády atd.</i>) 1- Ano 2- Ne
V9	Téma: referendum na Krymu, anexe Krymu	(<i>včetně průzkumů veřejného mínění</i>) 1- Ano 2- Ne
V10	Téma: prezidentské volby na Ukrajině	(<i>včetně průzkumů veřejného mínění</i>) 1- Ano 2- Ne
V11	Téma: sestřelení letadla M-17 a související reakce	(<i>vyšetřování, vyjádření politiků atd.</i>) 1- Ano 2- Ne

V12	Téma: demonstrace	<i>(především nenásilná shromáždění vyjadřující postoj k ukrajinské situaci)</i> 1- Ano 2- Ne
V13	Téma: (para)militární konflikt	<i>(střety s policií, armádou, bojůvek mezi sebou, pohyby vojenských jednotek, vojenská cvičení)</i> 1- Ano 2- Ne
V14	Téma: ekonomika	<i>(dopady krize na průmysl, zemědělství, dodávky energie...)</i> 1- Ano 2- Ne
V15	Téma: práce médií	1- Ano 2- Ne
V16	Téma: každodenní život na Ukrajině	<i>(stranou konfliktu)</i> 1- Ano 2- Ne
V17	Téma: humanitární pomoc	1- Ano 2- Ne
V18	Téma: Nadja Savčenkova	1- Ano 2- Ne
V19	Téma: Asociační dohoda	1- Ano 2- Ne
V20	Téma: Volyňští Češi	1- Ano 2- Ne
V21	Stanovisko ČR	01- Ano <i>(vyskytuje se oficiální stanovisko českých politiků odpovědných za zahraniční politiku ČR k situaci – tj. ministerstvo zahraničí, prezident, Poslanecká sněmovna, Senát)</i> 02- Ne
V22	Aktér 1 STÁT <i>Kódujeme podle pořadí výskytu v příspěvku.</i>	100- ČR 200- Evropa <i>(pokud je jako aktér zmíněna skutečně Evropa – tj. Evropa musí reagovat, Evropa žije fotbalovým šampionátem...)</i> 201- Slovensko 202- Německo 203- Polsko 204- Rakousko 205- Maďarsko 206- Francie 207- Velká Británie 208- Srbsko 209- Chorvatsko 210- Černá Hora 211- Slovinsko 212- Albánie 213- Bosna a Hercegovina 214- Kosovo 215- Turecko 216- Ukrajina 217- Moldavsko 218- Gruzie 219- Arménie 220- Ázerbájdžán 221- Bělorusko

		<p>299- jiný evropský stát</p> <p>300- Severní, Jižní, Střední Amerika</p> <p>301- USA</p> <p>302- Kanada</p> <p>303- Mexiko</p> <p>304- Kolumbie</p> <p>305- Peru</p> <p>306- Chile</p> <p>307- Kuba</p> <p>399- jiný americký stát</p> <p>400- Asie</p> <p>401- Rusko</p> <p>402- Čína</p> <p>403- Japonsko</p> <p>404- Korejská republika</p> <p>405- Afghánistán</p> <p>499- jiný asijský stát</p> <p>500- Afrika</p> <p>501- Etiopie</p> <p>502- Jihoafrická republika</p> <p>503- Nigérie</p> <p>599- jiný africký stát</p> <p>777- jiný stát (Grónsko, Antarktida, Austrálie, Tichomořské státy)</p> <p>999- není uveden</p>
V23	Aktér I OSOBNOST	<p>100- politik</p> <p>110- Ukrajínští politici</p> <p>111- Viktor Janukovyč</p> <p>112- Arsenij Jaceňuk</p> <p>113- Petro Porošenko</p> <p>114- představitelé autonomních oblastí, regionálních vlád</p> <p>115 - představitelé dnešní opozice (vůči Porošenkovi)</p> <p>116 – Nadja Savčenkova</p> <p>117 – jiní ukrajínští politici/političky – vypsát jménem</p> <p>120- Rusko</p> <p>121- Vladimír Putin</p> <p>122- Sergej Lavrov</p> <p>123- Dmitrij Medvěděv</p> <p>130- politici ostatních zemí</p> <p>131- hlava státu (<i>prezident, král/královna; u EU předseda Evropské rady</i>)</p> <p>132- ministerský předseda (<i>premiér, kancléř; u EU předseda Evropské komise</i>)</p> <p>133- ministr (<i>u EU člen Evropské komise</i>)</p> <p>134- člen parlamentu</p> <p>135- člen politické strany (<i>pokud není členem parlamentu</i>)</p> <p>200- představitel policie</p> <p>300- představitel armády</p> <p>400- představitel justice</p> <p>500- úředník (<i>nezávisle na funkci, tj. i předsedové významných úřadů...</i>)</p> <p>510- diplomat, člen diplomatického sboru</p> <p>600- osobnost veřejného života</p> <p>610- kulturní osobnost (<i>umělci...</i>)</p> <p>620- vědec, expert</p>

		630- občanští aktivisté, představitelé neziskovek 700- běžní občané 777- jiná 999- není zmíněna
V24	Aktér 2 STÁT	<i>hodnoty jako V22</i>
V25	Aktér 2 OSOBNOST	<i>hodnoty jako V23</i>
V26	Aktér 3 STÁT	<i>hodnoty jako V22</i>
V27	Aktér 3 OSOBNOST	<i>hodnoty jako V23</i>
V28	Aktér CITACE 1	<i>vypište jméno prvního přímo citovaného nebo parafrázovaného aktéra</i>
V29	Aktér CITACE 1 – délka	<i>napište počet slov aktéra citace 1</i>
V30	Aktér CITACE 2	<i>vypište jméno druhého přímo citovaného nebo parafrázovaného aktéra</i>
V31	Aktér CITACE 2 – délka	<i>napište počet slov aktéra citace 2</i>
V32	Aktér CITACE 3	<i>vypište jméno druhého přímo citovaného nebo parafrázovaného aktéra</i>
V33	Aktér CITACE 3 – délka	<i>napište počet slov aktéra citace 2</i>
V34	Zmínka o instituci Evropské unie (EU, komise, rada, parlament)	05- Ano 06- Ne
V35	Zmínka o V4	05- Ano 06- Ne
V36	Zmínka o NATO	05- Ano 06- Ne
V37	Zmínka o OSN	05- Ano 06- Ne
V38	Kritická zmínka vůči Rusku	<i>(v citaci nebo parafrázi)</i> 04- Ano 05- Ne
V39	Kritická zmínka vůči Putinovi	<i>(v citaci nebo parafrázi)</i> 01- Ano 02- Ne
V40	Kritická zmínka vůči jiným představitelům ruské vlády	<i>(v citaci nebo parafrázi)</i> 01- Ano 02- Ne
V41	Kritická zmínka vůči představitelům autonomních oblastí (včetně Krymu)regionálních vlád	<i>(v citaci nebo parafrázi)</i> 01- Ano 02- Ne
V42	Kritická zmínka vůči Ukrajině	<i>(v citaci nebo parafrázi)</i> 01- Ano 02- Ne

V43	Kritická zmínka vůči Viktoru Janukovyčovi	<i>(v citaci nebo parafrázi)</i> 01- Ano 02- Ne
V44	Kritická zmínka vůči Petru Porošenkovi	<i>(v citaci nebo parafrázi)</i> 01- Ano 02- Ne
V45	Kritická zmínka vůči opozici ke starému režimu / k přechodné vládě	<i>(v citaci nebo parafrázi)</i> 01- Ano 02- Ne
V46	Kritická zmínka vůči politikům ostatních zemí	<i>(v citaci nebo parafrázi)</i> 01- Ano 02- Ne
V47	Kritická zmínka vůči EU / institucím EU	<i>(v citaci nebo parafrázi: EP, Komise, Rada atp.)</i> 01- Ano 02- Ne
V48	Kritická zmínka vůči USA	<i>(v citaci nebo parafrázi)</i> 01- Ano 02- Ne